

BRUNFLO- BYGDEN

*Årsskrift för Brunflo och Marieby församlingar
Brunflo och Marieby Hembygdsföreningar*

ÅRGÅNG 46 1994

Omslagets framsida: Tors bockar möter oss i konsten i Torvalla. Foto: Sven Schylberg.

Omslagets baksida: Glasmästaren Bror Halvarsson demonstrerar hur man slipar glas på hembygdsgården Så levde farfarsfarfarsfar på Lill Grytan.
Foto: Helge Hemmingsson.

Två färgstarka personligheter, församlingsassistenten Karin Eriksson och Brunflos nye organist Imre Mokos, underhöll med skön musik och helgmålsbön på jamska sommaren 1994 på hembygdsgården i Grytan. Foto: Sven Schylberg.

Omslag: Jan-Eric Håkansson

ISSN 0282-8162

Tryck: Bräcke Tryckeri KB 1994

BRUNFLOBYGDEN

Årsskrift utgiven av
BRUNFLO och MARIEBY KYRKORÅD
BRUNFLO och MARIEBY HEMBYGDSFÖRENINGAR

Redaktionen:
Sven Schylberg, Helge Hemmingsson
Eva Heijdenberg, John Ekberg
Karl Kristianssaon, Thorsten Stjärnered
Dagmar Eriksson och Bertil Hemmingsson

Kära Vänner!

Ambitionen med årets hembygdskrönika är att i ett så brett perspektiv som möjligt skildra och dokumentera intressanta och viktiga händelser i Brunflobygden i nutid, men även i det förgångna.

Årets bok innehåller en intressant kontinuitetsstudie om järnålderns Brunflobygden. Arkeologen Sten Nyman gav förra året ut en intresseväckande studie över det östra riket i Jämtland. I denna årgång har han anlagt ett nytt perspektiv.

Lars Persson och Torsten Nilsson har översatt psalmer och visor till jamska. Kjell Stjernefeldt berättar om "stenåldersmänniskorna" i Brunflo, d.v.s. arbetarna på Gusta stenförädlingsindustri. Han ger oss också minnen från den gamla onda tiden i "Femtioöringen". Tidsbilder från gamla tider svarar även Sven Schylberg för genom att låta gamla tingsprotokoll och kyrkböcker berätta om förhållanden i äldre tid.

Något nyare händelser tecknar Helge Hemmingsson i två intressanta artiklar om pionjärinsatser i Mariebygden.

Förre biskopen Arne Palmqvist lyfter fram en ny sida av kyrkoherde Carl August Skog, som starkt kritiserade katolicismen.

Den nyare konsten i Torvalla får också sin presentation liksom ett utvandraröde från Brunflo till Minnesota i USA.

Väderleken presenteras av Eva Heijdenberg.

Den världsliga krönikan är sammanställd av Helge Hemmingsson, som redaktionen tackar för de gångna åren, när han nu lämnar krönikekommittén.

John Ekberg svarar för idrottskrönikan. Det kyrkliga materialet svarar Torsen Stjärnered för.

Tilla alla medverkande framför redaktionen ett varmt tack, inte minst till alla fotografer, som lämnat bidrag.

Alla nyinflyttade hälsas välkomna till församlingarna i Brunflo och Marieby, intressanta kulturbygder i Storsjöbygden.

Brunflo i november 1994
Sven Schylberg

Anne Marie Somberg.

Från tanke till...

Av Anne Marie Somberg

I början av hösten förra året satt några församlingsbor och funderade med varsin kaffekopp. Det hela hade väl börjat med att någon sett i media om den senaste katastrofen eller oroshärden i världen. Diskussionen ledde fram till att "vi borde göra något", men vad och för vilket land? De fortsatte att prata och fick med sig fler och fler intresserade. Nu började de första luddiga idéerna sakta men säkert få konturer. Vilken världsdel? Afrika, Asien eller varför inte våra nära grannar i Baltikum. Vad för typ av projekt då? Skulle det vara en engångsinsats? Nej, det var alla överens om, inga engångsprojekt, utan ett som krävde längre engagemang. Ett barnhem i öst, det vore något för oss. Det borde vi kunna klara av.

Det visade sig att i samma veva var JIDCA (Jämtlandsgruppen för internationellt samarbete) på väg till S:t Petersburg med en hjälpsändning till ett barnhem. De skulle åka dit med buss och flera olika ideella organisationer var med. Brunflo församling skickade tre representanter, Karin Eriksson, Lotta Kempe och Anne Marie Somberg. De skulle se vilka behoven var, vilka kontakter som fanns och ifall barnhemmet överhuvudtaget var intresserat.

Barnhemmet

I mars åkte en fullpackad buss från Östersund med målet inställt på barnhem nr 6. Det var verkligen proppfullt; där var rotsaker, välling, leksaker, kläder, ännu mer mat, en tvättmaskin, kastruller och andra saker. Folk satt som packade sillar, men alla var glada ändå.

Efter två dygn nåddes målet och bussen tömdes på sitt innehåll. Allt var snart inne i barnhemmet och vi fick gå runt och titta.

Det finns 20 barnhem i S:t Petersburg och de sorterar under hälsovårdsmyndigheten i respektive stadsdel. Staten betalar maten och personalens löner. Men lönerna är låga så det är svårt att få tag på personal. Läkare är inte ett statusarbete i Ryssland!

På barnhemmet finns gott om välutbildad personal, det

Barnhem No 6 i St Petersburg.

är olika specialistläkare, logoped, sjuksköterskor, massörer, musiker och lärare. Så på den fronten är de överlägsna våra svenska förhållanden. Bristerna dyker upp på det materiella planet, hela huset var väldigt nedslitet och köket litet. Det är svårt att få tag på råvaror, mjölk och mat överhuvudtaget. Den beställs centralt och alltför ofta finns det helt enkelt ingenting att beställa.

På "vårt" barnhem fanns ca 80 barn, 99 % av dem har mentala eller psykiska skador och 89 % dessutom fysiska handikapp. Barnen är små till växten, vilket antagligen beror på föräldrarnas alkoholmissbruk och alltför torftig kost.

Nog var barnhem nr 6 ett lämpligt projekt för Brunflo församling. Efter prat med läkare och föreståndare fick vi reda på de mest akuta behoven. Det är vitaminer och bröstmjölk ersättning, eftersom de flesta barnen kommer direkt från BB till barnhemmet.

I St Petersburg var tolken Olga med oss hela tiden. Hon pratar nästintill perfekt svenska. Hennes uppgift är förutom tolk och guide när vi är där, även att översätta instruktioner på vällingpaket och andra förpackningar. Dessutom hjälper Olga till med alla papper som krävs för att få komma in i Ryssland med en hjälpsändning och så sköter hon löpande kontakter med barnhemmet.

Kökspersonalen iordningställer dagens luncher.

Så nära men ändå så långt borta

När vi rullade över gränsen från Finland till Ryssland kom vi in i en helt annan värld. Geografiskt sett ligger S:t Petersburg rätt nära Sverige, men ändå var det så annorlunda. Resan var mångfacetterad på flera sätt. Det var en resa i tiden då vi hamnade 40–50 år bakåt. En resa i kulturen med konst, cirkus, dans, sång och musik. Det var också ett kontrasternas land, från de slitna tiggarna till den ofattbara lyx med guldtak, kristallkronor som vägde ton i Vinterpalatset. Detta Vinterpalats med miljoner konstskatter. Någon har räknat ut att om man skulle ägna 10 sekunder åt varje konstverk under vanliga 40-timmarsveckor skulle det ta mer än 25 år att se allt. Sannerligen lämnar S:t Petersburg ingen oberörd.

”Vängåvan”

Väl hemma igen tog det väl några dagar att ”landa” och sortera alla intryck. Nu hade även ett namn vuxit fram på projektet, ”Vängåvan”. Karin Eriksson, Hans Blomberg och Majbritt Olofsson började att dra ihop lokala artister för en konsert i Brunflo kyrka. Alla intäkter från den konserten och lotterier skulle gå till barnhemmet. Det blev en succé. Pengarna räckte förutom till mjölkprodukter och vitaminer även till en torktumlare som de så väl behövde. (All tvätt torkades på räcken i trapphuset.)

Vänförsamling

I skrivande stund planeras det för fullt för en ny resa. Då med vidgad målsättning, för nu önskar vi kontakt med en vänförsamling och kontakten med baptistpastor Saragajev Nikolajev pågår. Ett av målen med en vänförsamling är att försöka få kontakt med de gamla i S:t Petersburg. Det var många gamla som var ute och tiggde utanför kyrkorna. Pensionerna har inte hängt med i inflationstakten och marknaden blir allt friare så priserna skjuter i höjden. Därför finns det långtgående planer på att åka över med en hjälpsändning för äldre. Men innan det sker så vill vi ha bra kanaler via vänförsamlingen så att hjälpen verkligen kommer dit där den bäst behövs. Tyvärr finns krafter som ser till sitt eget först och inte är så nogräknade. Det är inte bara att skeppa över hjälp och hoppas att det kommer fram till rätt personer. Därför tar det tid att undersöka kanaler, knyta kontakter och känna sig säker på att det här fungerar.

...handling

Från en diskussion runt en kaffekopp till ett ansvar för ett barnhem i öst. Det har inte gått som smort hela tiden, visst har det varit stunder det känts som om vi stampat på samma fläck utan att komma framåt. Men blickar vi bakåt så ser vi att vi faktiskt kommit någonvart. Diskussionen stannade inte vid kaffekoppen, utan tvärtom, det har blivit lite ”ringar på vattnet”effekt av det hela. Det ena har gett det andra. Nu planerar vi t.ex. att ha en studiecirkel i ryska, så att vi på sikt ska kunna prata med barnen och personalen direkt.

Vill du veta mera om projekt ”Vängåvan” eller nästa resa till S:t Petersburg, så ta gärna kontakt med oss; Karin Eriksson, Lotta Kempe eller Anne Marie Somberg. Vi arbetar i Brunflo församling.

Sjong psalman på jamska!

Den 10 april 1994 fick en stor menighet i Brunflo kyrka tillfälle att sjunga två av våra mest önskade och älskade psalmer i Psalmboken, på jamska. Översättningarna är gjorda av Lars Persson, Brunflo och Torsten Nilsson, Marieby. De leenden som märktes i församlingsbornas ansikten under sångerna var igenkännandets, äkta leende.

Översättningarna är gjorda utan tendens till effektsökeri. Det märks att man gått in för uppgiften att tolka psalmdikten till vår dialekt mycket seriöst. De har lyckats så pass bra att man önskar fler översättningar av kända psalmverser. Kanske får vi så småningom en egen psalmbok på jamska?

Lars Persson har tidigare översatt ett antal julvisor och psalmer, publicerade i senaste utgåvan av Jul i Jämtland. Även skolavslutningspsalmen, Den blomstertid nu kommer finns i hans översättningsproduktion.

Sjong på jamska!

Psalm 190

*Vill du Jesus, breej ut vingan
käre Jesus över meg
sa at je en stånn, kan få vil me
ja få pust ut, her ma deg,
Då sa får je ro, å våål stäärskar,
litte klokar, goar mår.
Sa att je, i all miin dagar
bätter höör eet, då du rår*

*Vill du glööm a, allt dee tookut,
som je gjort, bå nu å då,
je ha gått bå gent och åå krokut
på den vejn, som man ske gå
Ta me Jesus, hårt tii nävan
å fler tell, stor som små
a att int, de våål na läävän,
när at nätten, vi ske gå.*

Torsten Nilsson

Psalm 199 (Den blomstertid nu kommer)

Nu kom'en heile sommarn
mä björskom som vål grön
nu blom dom snart, all blomman
på hägnom omma sjön
De spåla oppi tallom
når vinn mä värma kom
å fauglan sitt å kvitter
så heile skogen sjong.

Si blomman borta dikan
si trea der dom står
si brännbera å myhlta
all bera som mä får
dom gjär att mä int glöm bort
vår allting kom ifrån
så mä ske vä försektu
mä dä mä feck som lån.

Lars Persson

Psalm 48

Vilken vän han e en Jesus
ein å litt på, bli å snäll.
Vål mä freste, vål mä prøve
hjälp'n oss ahllt vå han bäll
Mång gång eré svårst å läva
mä ha glömt mä ha en vän
som ha lava han ske vä her
om nå otrivla skull hänn.

E du dompen, e du ampen
känns e tongt te häle på
då gjär'n Jesus live lättar,
hjälp de ber så du bäll gå
Han som grein för mä skull släppe
sir når mä vål trött å lei.
Om nu mödes, ger'n de kraftan
vål du vill, så vis'n vein.

E du bitter å besviken
gjär e ont ti hjärtat dett
täla om e för a Jesus,
ahllt som tyng, de gjär han lätt
Han som ein gång vårte plåge
oppå korsan för vår skull
tyche om oss, ger oss trösta
ger oss hoppe, famna full.

Lars Persson

Psalm 114 (Stilla natt)

Himlen i natt, förunnerla klar
å en stjärn, stör än all
skin på pöjken som ligg heri stalln
ligg ned i halma så int han våll kall
n' Kristus te jola ha komme
oss er e tänkt han ske fräls.

Himlen i natt, förunnerla stor
änglan flyg, jola rånt
Kräka å getaran hör hur dom sjong
hör om pöjken, en hehllt änen kong
n' Kristus te jola ha komme
oss ere tänkt han ske fräls.

Himlen i natt, förunnerla fin
å snart kom en nyén dag
i måra begynn e hehllt änae ti
då er e möjla för oss å våll fri
n' Kristus te jola ha komme
oss er e tänkt han ske fräls.

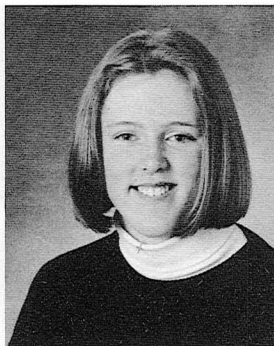
Unga röster mot rasism

Några av 1990-talets stora samhällsfrågor i vårt land är vår inställning till invandrare och rasism.

I kommunens högstadieskolor har en dikt- och teckningstävling med temat rasism avgjorts våren 1994, och på så sätt bidrag till inlägg i samhällsdebatten.

Det vinnande bidraget i dikttävlingen var inlämnat av Christina Stalby, 15 år, klass 9 Kastalskolan, Brunflo.

Så här lyder Christinas vinnande dikt:

*Jag har svarta ögon
i blå ögons värld
Och har man svarta ögon
är man ingenting värd*

*Jag försöker strunta i
det de skriker efter mig
men det är svårt att inte
höra när de ropar:
Negerjävel, åk hem!*

*De har sagt mig att ödet
är förutbestämt
Men betyder det att man
är mindre värd om man är
född på en annan kontinent*

*Vi ser ju på samma måne
och vi ber till samma gud
Det enda som gör oss olika
är färgen på vår hud.*

Christina Stalby

*Monumentalt ligger högarna
på Håkansta gård.*

Foto: Jämtlands läns museum.

Järnålderns brunflobygd — en kontinuitetsstudie

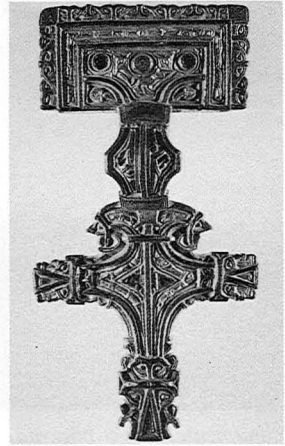
Av Sten Nyman

Järnålderns bondebebyggelse i Jämtland har huvudsakligen legat runt Storsjön. Där ligger på sina håll än idag gravhögarna tätt. Inte minst gäller detta Brunflo. Här har ca 100 gravhögar bevarats fram till idag. Den enda socken som kan tävla med Brunflo i det fallet är Frösön. Om det är förhållandevis gott om gravar är det desto glesare med lämningar efter järnålderns gårdar. Troligen beror detta på att dagens gårdslägen många gånger idag är detsamma som järnålderns.

Antalet bevarade gravar i Storsjöbygden är i jämförelse med Mälardalen rätt litet. Delvis beror det säkert på en mindre befolkning men det beror förmodligen också på markförhållandena. Storsjöbygden är en bördig silurslätt, liksom Närkeslätten, Västgötslätten och västra Östergötland. Där har marken överallt varit bördig och man har därför saknat Mälardalens moränbackar där man kunnat lägga gravarna. I silurområdena har därför gravarna hamnat på samma mark som åkrarna. Det har då legat nära till hands att ta bort gravarna vid en utveckling av jordbruket. Fornfynd har ofta gjorts, när man tagit bort odlingsrosen.

Därmed inte sagt att alla odlingsrösen i Storsjöbygden lagts ovanpå järnåldersgravar. Vissa av odlingsrösen kan dessutom vara från järnåldern. Förmodligen har inte heller hela järnåldersbefolkningen begravts i synliga gravar.

Jag har gjort en studie över de daterbara fyndens utbredning i Jämtland och föga förvånande funnit att Storsjöbygden dominerar bilden genom hela järnåldern. Man finner även en del fynd längs vattenlederna såväl öster som väster om Storsjön. Även om man delar upp fynden i järnålderns olika perioder ser spridningsbilden i stort sett likadan ut. I början, d.v.s. yngre romersk järnålder (200—400 e.Kr.) är fynden uteslutande påträffade i Storsjöbygden. Bilden är i stort sett likadan under såväl folkvandringstid (400—550 e.Kr.) som vendeltid (550—800 e.Kr.). Några fynd finns dock längs den öst-västliga leden genom landskapet. När man tar klivet in i vikingatid (800—1050 e.Kr.) sker en markant förändring. En stor fyndförtätning sker i de tidigare områdena; dessutom dyker enstaka fynd upp i övriga delar av landskapet.

*Det praktfulla spännet från Missionshuset i Brunflo.
Foto: Jämtlands läns museum*

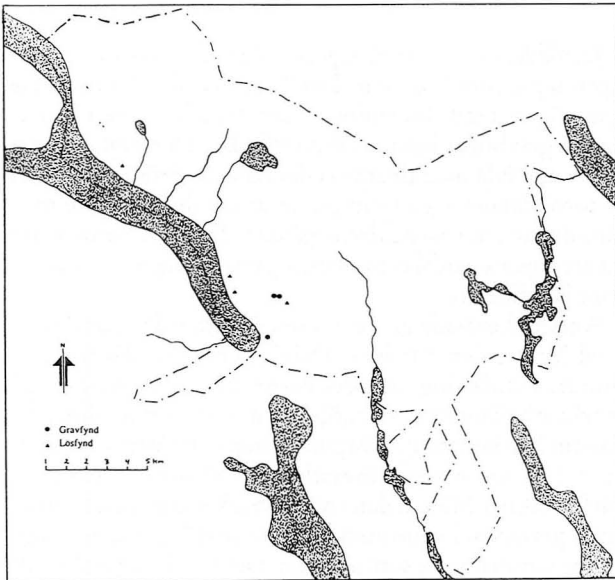

Fig. 11. Karta över folkvandringstida fynd i Brunflo.

Armring hittad på Håkansta gård.

Foto: Jämtlands läns museum

Om man så tar en närmare titt på Brunflo är de äldsta järnåldersfynden från folkvandringstid. De har en klar koncentration till den centrala bygden (Hagnastad, Vamsta, Viken, Håkansta och Lund). Fyndet, som avviker är en spjutspets från Odensala. De vendeltida fyndens spridning är i stort sett likadan. Återigen är det en spjutspets från Odensala som avviker. Övriga fynd är gjorda i Håkansta, Viken och Södergård. Den vikingatida fyndbilden i Brunflo är jämförbar med den för hela Jämtland: en fyndförtätning i den centrala bygden samt en spridning ut i periferin, i Brunflos fall längs Brunfloviken. Sammantaget kan man säga att så gott som samtliga byar i kyrkbygden och längs Brunfloviken kan uppvisa vikingatida fynd. Det är här man har den bästa jordbruksmarken och här har den stora färdleden i alla tider gått, från Bottenhavet till Atlanten.

De till järnålder daterbara ortnamnen (bevarade och/eller arkivaliskt kända) är i Brunflo med angränsande delar av Marieby och Lockne 14 stycken. Av dessa har nio ändelsen -sta, vilket betyder ställe, gård. Av dessa är nu

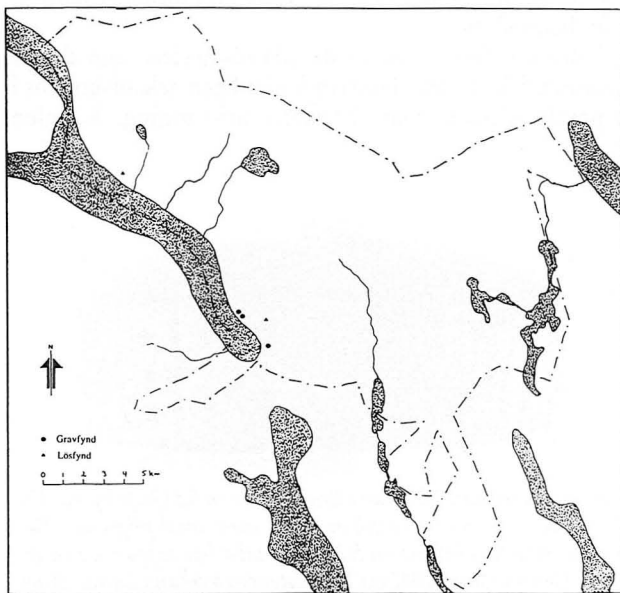

Fig. 12. Karta över vendeltida fynd i Brunflo.

levande: Håkansta, Vamsta, Gusta, Fugelsta, Balsta och Hållsta. Arkivaliskt kända är också Hagnastad vid Vamsta och Glemstad i Österböle. Dessa omtalas under senmedeltid som ödesbölen (alltså det jämtländska begreppet för ödegårdar). Vad som gör Brunflo unikt i ortnamnssammanhang är dess rikedom på möjliga kultiska ortnamn. Ett säkert sådant är Odensala (som är Odens sal eller helgedom). Troligen kultiskt är också Lund (som är en offerlund). Större osäkerhet om deras kultiska ursprung gäller Lunne (även det offerlund?), Åkre (åker för rituell plöjning?) samt Vibäcken i Ope som eventuellt kan återgå på ett förhistoriskt kultplatsnamn Vi, men som förmodligen innehåller ordet vide.

Till den redan nämnda leden mellan Medelpad och Tröndelag är även kopplade uppgifterna om Olav den heliges färd mot Tröndelag sommaren 1030. Längs leden finns kyrkor helgade åt S:t Olof, sägner om S:t Olofs seglats och S:t Olofskällor. Även i Brunflo finns sådant. Den medeltida kyrkan var helgad åt S:t Olof, en S:t Olofskälla finns och tre rastplatser med kors för pilgrimer är kända; två i Lund och en i Odensala. Det intressanta med detta är att dessa rastplatser var belägna i byar med kultiska ortnamn. Möjligen kan man här spåra en kultplatstradition från hednisk tid.

I Brunflo finns vissa medeltida företeelser som skiljer socknen från andra i Jämtland, nämligen ärkebiskopens i Uppsala gårdsinnehav, kyrkans utformning, kastalen

Den gamla medeltidskyrkan i Brunflo var en S:t Olofs kyrka. Under medeltiden besöktes kyrkan av ett stort antal pilgrimer. Den här runristade sländtrissan från 1200-talet har tappats av en pilgrim. Den återfanns 1960 c:a 2 km öster om kyrkan i Lunne, Brunflo. Inskriften är på latin och lyder "Frid åt den som bär den — Lycka åt den som har den! Ingevald".

samt bostället för Jämtlands lagman. Förutom den bevarade kastalen har Brunflo haft Jämtlands enda kyrka i korsform. Gården Södergård, på vars mark kyrkan uppfördes, ägdes under medeltiden av ärkebiskopen i Uppsala. Det äldsta belägget för det är från 1324. Man har tolkat det så att ärkebiskopen byggt kyrkan och kastalen. Någon annan anledning till kyrkans byggande just här finns inte. Inget kultplatsnamn är knutet till platsen. Gården Södergård verkar dock under vikingatid ha varit välbärgad, att döma av den grav som undersöktes 1961. Den innehöll bl.a. en balansvåg och en hammare för ädelmetallsmide. Här har bott en person som sysslat med handel och (troligen) smyckehantverk.

Granngården Hagnastad omnämns som lagmannens bostad flera gånger mellan 1434 och 1504. Gårdens status dessförinnan är svårt att säga något om. En i sammanhanget intressant uppgift finns från 1349 då en Gunnar i Vamsta förvarade landskapssigillet.

I området för Hagnastads läge finns flera relativt rika gravar. Två gravar med bl.a. agraffer i förgylld brons påträffades vid utvidgning av Petterbrottet 1916. Dessa kan dateras till folkvandringstid eller närmare bestämt 500-tal. Dessutom ligger här Jungfrukullen. Eric Festin undersökte den 1921 inför en hotande sträckning av Gustabanan och fann att den hade ett relativt rikt innehåll av kvinnliga föremål från 900-talet (vikingatid). Senare har man kunnat bestämma de brända benen som tillhörande en ung kvinna och en hund. Onekligen ett spännande sammanträffande med gravens namn! Om namnet grundar

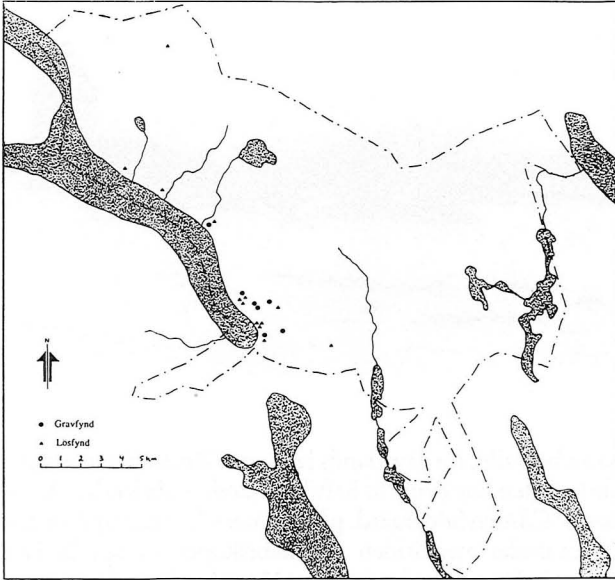
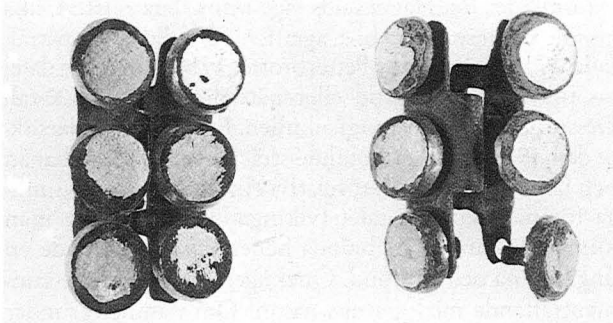

Fig. 13. Karta över vikingatida fynd i Brunflo.

sig på en verklig händelse är det rimligt att tro att den döda flickan inte varit vem som helst. För att sägnen ska ha överlevt bör hon ha varit känd, t.ex. lagmannens dotter.

Man kan tyvärr inte komma längre än att konstatera att den gård som blev lagmansgård, har folkvandringstida och vikingatida gravar som tillhör de mer välutrustade i landskapet.

På den gamla lagmansgården har bl.a. dessa två par häftespannen av förgylld brons hittats.

Foto: Jämtlands läns museum

Jag har i min uppsats 1993 kommit fram till att i Brunflo har i vikingatidens slutskede funnits minst 20 och maximalt 23 bebyggelseenheter (gårdar). Tre stycken (Hagnastad, Vamsta, Viken) bör ha uppstått under folkvandringstid; dit hör möjligen två till (Lund, Odensala). Två (Håkansta, Södergård), har sina äldsta säkra dateringar i venedeltid. Dit vill jag också föra Hälle p.g.a. ortnamnstypen. Resten har vikingatida dateringar som äldst. Då uppkommer den fördelning som kan ses i tabell 2.

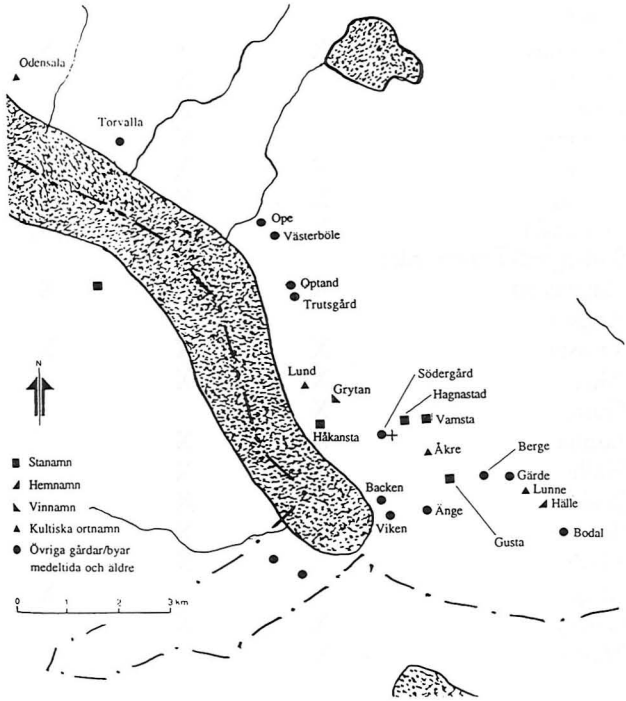

Fig. 15. Karta över gårdarna och byarnas belägenhet i centrala Brunflo.

Endast en enhet har säkra gravfynd från alla tidsperioder: Viken. Inte ens där kan man tala om någon säker obruten bebyggelsekontinuitet, därtill är fynden för få. Vissa av gårdarna vars äldsta daterbara gravfynd härrör från vikingatid kan givetvis vara äldre, men med det material som idag finns till förfogande går det inte att med säkerhet säga mer än så. I jämförelse med andra delar av Jämtland framstår ändå Brunflo som en av de centrala bygderna med några av de första jordbruken i järnålderns Jämtland.

Tabell 1. Tabell utvisande typ av ortnamn, förekomst av gravar och daterbara fynd för varje by som jag hävdar bör ha förhistoriska rötter. Jag bör säga att jag tolkat den gravhög i Hälle nära gränsen mot Bodal som hörande till Bodal. På samma sätt har jag fört en hög i Gärde till Lunne, en hög i Vamsta till Åkre, högar i Vamsta och Södergård till det inte längre existerande Hagnastad samt högar i Södergård till det likaså inte längre existerande Hagnastad. Gällsta och Bärsta är ej lokaliserat. X inom parentes markerar ej säkert daterbara fynd.

By/gård	Förhist. ortnamn	Gravar	Fynd Folkv tid	Vendeltid	Viktid
Torråsen					X
Odensala	X	X	X	X	X
Torvalla		X			X
Ope		X			X
Optand		X			
Lund	X	X	(X)		
Grytan	X	X			X
Håkansta	X	X	(X)	X	X
Södergård/Prästbordet		X		X	X
Hagnastad	X	X	X		X
Ångsta					
Vamsta	X	X	X		X
Åkre	X	X			
Gusta	X				
Lunne	X	X			
Hälle	X	X			
Bodal		X			X
Backen		X			X
Viken		X	X	X	X
Änge			X		
Gällsta	X	X			
Bärsta	X	?			

Tabell 2.

Tidsperiod	Byar med säkra gravfynd	Byar med lösfynd*
Folkvandringstid	2	4
Vendeltid	2	2
Vikingatid	6	6

*Utöver de med säkra gravfynd.

Källor och litteratur

- Brink, S., 1983. När bildades våra äldsta bebyggelsenamn? Ortnamnssällskapets i Uppsala årsskrift 1983.
- Festin, E., 1937. Brunflofyndet. Ett av Norrlands förnämligaste praktgravsfynd från äldre folkvandringstid. Fornvårdaren VI.
- Flemström, B., 1972. Jämtländska ortnamn. Östersund.
- Lindberg, C., 1936. Några sjönamn vid en gammal färdväg. Fornvårdaren V:4.
- Magnusson, G., 1975. En arkeologisk utgrävning av en gravhög i Brunflo. Jämten 1975—76.
- Magnusson, G., 1976. Gravfältet vid Håkansta. Brunflobygden 1976.
- Nykvist, P., 1992. Fornminnesinventering i Brunflo socken, Jämtland. Brunflobygden 1992.
- Nyman, S., 1993a. Järnålderbygd i "Östra riket". En studie av Brunflo socken i Jämtland. C-uppsats i arkeologi. Uppsala.
- Nyman, S., 1993b. Småländska smeder, grymma gitar och jämtska jungfrur. Om fornlämningar och muntlig tradition. Fjölpir 12:2.
- Rentzhog, S., 1989. Byarna på Frösön — en tusenårig kontinuitet. Jämten 1990.
- Schylberg, S., 1993. Vad berättar ortnamnen om vår bygd? Brunflobygden 1993.
- Selinge, K-G., 1976. Människan i landskapet. Förhistoriska kulturmiljöer i Jämtland och Härjedalen. Fornvårdaren 14. Östersund.
- Slomann, W., 1950. Medelpad och Jämtland i äldre jernalder. Universitetet i Bergen. Årbok 1948. Hist.-ant. rekke 2.
- Vikstrand, P., 1993. Förkristna sakrala ortnamn i Jämtland. Namn och Bygd 81.
- I övrigt hänvisas till litteraturförteckningen i Nyman 1993a. Uppsatsen finns att läsa hos Brunflo hembygdsförening och i Jämtlands läns museums bibliotek.

Ante Palmqvists dagböcker

Renskrivna av Lennart Palmqvist

Ante Palmqvist i 20-års-
åldern.

Brunflobygden inledde i årgång 45 ett utdrag ur Ante Palmqvists dagböcker åren 1917—1919.

Hemmansägaren Ante Palmqvist föddes 23 januari 1882 i Sundsjöåsen och dog 1 december 1955 i Brunflo. Ante Palmqvist bodde på gården Västerböle i Ope och var en synnerligen progressiv och kulturellt inriktad person med stor förankring i Brunflobygden. Ante Palmqvist var aktiv kommunalpolitiker och landstingsman. Sitt intresse för Brunflobygden visade han genom en storslagen donation till Brunflo hembygdsförening. I hans efterlämnade handlingar finns också ett antal almanackor, som renskrivits av brorsonen Lennart Palmqvist. I denna årgång får vi följa Antes dagliga göranden året 1920.

1920

Januari

- 6 Skjutsade jag Henning på Lasarettet.
- 16 Intogs jag på Lasarettet.
- 24 Utskrevs jag från Lasarettet.
- 27 Levererade 1 famn ved till Per Persson.
- 28 Levererade 1/2 famn ved till Sven Persson.

Mars

- 22 Hämtat 500 kg jordnöt.
- 30 Kört med kärra till stan. Hämtat 1 säck fröhavre.
- 31 Föredrag hos oss av J.R. (Jordbrukarnas Riksförbund) Resetalare John Olsson, Ullersäter, Näsby socken.

April

- 1 Räknat skog på Ol. Anderssons hemman Ope nr 1.
- 3 Gjorde vi ifrån oss. Å hemmanet fanns 5046 st. träd.
- 4 Var skollärare Larsson och jag till fotograf Olsson i Brunflo och fotograferade Tyra och Ann Mari.
- 5 Var jag till Lunne på föredrag. Därvid bildades en lokalavdelning av Jordbrukarnas Riksförbund.
- 6 Ringde jag och talade med förvaltare Söderström, då han talade om, att han i mars månad före marknan av Hugo Larsson per telefon fått i uppdrag att sälja hemmanet.
- 8 Var jag och landsfiskal Hallberg hos Hugo Larsson och höll bouppteckning.
Snöade hela dagen efter att ha varit kärrföre i 14 dagar.
- 9 Kört ut gödsel.
- 16 Hingstauktion. Var jag och Olof Andersson i Lund och förrättade bouppteckning efter studeranden Olof Georg Karlsson, Kyrkgatan 58 i Östersund.
- 18 Gimla fölat.
- 21 Var jag till stan efter höfrö.
- 23 Köpte vi "Putte" av P.O. Persson.
- 24 Var jag på brandstodssammanträde.
- 29 Mjölkskjuts.
- 30 Sått Chilesalpeter i Tandhägna.

Maj

- 1 Auktion hos Nils August Nilsson.
- 3- 8 Taxering.
- 10 Johansson kört hö till Brunflo.
- 11 Barkat takspånsvirke.
- 12 Kluset takspån. Vägstakning.
- 13 Kronprinsessans begravning.
- 23 Fålade Leijons sto ett stoföl. Var jag till kyrkan.
- 24 Skogstaxering i Torvalla.
- 25 Vägauktion. Entreprenör blev A.F. Sundgren, Fränsta. 710 m á 4.45 kr. 2 st trummor 0.5×0.5o m till S.O. Wikén, P. Kjelsson och Abrahamsson för 200 kr st.
Uppgjort med P. Pålsson om flyttning av bod 125 kr.
Betäcktes Gimla av ”Käck”.
- 31 Nötboskapspremiering i Odensala hos A.V. Pettersson. Fick jag 1:a pris på ”Eva” och ”Sippa”. 2:a på ”Ega”, 3:e på ”Egelill”.

Juni

- 1 Mockade ifrån oss på nyodlingen. Harvade sedan halva dagen.
- 2 Mjölkskjuts. Ås L-förening av J.R. föreslå Ol. Persson, Slandrom och Henrik Andersson, Boda.
- 8 Sådde jag havre till grönfoder på nyodlingen. Hade visaren på 9. Höfrölådan på 4 håll.
- 9 Vältade jag samt harvade myren.
- 10 Sådde jag och vältade myren. Sådnen slut. Kallt och blåsigt hela veckan.
- 11 Var jag till Hilda Taflin, Kungsnäs och såg åbyggnaderna för brandförsäkring.
- 12 Brandstodssammanträde kl. 1 e.m.
- 14 Reste till Stockholm på kvällen. Kom fram på morgonen. Biljetten kostade 31:70. J.R. stämma.
- 15 Började kl 11 f.m.
- 16 Sammanträde i Stockholm. Reste hem kl 7.55 e.m. Kom till Östersund kl 9.03 på morron.

Juli

- 21-22 Var jag vid Opesjön och satte upp fåbodstugan.
- 25-26 Var Jonas i Ol Anders vid Opesjön och murade.
- 28 Var jag sjuk. Var Johansson vid Opesjön och stängde järsgårn.

- 30 Slog jag ifrån mig. Hela höskörden 105 hässjor. 1 skogsfamn = 6 fot × 6 fot × 3 fot = 108 kubikfot = 2.83 kbm.

Augusti

- 18 For jag och följde Carl Vallin från Jönköping och tog upp andelsteckning i Vårt Land och Folk.
19 For Vallin till Södergård. Plöjde jag ifrån mig i Tandhägna samt harvade myren.
20 Mjölkskjuts samt brandstodssammanträde kl 2 e.m.
21 Mjölkskjuts.
23 Skar jag ristan i Tandhägn.
24 Föredrag här av J.R. i Östersund kl. 1/2 1 e.m.
28 Skjutsade jag Elin Jönsson, Hennings svärmor från Lomåsen till stan.
29 Var jag till Lusth och fick påskrivet arvskitet efter Selma (svägerska). På kvällen var Jöns Olof d.y. och jag till Abrahamssons i Optand.
30 Ombud vid vägstämman.

September

- 8 Uppgjort med jordägarna för landsvägen.
16 Ordinarie bolagsstämma i Brandstodsbolaget.
18 Satt in "Rölle" på artilleriet för en lega av 250 kr.
20 Uppvaktat Olov Andersson i Lund.
21 Lagade landsvägen.
22 Vägsyn.
26 På supé hos Olov Andersson i Lund.
28 Började tröska. Tröskade ifrån mig kornet.

Målning av Palmqvistska gården i Ope utförd av Sven Linnborg.

- 29 Tröskade jag rågen. For sedan till stan och visade fölet "Stabil" för föluppköpningsnämnden till Vän-
gen.
30 Buntat råghalm.

Oktober

- 1 Mjölkskjuts.
- 2 Var Johansson till kvarn. Körde jag 372 kg råghalm till Artilleriet.
- 3 Hade Kom.nämnden sammanträde för uppsättning av staten.
- 4 Hade jag Anderssons häst och plöjde.
- 7 Plöjde jag ifrån mig. Var på kvällen och betalade för landsvägsjorden till Anders Nyström och Jöns Jönsson.
- 8 Var jag till Tottänge med ett planklass för att få hyvlat.
- 9 Var jag till Tottänge med andra planklasset för att få hyvlat. Hämtade vi igen "Putte" och "Rölle" från Artilleriet. Brandstodssammanträde.

*Ante Palmqvist i 60-års-
åldern.*

- 10 Var jag till kyrkan och lyste på kom.fullmäktige-sammanträde till den 24/10.
- 11 Auktion hos P. Pålsson, Trutsgård. Vackert väder +18 gr i skuggan.
- 21 Varit till stan med "Stabil" och lastat honom på tåget för att gå till Vången. Har blivit omdöpt till "Strid".

November

- 7 Satt jag och skrev protokoll och protokollsutdrag. Var N.M. Johanssons i Grytan till mig.
- 8 Var jag till stan och tog mått på Gilleringar åt F. Viklund och mig.
- 9 Körde jord ur grund och på myren.
- 10 Var Johansson ofärdig.
- 11 Var jag till A.J. Hansson i Bringåsen efter en gumse.
- 12-13 Körde N. Aug. Nilsson plog.
- 14 Följde jag med Karl Tor norr om Opesjön och visade honom var han skulle hugga ved.
- 15 Var Johansson uppe i Storbränna och kvistade tular.

Skolklass från 1920-talet.

- 16 Var jag och Johansson uppe i Rebbåsbränna och lade ihop ved.
- 18-19 Tagit upp mossa.
- 20 Johansson varit och lagt ihop ved. Varit till S.A. Olsson och skrivit erbjudande till P.O. Eriksson i Optand och Erik och Per Persson i Trutsgård.
- 28 Var jag till stan och tog 8:e graden vid J. Gilles 40 års fest.
- 29 Körde jag sten av åkern.
- 30 Var jag till Östersund efter stenkross.

December

- 1 Höll vi på med att frakta stenkrossen upp i Raskhägn. Var jag till Prästgården på förskrivning.
- 2 Kört hö, sten från åkern. Och varit till barnmor-skan med en famn ribbved.
- 16 Var jag till stan och tog ut tänder.
- 17 Var jag till Stormyråsen efter hässjöstolpvirke.
- 19 Jordfästes J.P. Åsell i Berge. Kom.fullmäktigesam-manträde.
- 20-21 Mantalsskrivning.
- 22 Till stan med Emma Sundqvists saker. Löste igen den nya selen hos sadelmakare Jonsson. Kostat 130 kr.
- 23 Brandstodssammanträde kl 2.
- 24 Johansson kört hö. Jag kört hem ved.
- 25 Satt jag och skrev kom.fullmäktige protokoll samt utdrag.
- 26 Började med att skriva protokollutdrag.
- 27 På kalas hos Per senare på kvällen till O. Aug. Svensson.
- 28 Till Brunflo efter käftar åt stenkrossen.

Från mjölkkrukornas tid

Av Stig Eriksson

Det har tidigare i någon "Brunflobok" berättats om mejerirörelsen i Brunflo, men jag har saknat historia från mjölkkrukornas tid.

Om jag minns rätt var det bara storbönderna i Brunflo, Marieby och Lockne som levererade mjölken till Brunflo mejeri, medan småbönder och torpare levererade mjölken — i småkrukor — direkt till sina kunder i Östersund. Mjölkkrukorna transporterades med bil, men vintertid måste transporten delvis ske med häst och släde. Karl Arnell hette han som skötte om transportererna, och om jag inte minns fel var han anställd hos Olle Brevelius "oppi gården".

Det här var i slutet av 20-talet innan snöplogning med bil utfördes, varför mjölken från byarna Vamsta, Åkre, Hälle och Bodal måste transporteras med häst och släde vintertid. Nere i Grytan vid stora landsvägen lastades krukorna över på lastbil för vidare transport till kunderna i stan. Bilen var en gammal T-ford ombyggd till lastbil.

En vinter användes vår loge till garage för bilen. Hästen ställdes in i stallet hos grannen Jöns Olof under dagen.

Det måste ha varit ett tålmodigt jobb att lasta om alla dessa småkrukor både morgon och kväll och under dagen i stan dela ut alla krukorna och samtidigt lasta tomkrukor för nästa dags leverans. Jag har inget minne av att han hade någon hjälp, utan allt "plock" utförde han själv. Det var ett jobb från tidiga morgonen till sena kvällen.

1929 insattes denna Chevrolet-buss med "Buss-Viktor" Andersson som chaufför. Lagg märke till mjölkkrukorna vid landsvägskanten.

Olle Brevelius Olssons T-Ford med Axel Ljunggren, Karl Arnell, Olga Arnell, Per Nordenmark, Sonja Lundstam, Karin Svensson, Knut och Greta Eriksson, Karolina Nordenmark, Aurora Eriksson, Maria Ljunggren, Arne Eriksson, Karl Svensson, Henning Olsson, Olle Brevelius Olsson och Lasse Ljunggren. Chaufför Karl Arnell.

Vi pojkar tyckte det var spännande att ha en bil på vår loge. På helgerna satt vi ofta i bilen och körde den faktiskt fram och tillbaka på loggolvet. Vi kom på idén att lägga in en växel å sedan trycka på självstarten så gick bilen framåt. Sen var det bara att lägga in "backen" å trycka på startknappen igen å backa bilen tillbaka. Jag tror inte han kom underfund med vårt ofog. Det hände ibland, att inte startmotorn orkade dra igång motorn och det kanske berodde på, att vi "nött" på batteriet med våra körningar. Det var då för honom att ta till startveven för att få igång bilen.

Motorn var så svag på denna bil, så när det var kallt måste han palla upp bakhjulen för att kunna varmköra med växel i för att oljan i motor, växellåda, kardan och bakaxel skulle värmas upp. Det var "seg" olja på den tiden, innan den kom upp i arbetstemperatur.

Denna omständiga mjölktransport pågick troligen i flera vintrar. I början av 30-talet plogades även vägarna till byarna bortom kyrkan med plogbil, så då kunde väl all mjölktransport ske med bil därifrån, även vintertid.

Mjölkleverans i småkrukor pågick till slutet av 40-talet. Sedan kom "mjölkflaskornas tid" för att i dag levereras i "enliterspaket" som nu blivit en bidragande orsak till nedskräpning och miljöförstöring.

Det har pågått försök, att återinföra försäljning av mjölk i "lösvikt" men det är nog svårt att vrida klockan tillbaka. Vi har blivit bekväma och vill ha alla varor pakerade.

Ja, det var en del ur mitt "minnesarkiv" och som så många — i min ålder — säkert har mera av detta att berätta om.

Lindés sadelmakeri, vårvintern 1994.

Foto: Helge Hemmingsson.

Sadelmakarna i Öd

Av Helge Hemmingsson

Högt beläget i Öd, Marieby, med en hänförande utsikt över byn, Brunflovikens och nolasjölandet med Östersund och Frösön på vänster hand ligger två gårdar vars ägare förutom att vara småbrukare även sysslade med sadelmakeri. Hantverken upphörde för många år sedan, men det är tiden då rörelserna blomstrade som denna artikel huvudsakligen handlar om.

Sedan början av 1960-talet finns en vägslinga genom Öds by. Den nyanlades till stor del men har som underlag och sträckning delar av tidigare byvägar. Byvägar som kunde vara svårframkomliga på sina ställen med djupa kärrhjulspår och hästhovars tramprännor. Om man väljer den första uppfarten då man kommer från brunflohållet när man, efter ett kraftigt motlut och en något planare stigning ett hundratal meter, fram till den första av de två gårdarna. Gården ägdes av Albert och Betty Selander. Den var ett arv från Alberts föräldrar och här hade man sin utkomst av småbruket. Albert var dessutom en mycket duktig sadelmakare. Han hade lärt sig yrket av sin far som även han ansågs mycket skicklig i sitt hantverk. Man var speciellt inriktade på att tillverka prima arbetselar och seltyg. Sadelmakeriet var till största delen ett enmans-

Familjeföretagets grundare och ledare Olof Lindé.

företag och produkterna i första hand avsedda för bygdens behov. Albert Selander dog 1958 och Betty 1972. Idag finns inget mänskligt eller materiellt spår av sadelmakeriet. Albert hade inga arvingar som kunde ta över. Verkstaden, ett timrat tvåvåningshus finns kvar som fritidshus vid Brunflovikens strand. Huset i övrigt står kvar obetydligt förändrade i interiören men med innevånare helt utan släktskap med Selanders. Marken är avstyckad och brukas av en granne.

Den andra gården med anknytning till sadelmakeri ligger ett stenkast mot söder från Selanders räknat och har ett ännu högre läge med en utsikt än mer betagande. Här var på sin tid verkstadsrörelsen den dominerande delen av gårdens drift.

År 1910 började 23-åringe Olof Lindé från Fugelsta, Marieby sin anställning hos firma Haqvin Lindgren i Östersund. Firman som grundats på 1880-talet sysslade med sadelmakeri på Storgatan 6. Där såldes, förutom de egna produkterna, byggnadsmaterial, specier, fröer m.m. Olof Lindé fick fortsatt anställning sedan firman 1911 överlätits till de nya ägarna Englund & Kjelsson. Tack vare ett gediget kunnande i sadelmakeribranschen som förvärvats hos Olof Selander i Öd, far till ovannämnde Albert Selander, fick Olof Lindé förtroendet att på sitt eget förslag förlägga en filial till firman till sin hembygd. Han köpte en del av Magnus Erikssons odelstorp i Öd och byggde där upp bostadshus, ladugård och en verkstad. En rätt stor areal av marken odlades upp. Sedan följde slitsamma men framgångsrika år. Verksamheten i verkstaden gick stadigt framåt och efterfrågan på kvalitetsprodukter till timmerskogarnas dragare ökade. Englund & Kjelsson var förutseende nog att slå in på en bransch i vardande. Man började bygga karosser till bilar, som då även innefattade bilsadelmakeri, d.v.s. klädsel av hyttens insida och stoppning av säten och ryggstöd.

Tillverkning av skidstavar. Gerhard Karlsson, bytte efternamn till Wennermo, vid smärgelskivan.

Men man övergav fördenskull inte det traditionella sadelmakeriet, och man litade till sina legoverkstäder, dit Lindés i Marieby räknades. I ett reportage i Östersunds-Posten i januari 1937 noterar man att år 1936 monterades 50.000 par läderskaft till gummiskor, den tidens populäraste arbetssko, 15.000 par skidstavar förfärdigades enligt samma källa. Personalen utökades genom att folk från bygden och släktingar anställdes. Familjens egna barn

började efterhand de växte upp att arbeta i verkstaden. Nu var det full sysselsättning vid sy- och nitmaskiner, laskstolar och arbetsbänkar. I ett rum något avskilt från det stora arbetsrummet stoppades selputor, eller bossar som man sa. Man använde halm till stoppning och det var ett ganska dammig och inte alltför hälsosamt arbetsmoment.

Företagets kulmen nåddes under krigsåren. Nu tillverkades ryggsäckar, bambuskidstavar och allehanda remtyg för export bl.a. till Finska armén som dragits in i krig och behövde förstärka soldaternas utrustning. Men även inom vårt land ökade efterfrågan på sadelmakerierprodukter och sportutrustning. Nu fick man förstärkning hos Lindés genom att legoarbeten lades ut till några av gårdarna i trakten. Efter dagens slit med den egna gårdens göromål ägnade man några kvällstimmar i köket eller vindskammaren åt att förfärdiga trygor till skidstavar och montering av handremmar till stavarna. En behaglig doft av nygarvat läder spred sig i arbetsrummet.

Leveransen av de färdiga produkterna från verkstaden skedde i etapper. Först lastades den på kälke eller hästsläde och kördes ned till lastbryggan vid landsvägen. Sedan togs godset omhand av Mariebybussen för vidare befordran till mottagaren Englund & Kjelsson i Östersund. I omvänd ordning levererades råmaterial och halvfabrikat till verkstaden i Öd. Under barmarkstid brukade Englund & Kjelsson transportera med egen lastbil uppför spåriga och branta byvägar. Så fortskred den fulla sysselsättningen några år framåt. Nya tider krävde nya investeringar. Som alltid då det gäller företagande måste man välja mellan att stanna kvar i det småskaliga eller att satsa stort och in-

Full sysselsättning i verkstaden. Längst till vänster Gerhard Karlsson, Olof Lindé, Gustav Helgesson och Jonas Samuelsson. Främre gruppen från vänster Ottilia Lindé, hustrun Ida och dottern Britt, sönerna Sigvard och Rune.

Barnen fick tidigt lära sig yrket. 11-årige Rune vid symaskinen.

ordna sig i de ökade samhälleliga och fackliga kraven. Ett svårt val många gånger eftersom kravet på kapital och risktagning ökar avsevärt. Olof Lindé valde den småskaliga varianten, fullt medveten om att rörelsen så småningom måste avvecklas. Under första delen av 1950-talet hade sönerna sökt sig ut i världen för att pröva helt andra sysselsättningar och familjeföretaget upplöstes. En del av maskinparken flyttades över till Englund & Kjelsson. De sista åren ägnade sig Olof Lindé åt mera hobbyinriktad verksamhet. Han tillverkade portföljer, portmonnärer och väskor på beställning. Produkterna höll hög kvalitet och han kunde glädja sig åt en fortsatt meningsfull tillvaro efter många arbetsamma men lyckliga arbetsår tillsammans med familjen. Maskinerna stannade för gott och ställdes

åt sidan. Verkstadslokalerna blev magasin och delvis inredda för sommarboende. Byggnaden har hela tiden hållits i gott skick.

På gården finns idag en annan, mindre byggnad som ett antal år var hustrun Idas bostad fram till hennes död 1979. Byggnaden är idag förvandlad till radioverkstad. Traditionen med eget företagande i egen verkstad fullföljs således.

Varför tog inte dottern eller sönerna över? Kunde det nu på 1990-talet ha funnits en storskalig tillverkning av fritidsprodukter i Öd? Grunden var lagd för ett antal år sedan. De får de naturligtvis själva svara på. Men en av orsakerna till att ingen blev kvar vid sin läst kan ha berott på en mycket tolerant far. Olof Lindé lät sina barn och då isynnerhet sina pojkar att utnyttja verkstaden för sina hobbies, han lät dem även ibland offra ordinarie arbetstid

Hustrun Ida Lindé syr en läderdetalj.

Samtliga interiörbilder är från 1937. Reproducerade av Ragnar Björling.

för sina egna syften. Eftersom han dessutom var intresserad av maskiner och mekaniska ting var det säkerligen med både nyfikenhet och stolthet han såg hur lödkolvar, balsaträ, modellflygplan, radiodelar och diverse småmaskiner tillsammans med ritningar och kursbrev från NKI blandades med läderdetaljer och spännen på arbetsborden. Resultatet av deras hobbies blev att Rune, äldst i brödraskaran kom att ägna sig åt radio- och ljudteknik i nyss nämnda verkstad. Sigvard är sedan många år urmakare med egen affär på Frösön, Britt driver tillsammans med en son, rörfirma och Olle, yngste sonen, bosatt i Östersund startade och leder sedan ett antal år sedan projekterings- och konsultföretaget Elmater AB med representation även i Stockholm och Västerås.

Andlig verksamhet

Olof Lindé var från tidig ungdom varmt troende och var med om att bilda Marieby missionsförening. En liten tapper skara klarade av att bygga ett eget missionshus i Öd och att hålla både kyrka och församling vid liv. Man stötades av Brunflo missionsförening som hade egen predikant som ofta besökte Marieby. Juniorarbetet var en annan viktig gren, liksom söndagsskolan. I de verksamheterna hade Olof Lindé och hans hustru Ida stort intresse. Man fick också hjälp av släktingar och den övriga egna familjen i det viktiga ungdomsarbetet.

Världsliga hobbies — förtroendeuppdrag

En begränsad fritid ägnade Olof Lindé åt jakt och skytte. Han var också politiskt intresserad och engagerad. Folkpartiet hade i honom en mycket god representant. Han företrädde partiet i olika kommunala nämnder i flera perioder. Det politiska arbetet förvaltas väl av sönerna Rune och Olle.

Det kan tyckas onödigt att blanda in andliga och världsliga privata angelägenheter då man skall teckna bilden av ett småföretags uppgång och avveckling. Men det är mycket viktigt att hos Olos Lindé se och få peka på helheten i hans person. Frihetskänsla, tolerans, arbetsvillighet och inte minst en bärande tro, några goda egenskaper som fulländade hans verk i praktisk yrkesutövning och som influerade hans vardagliga omgivning.

Omnibuss och telefonväxel

En pionjärinsats i 1920-talets Marieby

Av Helge Hemmingsson

För innevånarna kring Storsjöns bygder kom ångbåten i äldre tider att spela en stor roll för den kollektiva trafiken. Men den hade sin naturliga begränsning under vintermånaderna. Då fick man använda häst och släde för att transportera varor och människor. Så kom tågtrafiken igång ett par årtionden före sekelskiftet 1900. Men inte alla orter kunde få direktförbindelse med varann. Bebyggelsen fanns redan och spåret kunde inte dras till allas fördel. På en del håll gjorde man helt enkelt så att man byggde upp stationssamhällen. Ett par decennier in på 1900-talet kom så ett nytt kollektivt färd sätt, omnibussen gjorde sitt intåg. Pionjärerna hade många odds emot sig. Först och främst dåliga vägar med bristfälliga vägbroar. Färjorna över sunden var i de flesta fall för små. Men största svårigheten var kanske ändå den skepsis allmänheten visade mot det nya färd sättet. Man var alltför tveksam till nyheten. Men med tålmodighet vann man ändå relativt snart förtroendet för omnibussen. Det visade sig vara ett mycket bra sätt att färdas till orter dit varken tåg eller båt nådde. Det skulle dock dröja åtskilliga år innan bussen kunde konkurrera fullt ut med båttrafiken under sommarsäsongen. De som bodde alldeles intill järnvägens hållplatser och stationer fann ingen anledning att ändra resvanorna.

Busstrafiken Lillmarieby—Östersund etableras

En av dem som fick känna på svårigheterna var Carl Johan Carlsson, född i Borås 1885, med ett förflutet som sjöman men också som spårvagnsförare i Stockholm. Efter utbildning inom elfacket kom han att placeras i Brunflo hos firma Luth & Rosén som deras verkmästare. Firman fick ekonomiska svårigheter och måste dra in på verksamheten ute i landet. Innan firman avvecklade filialen i Jämt-

land, hade Carlsson kommit i kontakt med personer som ivrade för att han borde ge sig in i omnibussbranschen. Han hade redan erfarenhet av kollektivtrafik, kunde handskas med människor och visat gott ledarskap. Han tycktes dessutom trivas bland jämtlänningarna. Detta var mycket goda egenskaper och förutsättningar, men det räckte ändå inte för att starta en trafikorörelse. Nog skulle han klara av det praktiska, visst skulle folk åka till Brunflo och Östersund, det trodde han på, den kalkylen skulle säkert hålla. Men det svåraste hindret var naturligtvis det ekonomiska. Det behövdes ett startkapital. Vem vågade satsa på den här nymodigheten? Det såg ganska hopplöst ut i början. Men han kunde visa på att linjer till andra platser redan lyckats bra, varför skulle man inte lyckas i Marieby? Det var just där han tänkte stationera sig. Ett par personer var lika framsynta som Carlsson själv och vågade till slut sätta sina namn under borgensåtagandet. Så var det största hindret övervunnet. Beställning och lånekontrakt på en omnibuss, rymmande 18 passagerare, blev resultatet.

Carl Johan Carlsson var 40 år då han i november 1925 flyttade från Frösön till Öd i Marieby med sin unga fa-

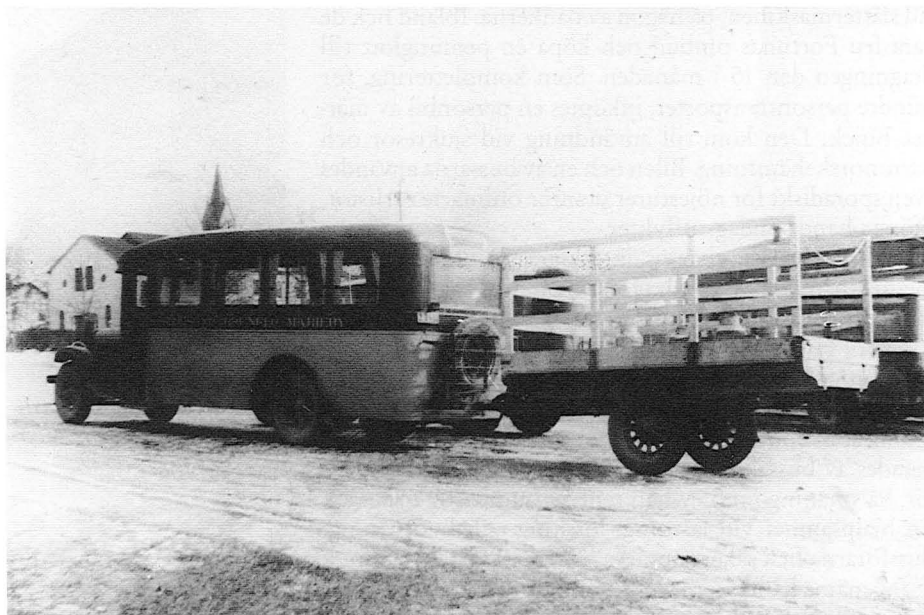
Ett tidigt foto av C.J. Carlssons bussar uppställda på Nytorget med Rådhuset i bakgrunden.

milj, hustrun Greta, 10 år yngre, flickorna Gun fem, och Barbro ett år. han hyrde bostad hos Johan Nilsson, där började han ganska omgående planera för egen villa till familjen och garage för sin nyförvärvade buss. En tomt strax intill gränsen mot Fugelsta styckades ut. Nu började uppbyggnadsarbetet av trafikföretaget. Turlistor skulle göras upp. Förtroendet för det nya kommunikationsmedlet skulle skapas och stärkas. Passagerarna skulle övertygas. Det gick trögt i början. Men han var helt medveten om svårigheterna. Så där utan vidare kunde man väl inte börja fara till stan. Man måste ju ha något ärende först, var de vanliga invändningarna.

Väghållningen

Ett annat bekymmer fanns redan innan starten. Landsvägen var i Marieby som på många andra ställen, i första hand byggd för hästfordon och inte alls avpassad att klara av den begynnande motoriserade trafiken. I och med att vägunderhållet i början av 1920-talet lades över på Brunflo Tingslags Väghållningsdistrikt började en långsam förbättring av vägen att skönjas. Viktigaste delen av underhållet vintertid var givetvis snöplogning. Distriktet var stort och vid kraftiga snöfall var det inte alltid man hann ploga till första morgonturen. Bussen måste därför vara försedd med egen plog. Med greppsäkra snökedjor och med plogen framför motorhuvun kunde det ändå bli mödosamt att komma fram mellan färjeläget i Fillsta och Brunflo. På frösösidan och från Brunflo var vägen både bredare och oftast bättre snöröjd. Inte heller vår och höst var det lätt att hålla någon högre standard på vägen. Man fick vänja sig vid lerig och spårig vägbanan. Men tiderna förändrades. Mer pengar satsades på vägmaskiner och personal. Biltrafiken började komma igång på allvar. Nu kunde snöplogen så småningom lämnas hemma. Ett annat problem, men av angenämare slag, var när tunnbrödsbagarna, slaktarna, lanthandlarna och föreståndarna för de två kooperativa butikerna efter sträckan upptäckte fraktmöjligheterna. Speciellt tunnbrödet var mycket skrymmande gods. För att klara den ökade fraktvolymen köpte Carlsson en stor släpvagn, som kopplades till bussen. Det var troligen nu man i folkmun myntade begreppet ”tunnbröskrinna”. Släpvagnen hade mycket riktigt likheten med en skrinda, eller hövagn. Den var rymlig men

"Tunnbröskrinna" kallades den här släpvagnen i folk-mun. Här uppställd på Ny-torget med Missionskyrkan i bakgrunden och Godtemp-larhuset till höger.

blev trots detta fullastad de flesta turerna. Den främsta transportdagen var lördag. Redan 5.30 på morgonen startade första turen från Marieby. Då skulle man sälja kött, fläsk och korv, tunnbröd och smör på Stortorget i stan. Torget var öppet för handel från kl. 7.00. Man skulle också portionera ut sina produkter till affärer, sjukhus och regementen.

Rörelsen expanderar

Det skulle nu följa många goda år för trafikföretaget. Det dröjde inte alltför länge innan ytterligare en buss måste sättas in. Den ena bussen körde till Östersund via Brunflo, den andra via Vallsundet. Postverket skrev kontrakt med bussföretaget och tidningsdistributionen kunde inordnas i kvällsturerna. Folk i allmänhet började mer och mer se vilken tidsbesparing det ändå var att ta bussen in till stan. För att handla och uträtta myndighetsärenden eller klara av bankaffärer. Gav man sej inte tid att själv åka in, erbjöd sig bussförarna att mot blygsam ersättning uträtta de ärenden man önskade. Uppdragen var av skiftande karaktär, alltifrån köp av medicin från något av apoteken Hjorten eller Örnen till omsättning av växel på lånet

till slättermaskinen, på någon av bankerna. Ibland fick de vara fru Fortunas ombud och köpa en penninglott till dragningen den 15 i månaden. Som komplettering, för mindre persontransporter, inköptes en personbil av märket Buick. Den kom till användning vid sjukresor och barnmorskehämtning. Bilen och en av bussarna användes även sporadiskt för nöjesturer utanför ordinarie turlistor, i första hand söndagsutflykter.

Carlsson kunde givetvis inte klara sig utan anställda medhjälpare. En av de allra första som han tog i sin tjänst var Anton Jonsson i Fugelsta, andra var ”John i Fassas” Jonsson, Hubert Jonsson, Arne Hemmingsson, Salle Johansson och ytterligare några med mer tillfällig anställning. Konduktör var inte nödvändig att ha. Men Lill-Johan, som bodde i sitt ensliga torp längst upp i Öd, fascinerades av bussåkandet och blev självutnämnd konduktör. Så småningom blev han rent av outhärlig tack vare sin hjälpsamhet vid lastning, lossning och budbärning. Bussförarna fick säkert uppleva många trevliga och mindre angenäma händelser i sin slitsamma vardag. Det var allt ifrån glada och tacksamma passagerare till glashala vägar, stormiga färjöverfarter och krigsårens trilskande gengasaggregat. Det går både sanna och diktade historier kring bussåkandet.

Bussägaren Carl Johan Carlsson som han enligt karikatyrtecknaren såg ut 1929.

Spännande isöverfarter och våghalsig tolkning på skosulor

Bussen via Vallsundet tog isvägen, strax till höger från Fillsta räknat, över sundet vintertid. Under sjöförfallet då färjan inte gick och isen inte bar fick den vända mot Marieby och fara via Brunflo. Första turerna efter det Vägförvaltningens ansvariga gett klarsignal för isöverfart, måste en av färjkarlarna åka med då bussen skulle fara över. Inga passagerare tilläts åka med. Bussägarna gick samman och lejde Manne Persson i Böle att frakta över passagerarna i den vid jämförelse med bussen lättviktiga dyngsläden, som han för ändamålet bäddat in i halm. Vid ett tillfälle bad en medelålders kvinna att få slippa åka dyngslåde och i stället på egen risk åka med som passagerare i bussen. Efter mycken tvekan lovade Anton att hon skulle få sitta vid sätet närmast dörren. Med en tacksam gest tog hon fram sin portmonnä. ”Hörru Anton, de e bäst je betäle nu innan mä fer över, för sekerhejts skull.”

På den tiden betalade man nämligen alltid skjutsen då man nått resmålet och skulle stiga av.

När Arne Hemmingsson skulle köra Mariebybussen första gången som nyutbildad och ensam förare steg Lill-Johan som vanligt på bussen vid garaget i Öd. Han intog sin plats men var nog litet fundersam över att Carlsson hade anställt en så ung och oerfaren förare. Arne kände inte till Lill-Johans påfund och vanor. Då man kom fram till Busstorget kom passagerarna fram en efter en för att betala resan innan de steg av. Så var det Lill-Johans tur att stiga av. ”Jaha du, ere fortfarande samma pris för stadsrejsa?” ”Jaa”, sa Arne litet fundersamt, ”jag har nog inte hört om nån ändring” och beredde sig på att ta betalt. ”Hm, ja tack ske du ha för skjussen då”, sa Lill-Johan och klev av.

I Öd, på Jonas i Perjäs' ladugårdsvägg som vette mot landsvägen fanns det en blå låda uppsatt, avsedd för dagstidningarna som kom med bussen vid halvsjutiden. Vid lådan samlades varje kväll ett antal barn, ditskickade för att hämta tidningen. I väntan på bussen roade man sig under barmarkstiden med att spela kula och ibland det halvt förbjudna ”slå slant”, med riktiga mynt som insats. Under vintertid då det rådde isföre roade sig några av pojkarne med tolkning efter buss. Bussen skulle komma från Fillsta och man gick den till mötes ett par hundra meter och hoppades att den skulle stanna vid Per Lars. Om den stannade var det lätt att suga tag i bussens pakethållare och hänga kvar och på brännheta och i efterhand mer och mer nedslitna sulor, landa vid den blå tidningslådan. Om bussen inte stannade vid Per Lars fick den som inte hann haka på i farten, snopen gå tillbaka till tidningslådan.

I Busscentralens väntsal fanns bussägarnas och chaufförernas karikatyrporträtt uppsatta till allmänt beskådande. Den här teckningen från 1934 föreställer Anton Jonsson, Fugelsta.

Intresseföreningar bildas

C.J. Carlsson träffade dagligen sina kollegor omnibussägarna. I början var de flesta också själva chaufförer. Han fick tillfälle att dryfta sin yrkeskårs villkor och det dröjde inte länge förrän man bildade Jämtlands läns omnibussägareförening. Carlsson blev föreningens ordförande. Några år senare, 1928 var han med om att bilda Bilägarnas inköpsförening och från 1930 blev han även här ordförande. Lördagen den 19 januari 1935 fyllde C.J. 50 år och blev livligt uppvaktad. Dagen därpå hade han bjudit in ett stort antal gäster till ett samkväm på Föreningshuset i Marieby där hyllningarna från kommun, trafikanter och vänner

fortsatte. De första tio slitsamma åren var tillända och framtiden såg ljus ut.

Krisår på gott och ont

Men det gick inte många år förrän andra världskriget drastiskt förändrade villkoren. Visserligen minskade konkurrensen från privatbilismen, som hittills stadigt gått framåt om än något långsamt. I och för sig var detta kanske en fördel för kollektivtrafiken. Men man drabbades av bränslebrist. Gengasaggregaten kopplades på, och det var tidsödande att hantera aggregaten och att skaffa fram ved. Carlsson startade vedgård med såg och klyv för att klara av sitt eget bränslebehov. Man fick tydligen också sämre kraftutvinning i gengasmotorerna. Vid några tillfällen måste passagerarna stiga ur bussen då man passerat Petterssons gård i Brunflo för att den skulle ta sig uppför CK-backen. Villiga armar sköt dessutom på bussen, om det nu hade någon inverkan, eller om det bara var symbolisk hjälp.

Många, nu i övre medelålder minns säkert då Mariebybussarna körde fullastade med biosugna ungdomar kl. halvsex på söndagseftermiddagen. Då minns de också när de efter sjuföreställningen på Röda Kvarn eller någon annan av de fem biograferna gick upp till Busstorgets väntande buss. Hela torget låg i rök från alla bussar som förbereddes för hemresan. En del kom tårögda från en Ingrid Bergman-film och sammanträffade med kamrater med tårade ögon av den stickande röken från bussarnas aggregat. Samma ungdomar kunde också höra lokalrevyns hyllningskuplett till bygden med bland annat dessa rader:

*”Vi har Sovjets glada färg på våra bussar
regelbundet varje dag de folket skjussar
vi har sadelmakerier, vi har gengasvedsfabrik,
och stora mörtar fångas i vår vik”*

Fredsåret 1945 började en ny epok i busstrafikens historia i Marieby. De röda bussarna, med vitt textband bytte till gula, utan textband. Men inte bara färgen byttes. Pionjären C.J. Carlsson tyckte att han gjort sin insats. Arvid Nilsson tog över trafikillståndet och rörelsen.

Telefonväxeln i Lillmarieby

Parallellt med trafikföretaget utvecklades en annan gren

C.J. Carlsson och hustrun Greta. Fotografierna tagna 1945, samma år de flyttade från Marieby.

av kommunikation. Nästan samtidigt inrättades telefonstationen Lillmarieby. Greta Carlsson åtog sig att bli dess första föreståndare. Dottern Barbro Gren, numera bosatt i Stockholm berättar följande:

Det fanns inte telefon i Marieby när vi kom dit och för att driva en bussrörelse behövdes det då och då snabba besked. För att utvidga telefonnätet fordrades dock fem abonnenter och en telefonväxel, att skötas av någon. Mamma åtog sig att bli föreståndare för växeln. Hon lyckades få fyra abonnenter och en femte som fick vara med utan att betala. Detta var inte av snålhet. Varje jul fick vi en rejäl julklapp som tack.

Växeln placerades i vårt största rum som var köket. Först en proppväxel och sen en snöväxel. Medan Gun och jag var små hade mamma en flicka till hjälp som kunde byta av henne, bl.a. Bojan, Greta och Birgit.

Vi hade en särskild samtalsapparat för allmänheten placerad i tamburen. Den blev väl använd av militären under krigsåren. Många av de inkallade var tacksamma för att kunna utnyttja den, men när de ibland fick telegram med uppmaning att genast ringa hem kunde man få höra en suck ”Tänk att alla mammor skall vara så ängsliga.”

Så långt dottern Barbro. Något ska tilläggas. Numera, alltså på 1990-talet går många, även i Marieby, omkring med ficktelefon. Klar att använda dygnets alla timmar. På Carlssons tid kunde man inte ringa före kl. 08.00 på morgonen eller efter kl. 21.00 på kvällen, växeln var stängd övriga tider. I Marieby fanns två telefonväxlar. Om man från Öd eller Fugelsta ville ringa till en abonnent i Bye eller Överbyn, måste man efter att ha kommit till Lillmarieby, be att få bli kopplad till önskat nummer i Jämtlands Överbyn som stationen hette. Växlarnas öppethållande kunde dessutom variera på landskapets telefonväxlar. Först när man ringt upp sin närmaste växel fick man veta om det var framkomligt. Man kunde också beställa rikssamtal. Den proceduren var för abonnenten inte så märkvärdig. Man fick lägga på luren och invänta växelns vidarekoppling över flera stationer för att nå målet. Efter varierande väntetid blev man uppringd. Om man dessutom inte hade egen telefon utan måste gå till grannen för att låna apparat, kunde väntan vara halva dagen, i sämsta fall. Man vågade inte gå alltför långt bort från telefonen, samtalet kunde komma överraskande fort ibland. Många affärsföretag i

synnerhet i Östersund, hade namnanrop i stället för telefonnummer. För kunden var detta ett enkelt sätt. Det räckte med att hålla reda på vad firman hette och begära att bli kopplad dit. —”Hjärtliga lyckönskningar på högtidsdagen”, var en ganska vanlig formulering på telegram som man kunde sända via telefonväxeln till en 50-åring, eller annan jubilar. Till brudparet formulerades en mera poetisk hälsning:

*”Låt lyckoskimret i brudekrans,
åt kommande dagar ge återglans.”*

Så kunde värden hämta en bunt lyxtelegram på Telestationen i Östersund före bröllopfesten på Föreningshuset eller Missionshuset att läsas upp för det lyckoskimrande brudparet och deras gäster.

Uppbrottet

Det är kanske lite väl poetiskt att använda lyckoskimmer när man summerar C.J. och Greta Carlssons tid i Mariëby. Men det måste ändå ha varit tillfredsställande att från grunden bygga upp de två kommunikationssystemen. Både fick de kollegers, medarbetares och allmänhetens fulla förtroende. De två decennier de verkade här utvecklades bygden och en del av framåtskridandet skall tillskrivas dem.

Det rustas nu för uppbrott. Arvid Nilsson tar över raten och hans hustru Anna växelbordet. Likt flyttfåglar längtar företrädarna tillbaka till söder, till de trakter de lämnade för många år sedan. I oktober 1945 gick flyttlasaset till till C.J.:s hemstad. Ett kapitel kommunikationshistoria avslutades.

TURLISTA

för

C. J. Carlssons Omnibusstrafik Marieby

Från Marieby över Sandviken och Fillsta vard. kl. 8 fm. och 3* em., sön- och helgdagar kl. 9 fm. och 6₁₅ em.

Från Östersund över Fillsta o. Sandviken vardagar kl. 1** och 5₃₀ em., sön- o. helgdagar kl. 10₃₀ fm. och 9₃₀ em.

Från Marieby över Brunflo lörd. kl. 5₃₀ fm.

Från Östersund över Brunflo lördagar kl. 6₄₅ fm. och 4 em.

Från Brunflo till Marieby vard. kl. 7₃₀ fm., 7 em., sön- o. helgd. kl. 8₃₀ fm. och 5₄₅ em.

Obs.! Vid sjöförfall avgår bussen från Fillsta över Brunflo alla dagar kl. 8₂₀ fm., från Östersund över Brunflo vard. kl. 4 em. sön- och helgdagar kl. 10₃₀ fm. och 9₃₀ em. (ej middagstur!)

*) Kl. 2 em. 1 juni—31 augusti.

**) Kl. 12 midd. 1 juni—31 augusti.

Lantbruksmaskiner

Reservdelar, Cyklar, Tillbehör, Radio

bäst och billigast hos

Gustav III:s torg
Tel. 1425, 2325

Mohlanders

Turlista från början av 1930.

ÅFFARSTRYCKERIET, ÖSUND

1903 byggdes Gustas första fabrik i byn Gusta i Brunflo.
Foto: Oscar Olsson

Stenåldersmännen

Gubbarna på fabriken

Av Kjell Stjernefeldt

Epoken Gusta stenförädlingsverk, har gått ur tiden för evigt. Den hade sin glanstid på 1950- och till 70-talet då marmor och kalkstenen slogs ut av konstmaterial. Visserligen finns fabriken kvar med viss tillverkning av stenmaterial, men den gamla epoken "Gusta" är ett minne blott.

Som mest arbetade 200 personer inom stenindustrin i Brunflo. Det hela startade år 1903 uppe i byn Gusta, därav namnet Gusta-sten. Det var byggmästare Ellström i Östersund, som började brytningen av dom 20 cm tjocka stenhällarna, som sedan handhögs och hyvlades till trappsteg och husgrunder. Det var en blygsam början till det storföretag i branschen som AB Gusta Stenförädlingsverk så småningom kom att bli. Internationellt känt för sina stenprodukter.

Om man en vacker sommardag står på den nu sedan snart 90 år tillbaka, övergivna arbetsplatsen i Gusta by,

där det hela en gång började, har man en vidunderlig utsikt över Brunfloviken, med byarna och fjällvärlden i bakgrunden. Man ser även den blomsterprakt som varje sommar kommer, liksom för att hedra minnet av alla som slet och arbetade här i tolvtimmarsskift, i en arbetstid olik vår på alla sätt.

Om man står alldeles tyst inne i bergbrottet och försjunger i tankar, så kan man förnimma klangen av spetten mot stenarna och ljudet av övriga verktyg, som hölls av slitna, valkiga arbetarhänder. Då kommer man osökt att tänka tillbaka på den gamla tiden och på dom kämparna, som här slet.

I det sammanhanget må man särskilt komma ihåg dom gubbarna som tog initiativet, Viktor Wikman, Karl Rödén och Per Wester. Gubbar som jag själv kommer ihåg sedan min barndom. Pionjärer som lade grunden till den arbetarrörelse, som blev den maktfaktor, som den är idag.

Det skulle bli en alltför lång historik, om jag skulle ta med namnen på alla som under en 70-årsperiod "huggit i sten" på ett eller annat vis.

År 1908 byggdes en ny fabrik vid Storsjöns strand, nere i Brunfloviken. Sex ramsågar monterades upp. Ganska fantastiskt tyckte man allmänt, att det gick att såga stora stenblock till tunna skivor med helt släta, tunna järnblad. Vatten och sand tillsattes som slitmaterial. Vatten hade man här gott om, man hade ju hela Storsjön att ösa ur och skrotstenen och slammet det vräktes bara tillbaka ut i sjön. Men det fanns en nackdel med att ha fabriken nere vid sjön och det var transportererna.

Med hästar i dubbelspann fraktades dom stora stenblocken från Gusta, Vamsta och Lunne. Man hittade så småningom både grå, röd, svart och brun sten i de olika bergbrotten. Men först frakta dom flera ton tunga stenblocken, den besvärliga vägen ner till fabriken. En körare och en bromsare skötte om transporten av stenblocken och förunderligt nog hände aldrig någon dödsolycka på dom våghalsiga transportererna, som kunde ha en last på 10 ton.

Sedan kalkstenen förädlats till golv, trappsteg, beklädnader samt handhuggna utsmyckningar, som stenhuggare från Närke och Tyskland tillverkat, så skulle allt detta fraktas tillbaka halvvägs till platsen där stenen brutits, för lastning på järnväg.

Stallar, arbetarbostäder samt matsservering byggdes i anslutning till fabriken nere vid sjön.

Så byggde då kamrer Winberg i Jämtlands Folkbank, som nu hade blivit ägare till stenindustrin, år 1921 den nya fabriken uppe i Brunflo samhälle invid järnvägen och den nya riksvägen. I och med detta så kom då fabriken och främst transporter i ett klart bättre läge. Järnvägen kunde användas direkt för transporter av förädlad sten, utan omlastningar, sedan lastbryggor och stickspår var anlagda.

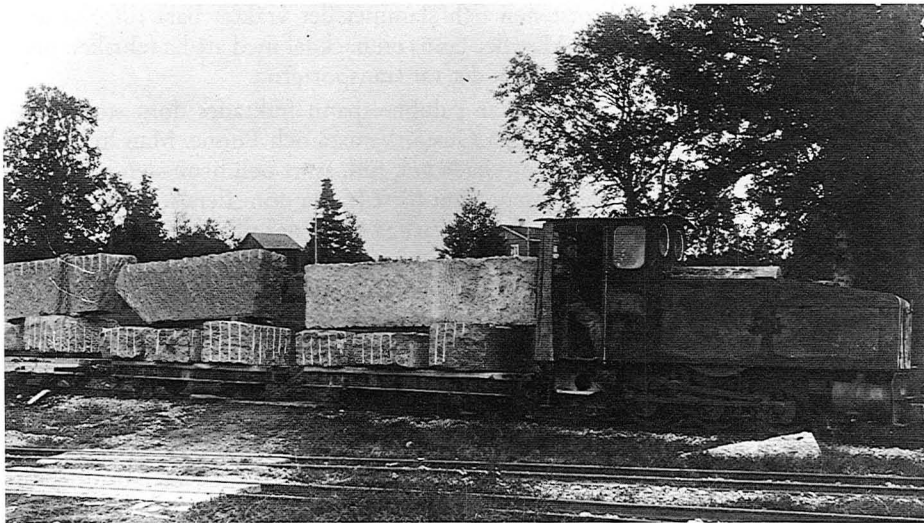
Man byggde sedan en smalspårig järnväg upp till stenbrotten uppe i Vamstabyn. Där hämtades stenblocken med det tyskbyggda dieselloket och skrotet togs i retur upp till bergbrottet där det tippades ner.

Det var något av en sensation när loket för första gången skulle placeras på spåret och göra jungfruresan upp till bergbrottet. Man kallade den smalspåriga järnvägen för ”brottets bana”, var det kanske här som den berömda ”Gustahumorn” tog sin början?

Vid den första riktiga olyckan som hände i samband med dom tunga transporter med stenblocken, den var jag själv med på och den minns jag mycket väl, trots att jag var bara sex år. Det nu har förflutit 60 år sedan dess.

Två av mina barndomskamrater och jag, brukade tjuvåka bak på den sista vagnen i tågsättet på ”brottets bana”.

Mellan fabriken och Gråberget gick åren 1921–1939 detta lok med vagnar lastade med sten. I lokets hytt ser vi Gustav Nyman, som körde loket 1923–1939.

Det gick bra när inte ”kommunallokföraren” såg oss. Den här gången var det så att det bakersta stenblocket, som vi satt på, var litet längre än vanligt vilket föranledde att det hakade fast i en rot som stack ut en bit i banvallen. Strax innan olyckan hade Rudolf, som han hette vår kamrat lekt ”herre på täppan” och knuffat av Rolf och mej. Ögonblicket efteråt så hände det. Stenblocket revs utav trallan, Rudolf fick hela stenen över sig och klämdes till döds ögonblickligen.

Vi, Rolf och jag var bara några decimeter från att komma under stenblocket. Rolf var så nära, attt hans hand fastnade under stenen och måste rivas loss. Det gjorde vi, och sedan sprang vi hem och ropade åt far att, ”Rudolf ligger under ett stenblock uppe på banan”. Det här var ett skräckminne som kom att förfölja mej lång tid efteråt.

Gustafabriken var på 20-, 30- och 40-talen Skandinavien's största stenindustri, med över 200 man anställda. Fabriken var därmed det dominerande inslaget i samhället, som då hade ca 400 invånare.

Moxar, Engbergare, Lindkvistare och Gavelinare, med flera släkter, var kända namn under ”stenåldern”.

Den jämtländska kalkstenen blev känd över hela Sverige, ja över hela Skandinavien, ja jag tror över hela världen. Om stenens kvalitet vittnar den kastalbyggnad som byggdes på 1100-talet av kalksten. Den byggdes som försvarstorn och blev sedermera till kyrktorn. Byggnaden är idag helt intakt och utan nämnvärda skador eller söndervittningar.

Om stenens ålder vittnar den meteorit som hittades i en sågad stenskiva år 1952. År 1979 kom så professor Torslund genom forskningen av meteoriter på att denna meteoritbit hade slagit ner i urhavet, som då fanns österut ungefär vid nuvarande Storsjön. I lerlagren, som sedan bildade Gustastenen kom detta märkliga fenomen att återfinnas 463 miljoner år senare.

Därmed kan man konstatera att den jämtländska marmorkalkstenen är ordentligt lagrad. Man har för den delen inga som helst lagerskador.

Nog ordat om detta förnämliga byggnadsmaterial, som nu glädjande nog börjar att återkomma mer och mer. Nää, det var ”Stenåldersmänniskorna”, m.a.o. ”Gubbarna på fabriken”, som jag skulle berätta om.

Gubbarna på fabriken

*Det var två gubbar på Gusta,
dom satte sej ner för att pusta.
Men då kom basen och sa,
nä nu får ni väl ta,
och tygla er syndiga lusta.*

Ja den här limericken kan kanske vara nog så slående på "gubbarna på fabriken", stenåldersmänniskorna, som jag har kallat dem. Det var väl i stort sett det enda syndiga man kunde göra på den tiden, så var det att sätta sej ner och vila en stund. Men man fick ju själv lida för sin syndiga lusta, för alla arbeten var mest på ackord, så det gällde till att hänga i med arbetet om det skulle bli några slantar i avlöningspåsen, som man fick kvittera ut varje fredagskväll uppe i "trappkontoret".

En fredagskväll, när löningen skulle kvitteras ut, så stod min far sist i kön, han stod steget efter "Sme-Lars". När Lars skulle skriva sitt bomärke på avlöningslistan, så skrev han Lar Jönsson, far skulle då rätta till honom och sa att:

— Hejt-du int Lars?

— Joo de går je fäll, me etter som je bärre skriv namnen när je ske häämt löninga och så när je ske fyll ti motboka, så ere int sae förbänat gott och komma ihöug härre e s rit.

Före bilismens tid kördes Gustastenen från berget till fabriken med hästar. Här ser vi Jonas Sjödin som håller i tömmarna utanför Café Viking i Brunflo.

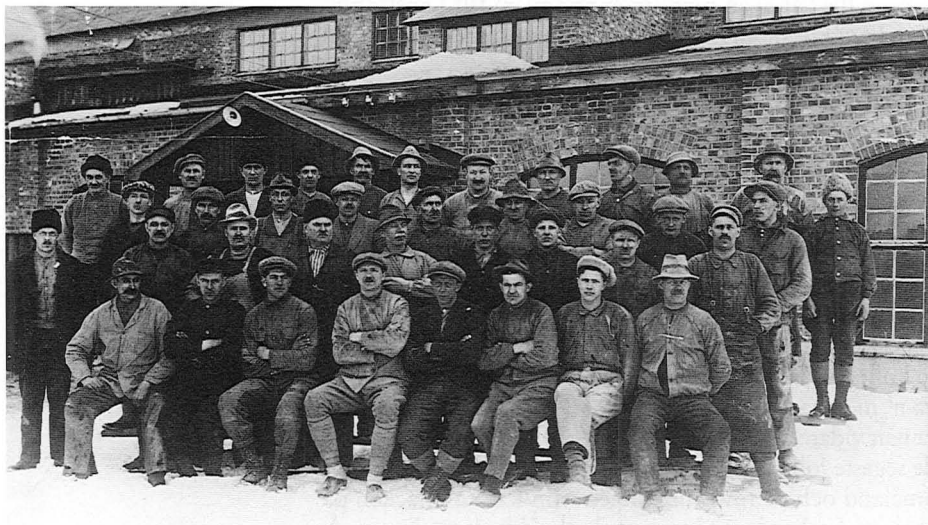

En bland dom första intervjuer på arbetsplatser, som Länstidningen gjorde, var på Gusta-fabriken. Bland många andra som blev intervjuoffer, var min far. Reportern frågade far om han kunde svara på hur många, som arbetade på fabriken. Han behövde sällan fundera någon längre tid på att svara, så det kom rappt och snabbt svaret:

— Jaa, de lär fall vära ungefär härrdda.

Småhyss som man sysslade med mest varje dag, det var t.ex. att lägga in fullt med konsistensfett innanför svettremmen i hatten åt någon arbetskamrat. Eller att fila en spik riktigt vass och slå in den i tåhättan på traskorna. När ägaren av traskorna sedan sparkade dom på sej, så kändes det ordentligt, när spiken rände in i stortån. Då gällde det att hålla god min och låtsas som om inget hade hänt.

Man roade sej bland annat med att såga till vita marmorbitar i sockerbitars storlek, som man sedan lade i sockerburken åt någon. Men det blev nästan slut på det ”hysset”

1923 arbetade dessa män vid Gusta Stenförädlingsverk, strax innan den nya fabriken togs i bruk. I första raden sitter Emil Zettergren, Kalle Karlsson, Erik Moxell, verkmästare Carl Olov Ahlgren, Manne Lindqvist, Karl Nyman, Viking Ahlgren och Jöns Andersson. Andra raden: Per Hjalmar Arvid Thunström, Knut Eriksson, Söderman, Karl Grönkvist, bildbuggare Anton Falck, Lars Jönsson, Håkan Ahlgren, Oskar Eriksson och Otto Engberg. Tredje raden: Gunnar Stjernefeldt, Johan Theodor Tegman, Alfred Persson, Jonas Olof Lundkvist, Bengt Rydell, Manne Sjölund, Ville Engberg, Anders Mattsson, Per Jönsson och Bror Karlin. Fjärde raden: Bas-Olle (Erik Olsson), Erik Ossian Gavelin, Otto Staaf, Erik Lindkvist, Jonas Sjödin, Kalle Gavelin, stenbuggare Sehlin, Johan Erik Staaf, Albert Nordström, Paulus Olovsson och Jon Lindkvist.

när Nils G. bet sönder sina nya löständer. Då fick man gå med en insamlingslista till en ny tandgård. Uppe på kon-toret, skrattade man hjärtligt åt skämtet och gav gärna en krona i bidrag till en ny ”matsalsmöbel”.

Jag minns ”Bas-Olle”. Han var värmlänning, liten och kärut. Han var bas för utomhusarbeten. Hans bredbrätta-de svarta ”rallarhatt” påminde om hans värdighet som bas. Han var gift och bodde uppe vid stenbrottet i Berge. Han hade en liten fästmö, som bodde granne med vår fam-lij. En dag, när Bas-Olle gick med sina mannar och kol-lade ”brottets bana” så mötte dom ”fästmön” som var mycket fin av sej. Bas-Olle tog av sej hatten och ”buckse-re” det värsta han kunde samt sade några väl valda vackra ord till den fina fästmön, han själs älskade. Jonas Sjödin, som var med, han puffade till Bas-Olle, tittade honom stint i ögonen och sade:

— Ber de att som folk din tok...

Bas-Olle var även prenumerantsamlare till Länstidnin-gen. Han kunde gå hur långt som helst för att skaffa fram en ny köpare av tidningen, berättades det.

Han var som sagt värmlänning Bas-Olle. Han pratade ofta om värmlänningarna, som ett ovanligt friskt och kraftigt folkslag. Han kom i diskussion om detta en dag med några av gubbarna inne på fabriken, däribland den gode Nils G. han med den vassa tungan och de dräpande svaren. Han hävdade bestämt, att det var alldeles fel att hålla fram värmlänningarna som något ideal, när det gäll-de friskhet och styrka.

— Vi kan ju bäre si på n’ Mox-Jöns, sade Nils G. Han va ju höllen tell att vära n’ rektu n’ kraftkarl och värmlänning va-n’, men han dog ju i sina bästa år, så han kunn fäll int vä-ra nån vidare kraftkarl int... Nää, men smålänningen de e de segaste folkslag som finns de, je själv härstamm ju från Småland och de finns nog ingen som kan ta knäcken på meg int. Varken hen på aerbejte hell på idrottstävlingan. Å je sir ju på svärmora mi, hu e smålänning hu å, hu e över 90 år men fortfarande eftertraktad som bonnpiga ute på storbonngålan nere i Hälsingland, där hu bor nu. Å för ett tag sedan, när vi var iväg och hälse på a, då satt a högst opp i n’ stor-bjårsk å höll på å bröt kvastris. Å da kom fäll ihö-ug ”skrothandlar Lind”? (Inom parentes kan nämnas att skrothandlaren Lind, som bodde granne med oss, han fick kallbrand i benen, så att båda benen måste amputeras.)

— Ja, då kom fäll som sagt var ihöug skrothandlare Lind, han va ju smålänning, han gatt dom ju sååg såånt, innan dom lyckes få live ur hänom...

Det var inte så roligt arbete att vara den förste driftsingenjören på fabriken heller. Den förste ingenjören hette Ahlkvist. Han blev genast omdöpt på jamska språket till Årdder-gren. Gubbarna var lite skeptisk till, n' tocken dann ejn, som bärrer geck omkring å va "finkär" om dagen.

En morgon, när han stod och rådgjorde med gubbarna, om hur stor yta ett stenparti, som var tillsågat, skulle täcka, utlät han sej, samtidigt som han kände på bröstfickan.

— Jaha, nu är man ju bet, ja glömde räknestickan hemma...

En av gubbarna kom omedelbart med svaret:

— Ja, då få vi fäll reke-n' ut-då vi då, som ha fått e huvu, som e te å reke n' mä...

Så småningom ordnades det med "bekvämlighetsinrättning" inne i fabriken. Duschar, tvättrännor och WC-stolar installerades. Stor spänning och trängsel den första kvällen, man skulle duscha, innan man gick hem till gumman och barnen. Bröderna Mox stod i kön och väntade på sin tur att få tvaga och duscha. Någon i den församlade skaran skulle göra sej rolig och påpekade att:

— Je tror atte du Erik e mytsje lortigar om fåttran du än n' Lasse. Svaret kom snabbt:

— Ja men tacka fanken för då, je ä ju tri år gamlar än han je. Lasse, den spjuvern, skulle en dag gå in på toaletten, men det var upptaget så han ställde sej utanför dörren och inväntade sin tur. I detsamma så kom en av basarna och skulle gå förbi.

— Je tror att de har hänt nagenting mä n' henn som sitt inne på toalett-n, sade Lasse till basen. De ha vöre låst hejle förmiddan. Man kan si fåttran på han som sitt där inne. Han gett no ha gjort eett mä se, hell va de nu kan väre för fel på han.

— Det måste genast undersökas, sa basen och sprang efter en kofot och bröt upp dörren.

Inne på toaletten satt en "nödig" arbetare med byxorna nedhasade på fotknölnarna. Han blev verkligen förvånad och även arg och undrade, om han inte kunde få vara ensam med sina "behover".

Man skulle bygga en ny slipsal inne i ett hörn av fabriken. Det sista som skulle göras, det var att lägga ett fint mönstrat golv. Det arbetet skulle Alfred ta på sej, som ett extraknäck efter dagens ordinarie skift. Sedan hela golvet var lagt, så spärrades det av med ett provisoriskt staket, så att ingen skulle gå och trampa lös plattorna på det nylagda golvet. När Alfred hade gått hem efter ett väl förrättat värv, så smög sej en av dom skojfriska gubbarna dit på kvällen. Han spikade fast en galosch på en lång ribba, blötte galoschen i slamrännan upprepade gånger och gjorde spår överallt på det nylagda golvet. De eder och besvärjelser som Alfred utlät sej över ”bönder och bönders avföda”, över detta illdåd, lämpar sej ej att återge i tryck.

En yngre arbetare, som var ovanligt morsk av sej, sade några uppkäftiga ord till Erik, som var en av den gamla stammens arbetare. Erik vände bara ryggen till och gick därifrån. Efter en stund gick han dock tillbaka till den morske ynglingen, ställde sej framför honom med sina två meterslånga och grova gestalt och frågade.

— Menade du allvar med det där, som du sade förut?

— Ja, det kan du ge dej tusan på, svarade den morske ynglingen.

— Ja, si de va bra de, för du vejt atte je tåöl ittna sköj int.

Nils G. blev uttagen i all hast att åka ner till Göteborg, för att delta i underhandling om nya löner. Den ordinarie ombudsmannen hade fått plötsligt förhinder. Det blev bråttom att komma iväg. En av Nils G.'s arbetskamrater som f.ö. var en aning grov och skrovlig i sina anletsdrag, sade till Nils G.

— Du må nog hams te-de å raka dej å fli tell deg nu, så du si respektabel ut, nu när du ske fåra å representer oss.

— Ja, nog ske je kunne fli te me så atte je sir bra ut ahlt-n'. Men de va ju tur atte dom inte bestämt atte dom skull skick iväg deg, för då hadd dom fäll götte skicke deg opp tell Hissmofors, å skicke deg igenom barktrmma, för te å få nagen fason på utseendet dett. . .

Albert som jobbade på verkstaden och var hållen för att vara en skicklig mekaniker i mångas ögon, var i Pelles ögon en riktig klåpare. Det som han inte kunde laga med hovtång och järntråd, det dög han inte alls till att laga heller, enligt Pelles utsago. Pelles gamla motorcykel hade strejkat. Pelle försökte själv att hitta felet, men det ville inte gå något vidare bra. Då var det någon, som föreslog att

han kanske skulle ta och höra med Albert ute i verkstaden.

— Nå tack, sade n' Pelle, jeg skull int betro n' Albert te å reparer berplockarn min en gång.

Ett påbud utgick på fabriken att alla som varit i kontakt med stendamm skulle skärmbildsundersöka sej. Det var ju praktiskt taget alla på fabriken. Vid undersökningen med skärmbildsapparaten måste man stå rak, för att nå upp till hylklan, där man skulle hänga upp hakan över en kant. Efter "fotograferingen" så berättade n' Pelle att,

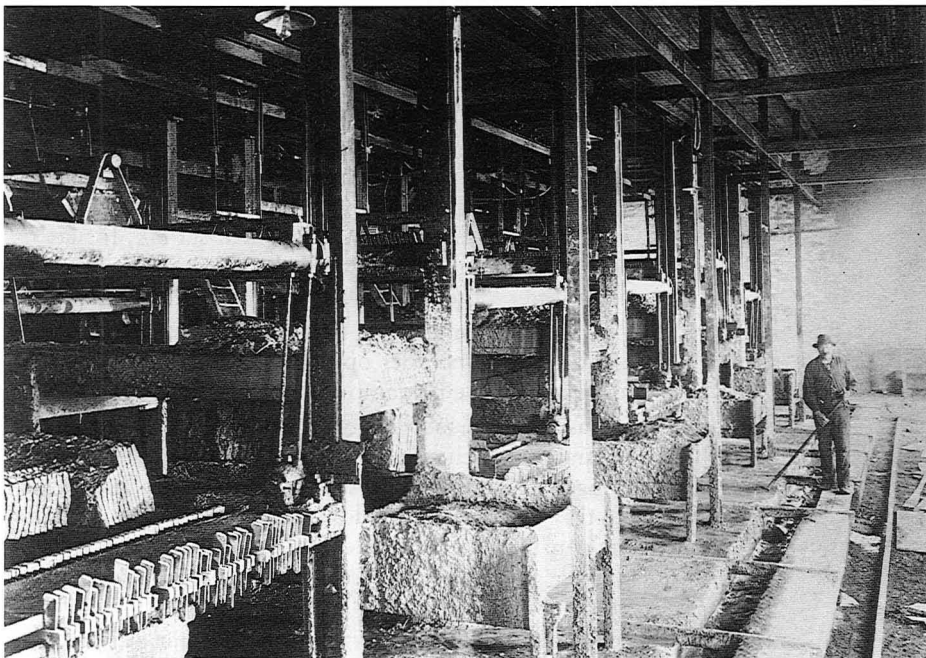
— Lill-Jönsson och Låg-Larsson (dom var ca 150 cm höga) dom nådd no aller opp te n' dann hylla dom int, så dom tog bære e ficklamp å llyst egenom dom.

Basen nere på fabriken brukade ofta göra ritningar själv på trappsteg och golv. Dom blev väl inte så perfekta alla gånger. Därför hände det ofta att sågarna kom inspringande till "skråbben", som dom kallade det pyttelilla kontoret nere i fabriken, kastade fram ritningarna till basen och yttrade sej "Va tusiken ere för nager rebusa som du ha rite".

Nils-Olov var alltid nyfiken, särskilt när det var folk, som kom på besök i fabriken. En gång var där en hel delegation, som var på besök och tittade på stentillverkningen. Nils-Olov frågade alla, om vem det kunde vara, men det var ingen som kände till människorna. Till slut så kunde han inte hålla sej längre, utan han gick fram till en mycket överviktig dam i sällskapet och frågade,

— Var kan e' tockahenn mänisch vëra ifrån då, som e si-sån tjuck.

En av gubbarna, som jobbade ute i ramsågarna hade varit fram på affären och handlat mat, innan han "gick på" sitt eftermiddagsskift. Bland annat så hade han köpt en stor burk med messmör. Messmöret var exakt samma konsistens och färg som slammet från sågramarna. Helt naturligt kom det sej att någon kvicktänkt individ bytte ut messmöret mot Gustaslam. Vem det var, som hade utfört detta något för avancerade skämt, det kom aldrig fram. Det var nog tur för den som hade utfört handlingen, för den gången hade det nog kunnat bli repressalier, om gärningsmannen hade avslöjats. I alla händelser så fick både handlaren och mejeriföreningen gråa hår, när dom skulle utröna vad det var som hade kommit i messmöret. Det knastrade, när man tuggade. Dock kom till slut san-

I fabriken ramar sågades stenarna till skivor. Monotont sjöng ramarna sitt eviga ritsch-ratsch. På bilden ser vi Mattias Olof Forsberg.

ningen fram vad det var i burken, men gärningsmannen han gick fri.

Ja, skämten både i tal och handling avlöste varandra slag i slag på den gamla roliga tiden i fabriken. Jag minns dom alla, ända ifrån 30-talet och tills idag. Dom arbetsamma, trogna, präktiga, ärliga och innerst inne mycket snälla, gubbarna på fabriken.

Ett minne från den gamla onda tiden

Femtioöringen

Av Kjell Stjernefeldt

Det var då seklet var mycket ungt. Det första världskriget började det året. Kyrkklockorna hade ringt nästan en hel dag i alla socknar. Allmän mobilisering skulle det bli för alla som var vapenföra. Man trodde att kriget stod för dörren. Men för Sveriges del var det inte så farligt. Som svepskäl varför kriget utlöstes, skyllde man på det kungliga mordet i Sarajevo.

Många bondjäntor i vår by, som kärat ner sej i någon volontäranställd, sedan dom hade flyttat in till stan och fått pigplats, dom fällde bittra tårar, då tydligen deras fästmän skulle ut i kriget dra.

Kornskörden var bärgad och inkörd på logarna. Man var beredd att snart sätta dragtröskan och vandringarna igång för tröskningen.

Men även i vår by hade någon med sinne för tekniken, sport att ett ångtröskverk som var självrensande, for omkring i socknarna och tröskade åt alla bönder. Hela deras skörd tröskades på några timmar med vidundret.

Ja, det gick några dagar, så hörde vi att den var i den bortesta byn. En kväll gick vi dit för att se på detta tekniska under. Det var en lokomobil, som drevs med råolja och med stora järnhjul, som förrättade dragkraften, både vid den stillastående tröskningen och vid transporten.

Bonden som var ägare till tröskvidundret, följde med och hade ett par kunniga män i sitt följe. I övrigt så fick bönderna själva leja det folk som behövdes för att bära fram kärvarna till mataren, bära undan säckar och bära halm till halmboden, där sådan fanns. Men i de flesta fall så fick den stackas ute, tills tröskningen var färdig och logen tom. Då fick man bära in halmen igen.

Den första i vår by som skulle ha tröskhjälpen, var storbonden, landstingsmannen och kyrkvärden som var hållen för att vara en rekorderlig n' kär. Han gick dagen före och lejde ihop dagamänner för den underbara dagen, då säden på teknisk väg skulle komma i säckar, rensad och fin, utan att behöva kastmaskinen till hjälp.

Min fosterbror Lasse var inne på värnplikten, så jag var

ensam karl hemma på gården, men jag var ju full kär, jag ju fjorton år fyllda. Han frågade mej om jag kunde komma dagen därpå klockan sju och hjälpa till att ta undan halmen och bära den till halmboden. — Ja, ni blir ju två förstås, sade bonden.

— Joo, jag lovade att komma klockan sju och ha med mej grepen. Det var ju dom tre kronorna i dagpenning, som hägrade för min inre syn. Klockan sju på morgonen inställde jag mej med dom övriga dagamännen i bondens bryggstuga. Där blev vi utfodrade med rågrödmörgåsar och kaffe. Jag var yngst av alla dagkarlarna. Strax vi hade fått vårt morgonkaffe, så hörde vi töffandet av lokomobilen på byvägen. Vi gick ut och tittade när den svängde ner till logen.

Skomakar-Pelle kom till mej och frågade om jag skulle ta undan halmen. Jo, jag bekräftade detta. ”Då få vi fäll hjälpes åt vi tvo då”, sa n’ Lill-Pelle, ”å de ske nog gå bra ske du si, fast de e bra nog långt te å bära.”

Tröskan kördes på plats och hjulen klavades fast så att den skulle stå stilla. Lokomobilen kördes rätt länge inför rempåläggning. Mataren steg upp till matarbordet och man började att bära fram kärvar.

Remmen var pålagd. Maskinisten drog i en sträng och med buller och bång, så satte hela maskinen och verket igång. En man stod och slängde upp kärvarna till mataren, som skar av bindlarna med sin slidkniv och stoppade in dom i matarverket. Två man hade fullt sjå med att bära fram kärvarna och lägga upp dem på matarbordet.

Så började halmen spruta ur bakdelen av tröskmaskinen och skomakar-Pelle stod redo att kånka iväg med det första fångnet. Sedan var det min tur och jag ville ju ta lika stora fång som Pelle. Så gick vi till frukost i bryggstugan en halvtimme, och sedan så drogs det igång igen.

Lill-Pelle var nyfiken på säckbytare, så han gick till honom och pratade en stund. Halmen sprutade och jag fick springa dubbelt så fort med fången för att hålla undan.

Då kom bonden och tittade, finkläd och i vitkrage. Han fick se Lill-Pelle stå och prata med säckmannen. Han kom fram till mej, tog Pelles grep och utlät sej: ”De sir ut som om du få våra ejnsammen mä de henn ärbejte du”, sa han.

— Nää, sa jag solidariskt, n’ Pelle han bär nog större fång han, än va je gär han.

Tröskning med lokomobil.

Pelle fick se bonden då han tog liksom tag i grepen och låtsades hjälpa till. Han kom kvickt och ryckte av gubben grepen.

— Gå hään du gäbbe sa du inte få nå rat på vitkragan den, he, he, he, sa n' Pelle.

Ja bonn blev liksom lite rödlätt och menade, att det såg ut som om ”pöjken feck vära alldejles ejnsammen om ärbeite”. Gubben gick in igen. Det närmade sej slutet med tröskningen för den här gången och klockan var över tolv. Vi räfsade ihop dom sista halmstråna, gubben kom ut och gjorde upp med tröskägaren och vi gick in till pigan och bonnmora för middagsmålet.

Sedan vi hade ätit så tog nämndemannen fram sin stora smålandspung, som såg ganska stinn ut och frågade hur mycket dagamännen skulle ha betalt. Ingen vill begära något. Lill-Pelle och jag satt närmast vid ytterdörren och Pelle han var äldst trots sin litenhet. Men detta till trots, så krusade han varken bönder eller borgare och han hade en försmädlig tunga och ett ändå försmädligare hänskratt.

Någon av mannarna sade; ”Begär du Pelle som är äldst.”

— Jaa, sa Pelle de kan då fäll int vära nån konst, hälve dan ha ju gott, så vi ske fell ha ejn å femti på man, uttan undantag, sa n' Pelle.

— Ja, sa storbonden, de plut je nog ittna på int. Han öppnade smålandspungen, tog fram en och femtio och lade på bordet åt den som satt närmast. Dom tog sina pengar, tackade och gick, undan för undan dagamännran. Pelle och jag var sist. Pelle gick före mej, han tog sina på bordet upplagda en och femtio och gick ut. Så var turen min, jag var den siste, gubben grävde i pungen, tog en slant i handen och tryckte den i min, utan att jag såg hur mycket det var.

När jag kom ut i farstun så stod Pelle där och tog ner sin blus. Jag öppnade näven och visade Pelle den femtioöring som gubben hade tryckt i handen på mej.

— Men va fään säj du, feck du bärre femti öre? Kom pöjk så gå vi in igen.

— Nää, nää, nää, sade jag, men Pelle tog tag i armen på mej och drog mej med in igen. Han slog upp sitt vanliga hånskratt och frågade om gubben var i barndöme eller om han hörde illa. Gubben blev liksom lite rödlätt.

— Joo du jett fäll höör klent, ettersom du ga pöjtsjen henn bäre femti öre, hell ha du vårte jormut? Han ha gjort rätt för lik mytsje han, som vi de aendran, som ha vö hen idag.

— Nää, men de gatt fäll bli nage fel däm sa gubben, tog upp smålandspungen och gav mej en krona till.

Han tänkte väl, att den där "öäkt-ongen" bortifrån Nirs-Lars han kan gått få klarse mä mytsje minner än dom ändran han. När jag skildes med skomakar-Pelle, så sa han,

— Jo du jett ler de te å si opp mä tockerann gåbba. Dom e jussom håll-n' te å vära bää rejäl å religiös, män dom e nog int te å liitt på all gången int...

Sedan fick jag höra att nämndemannen spritt ut, att jag hade nog fått lika som dom andra, men jag hade smugglat bort en krona. Detta för att rädda sin egen ära så blev jag tjuvkallad. Skomakar-Pelle har fortfarande min aktning, där han ligger gömd och glömd under sin gröna kulle. Även storbonden börjar på att glömmas, endast en storartad gravsten påminner om hans titel och värdighet. Men på kyrkogården kom dom att vila sida vid sida med övriga sockenbor, fattiga och rika, ty inför döden gälla vi alla lika.

Per Hillmans hus, som byggdes på 1890-talet, står fortfarande kvar, men tomt.

Envisa svenskar startade den första postturen i Aitkin, Minnesota

Av Sven Schyllberg

John Linde slöt sin rock tätare kring sig och drog ner mössan över öronen. Han gick ut på trappan. Det var kallt. En snål vind kom från norr. En ny vinter var i antågande. Linde stack iväg ned för gränden genom nysnön på sin tremilatur, (eng.mil=1609 m).

Några mil därifrån startade Per Hillman, mer känd som P.M. Hillman sin tur. De två männen möttes på samma plats, samtalade en stund och gick sen hem i det kyliga vädret.

Vad drev dessa män och många andra i samma situation att lämna den bekväma stugan en kall vinterdag för en tur med posten?

Tidpunkten var vid sekelskiftet. John Swing, nybyggare vid Clear Lake, norr om Glen, skulle köra sin hästdragna vagn till Aitkin för att hämta post. På turen hem stannade han vid poststationen i Valpariso vid den gamla Zulky platsen intill sektion 10 i Nordland nybyggerområde. Hillman och Linde hämtade sin post där. Det gamla posthuset står fortfarande kvar. Swing fortsatte sedan sin tur, delade ut post vid postkontoret i Glen på hemvägen. Swing tog också passagerare med på turen för 25 cent.

John Delborg fortsatte med posten genom andra delar

av landskapet. En gång i veckan körde han posten med hästar till poststationen i Attica och till Ripple Lake, sedan till poststationen i Glory, Wealthwood och Malmö.

John Linde var född i Sverige 1886 och P.M. Hillman år 1851. De blev trötta på att bära posten den långa sträckan. Men för de tappra svenskarna, som var nybyggare i Nordlandområdet på 1890-talet, var det inte så mycket vandringsgarna som tröttade dem utan besväret.

Linde och Hillman gick tillsammans och bestämde sig för att något måste göras. I andra delar av landet fanns det postutbärning, varför inte i Aitkinområdet?

Så en dag år 1910 gjorde de två ett besök hos postmästaren A.L. Hamilton i Aitkin och lade fram sin nya plan. Hamilton var resonabel, men andra måste också övertygas. Nybyggarna gav inte upp. Slutligen efter många diskussioner, fick Linde och Hillman tillstånd för områdets första dagliga posttur, Tur 1.

E.A. Marsh blev den förste på turen. Han körde den 26 mil (4,1834 sv. mil) långa postturen sex dagar i veckan med hästar. På vintern använde han hästdragen släde. Otto Tonius blev den andre och sen fortsatte Herman Hansson. Hansson blev den förste att använda bil, men han tvingades vintertid ibland nyttja hästdragen släde. Bob Ferguson och Larry O'Neil fortsatte liksom Norman Swedberg.

Johan Linde dog år 1927 och Hillman år 1938. Båda vilar på Betlehemkyrkogården, som de skapade på 1890-talet. Ingen tvekan råder om, att daglig post hade kommit till stånd i Aitkin, även om inte svenskarna hade tagit initiativet, men "Tur 1" hade kanske startats på någon annan plats i landet Minnesota. Tack vare dessa svenskers pionjäranda kom postutbärning igång och många andra framsteg mycket tidigt i nybyggeområdet Aitkin i Minnesota, USA.

P.M. Hillman och hans hustru Brita Regina, född Johnsonson blev framstående pionjärer i landskapet Nordland. De startade också den första kyrkan i församlingen, Lutherska Betlehemkyrkan, vars chartermedlemmar de blev. P.M. Hillman fick på äldre dar hjärtinfarkt och skötes av sin hustru i 24 år.

De var nybyggare i Aitkin, Minnesota. De byggde här två gårdar. Livet för nybyggarna var inte lätt vid sekelskiftet. Det gällde att skaffa förnödenheter, nyttja vägar, som knappt fanns annat än i form av spår i skogen och ängslas

för indianer, som fanns i det nya landet. Här gällde det att skapa sig en framtid. Eftersom familjen växte ägnade sig Brita helt åt den. Hennes liv är ett utmärkt exempel av den typiska pionjärhustrun, vars kärlek fanns för alla och vars mod behövdes, om man skulle överleva i det nya landet. När P.M. dör 1938 har familjen tre döttrar och två söner, elva barnbarn och tre systrar i Sverige.

Varför har vi berättat detta i Brunflobygden?

Varje sommar besöker släktingar till utvandrade svenskar Jämtland i jakten efter sina rötter. Denna sommar kom ett brev ställt till emigrationsmyndigheten, Rådhuset, Östersund.

Utvandringen från Brunflobygden åren 1851—1899

1851	2	1871	3	1883	16	1895	10
1852	3	1872	9	1884	12	1896	10
1855	4	1874	12	1885	8	1897	4
1861	1	1875	4	1886	4	1898	9
1862	1	1876	1	1887	15	1899	5
1864	1	1877	1	1888	29		
1865	1	1878	1	1889	39		
1866	2	1879	10	1890	47		
1867	2	1880	6	1891	9		
1868	7	1881	15	1892	15		
1869	3	1882	45	1893	35		
1870	2	1883	12	1894	10		

I siffrorna härövan ingår 13 personer, som återvänt från Nord Amerika.

1884	12	varav	11	utvandrat	och	1	invandrat
1886	4	»	3	»	»	1	»
1888	29	»	28	»	»	1	»
1892	15	»	9	»	»	6	»
1894	10	»	9	»	»	1	»
1895	10	»	9	»	»	1	»
1898	9	»	7	»	»	2	»

En 68-åring, Done Hillman Tronson skriver från St Paul och efterlyser släktingar i Jämtland. Föräldrarna och övriga släktingar är döda. Fadern var tre år gammal, när denne kom till USA. Hans fars namn var John Paul Hellman. Han hade tre systrar och en broder. De hade sannolikt ändrat sitt namn, när de kom till USA till Hillman, skriver den 68-årige Done Hillman Tronson. De var födda i Brunflo och utvandrade enligt brevet 1889.

Farfadern var Per Magnus Hellman, född 3 november 1851. Farmodern var Brita Regina Johnsson, född 12 oktober 1857. Kanske fanns släktingar kvar i Brunflo.

Cambridge	38	Center City	6	Hibbing	2
St Paul	12	Duluth	4	Fridley	2
Aitkin	9	Little Falls	4	Harris	1
Minneapolis	8	Amery	3	Mora	1
Chisago City	7	Braham	2	Henriette	1
Anoka	6	Grove City	2	Milville	1
		Brainerd	2		

Utvandrarna från Brunflo bosatte sig på dessa platser i Minnesota.

Många byar och socknar i vårt land miste en stor del av sin befolkning under denna period. I Jämtland drabbades Hällesjö och Klövsjö hårdast. I Brunflo kan vi se, att Odensala och Hälle drabbades mycket hårt, men även Optand, Svedje och Bodal har stor utvandring.

Odensala	77	Prästbordet	11	Grytan	3
Hälle	49	Torvalla	11	Gusta	3
Optand	27	Änge	11	Backen	2
Svedje	23	Lunne	10	Böhle	2
Bodal	21	Gärde	7	Böle	2
Viken	18	Gräfsåsen	6	Berge	1
Solberg	17	Åkre	6	Linehäll	1
Vamsta	12	Bjerte	6	Singsjön	1
		Lund	4		

I den sammanställning av utvandrare, som vi publicerade i Brunflobygden 1988, visar det sig att 1894 utvandrar arbetaren Per Magnus Hellman från Änge, f. 1851-11-03 i Brunflo. Han reser tillsammans med hustrun Brita Regina Johansdotter, f. 1857-10-12 i Lockne och sönerna *Per Albert*, f. 1880-12-08 och *Johan Paulus*, f. 1884-05-18. Varför utvandrade dessa till USA? Svaret vet vi ej, men i en av Brunflos husförhörslängder, ser vi att döttrar tidigare rest över till USA. Vi kan ana, att döttrarna och andra släktingar skrivit hem till Änge i Brunflo och berättat om sitt nya fosterland och dess möjligheter. De var sannolikt ej sämre där än i Brunflo.

Per Magnus Hellman står i husförhörslängden upptagen som f.d. fältjägare och bosatt i Änge. Han gifte sig 1879-07-20 och flyttade då till Fanbyn i Sundsjö, där han tydligen var bosatt som hästjägare. 1888-09-01 återkommer han till Brunflo. De har, när de utvandrar från Brunflo 1894-03-10 pojkarna Per Albert och Johan Paulus.

1875 möter vi hustrun Brita Regina som piga på Änge gård jämte sin syster Agneta Jonsdotter. Systrarna är döttrar till bonden i Lunne 3, Johan Jönsson, f. 1824-01-09 i Lockne men inflyttade till Brunflo 1860-11-29. Hustrun heter Catharina Olefeldt, f. 1826-07-30. Familjen har fyra barn, Catharina, f. 1850-08-26, Agneta, f. 1854-02-17, Brita Regina, f. 1857-12-12 och Erika, f. 1861-01-14 i Brunflo. Catharina, Agneta och Brita Regina är födda i Lockne.

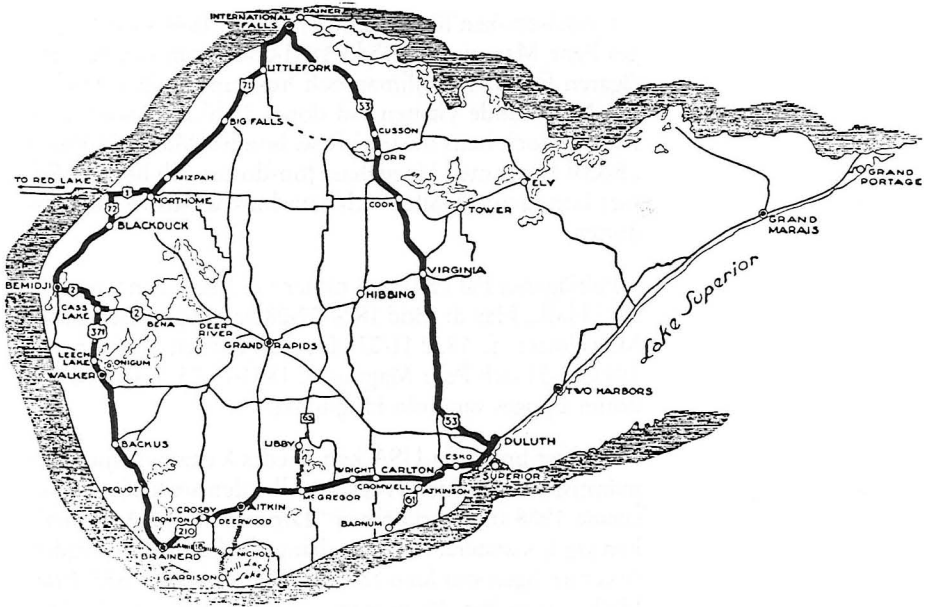
I födelseboken för Brunflo C:6, åren 1844—1854, upp-
ges Pehr Magnus vara född 1851-03-11 som son till fält-
jägaren Paulus Hä(e)llman och hustrun Carin Månsdot-
ter. Närvarande vittnen vid dopet är bl.a. bonden Lars
Påhlsson och hans hustru i Rise, bonden Michael Olsson
i Bodal 1, gift med Magdalena Jonsdotter och bonden Sif-
vert Lundqvist i Hälle 3 och hans hustru Barbro Magnus-
dotter.

Fältjägaren Pål Hellman möter vi i Berge och som rek-
ryt i Hälle. Han är född 1824-02-08 och är gift med Carin
Månsdotter, f. 1822-11-07. De har barnen Carolina, f.
1843-03-31 och Pehr Magnus, f. 1851-11-03. Karin Måns-
dotter uppges vara från Höglunda.

Ett litet brev från USA kan således kasta nytt ljus över
människor, vars öden vi ej känt till. I den artikel jag publi-
cerade 1988 under rubriken ”Drömmen om Amerika”,
kan jag konstatera, att utvandringen från Brunflobygden
är synnerligen stor åren 1888 till 1890 och året 1893. Från
Hälle utvandrar 49 personer och från Bodal 21 åren
1851—1899.

Aitkenområdet har idag en befolkning om cirka 13.500
personer och samhället Aitkin ca 1.770. Många klövssjö-
bor bosatte sig här. Ursprungligen var området Objibwe
indianernas. Liksom våra samer använde de området på si-
na vandringar efter föda. Området fick sitt namn efter
pälssjägaren William A. Aitkin, som kom hit 1802. 1832
grundade han här en skola för indianerna. Området kom
dock sent att koloniserats. 1875 var samhället Aitkin hu-
vudsakligen ett stort skogshuggarläger med 165 personer.
Regionen utvecklades långsamt. I slutet av 1880-talet var
den bofasta befolkningen endast 366 människor. När
skogsavverkningarna var slut fanns endast jordbruk att
ägna sig åt för nybyggarna. Många svenskar och tyskar
lockades hit genom den rika och bördiga jorden. Förutom
mejeriprodukter, så satsar Aitkinbönderna idag på
kalkonuppfödning (1985). Författaren till dessa rader har
haft tillfälle att besöka Aitkin 1978, 1987 och 1988. 1988
bodde jag hos en kalkonuppfödare i Aitkin.

Du, som läser dessa rader, kan kanske bidra till mer upp-
gifter om dessa brunflobor, som blev pionjärer i det nya
landet USA.

Källor och litteratur:

Brev från Done Hillman Tronson, St Paul, Minnesota.

Olsenius, Richard: Minnesota travel Companion, 1985.

Schylberg, Sven: Drömmen om Amerika, Brunflobygden 1988.

För vår fortsatta dokumentation av emigrationen från Brunflo, behöver vi kontakt med hemvändare och personer, som har kort och haft kontakt med emigranter, som utvandrade till USA, Canada och Australien. Kontakta Sven Schylberg!

Kyrkoherde C.A. Skogs kritik av den romerska katolicismen

Av Arne Palmqvist

Få enskilda personer har efterlämnat ett så omfattande arkivmaterial som Carl August Skog. Förutom att en del material i form av brev och annat bevarats i släkten, finns 12 volymer bevarade på Riksarkivet i Stockholm. De omfattar anteckningsböcker, brev, manuskript, tidningsartiklar m.m. och i Teologiska institutionens bibliotek i Lund finns en samling mer eller mindre sällsynta och svåråtkomliga verk,¹ som han anskaffat från antikvariat runt om i Europa. Inte minst hans bokinnehav är av idéhistoriskt intresse.

Hela detta material handlar om hans kritik av den romerska katolicismen. Många har förvånats över att han specialiserade sig på att bevaka den romerska katolicis-

men, men ingen har på allvar tagit upp frågan, varför Skog ägnade den uppgiften så mycken tid och kraft. Innan vi tar upp spörsmålet, är en kort presentation av Skog motive-rad.

Vem var Carl August Skog?

Skog föddes år 1859 i Röstånga, Malmöhus län. Pappan var korpel vid skånska dragonerna. Det var inte ovanligt att soldatsöner arbetade sig upp i samhället. Flera sådana blev präster. En av Skogs samtida soldatsöner var ärkebiskop Johan August Ekman. Alltifrån 1860-talet, då Fjellstedtska skolan började som ett läroverk för blivande präster, sakte sig ett antal soldatsöner till denna skola årtionde efter årtionde.

Skogs far dog tidigt. Mamman, som var barnmorska, försörjde sedan sig själv och sex barn. Carl August hade hunnit bli målarlärling, innan han kände sig kallad att bli präst. Han stod under visst inflytande av kyrkoherden i sin hemförsamling. Denne rekommenderade honom att söka till Fjellstedtska skolan. Kyrkoherden, som hette Hans Edestrand, hade i sin tur tagit intryck av sin mor-mor, som tillhörde den sellergrenska väckelsen. Själv anslöt sig Edestrand tidigt till vad han och några kamrater kallade den nyevangeliska ligan. De var närmast frikyrkligt sinnade, men ville bli präster i Svenska kyrkan.² En sträng väckelsereliositet och en kampanj mot den i alla samhällsklasser utbredda dryckenskapen var den bakgrund som Skog delade med andra soldatsöner, som sökte sig till Fjellstedtska skolan.

När Skog skrevs in i Fjellstedtska skolan 1876, antecknades han som medellös, men han fick snart ekonomiskt stöd av en adelsdam i sin hembygd, änkefru Dahl på Fulltofta.³ Skog hade framgång i sina studier, och rektor Kerfstedt, som f.ö. var präst i Jämtland några år, innan han övertog ledningen för Fjellstedtska skolan, uppskattade honom mycket. Redan 1877 var han betrodd att möta nybörjare vid tåget och introducera dem i skolan. Den blivande språklektorn Johan Bergman, en av dem han mötte på Uppsala central, har berättat vilket bestående intryck han erhöll av Skog.

Skog tog studenten våren 1882 men började sina akademiska studier i Uppsala först våren 1883. Huvudskälet till

dröjsmålet var, att han och två till ur hans studentkull hade planer på att emigrera till USA för att där utbilda sig till präster i Augustanasynoden. Landsmännen i det stora landet i väster lockade, och där behövde man inte avlägga den i Sverige omdiskuterade prästeden, som särskilt lågkyrkliga kandidater ansåg strida mot den heliga Skrift. Kerfstedt framhöll, att skolan redan försett svenskarna i USA med många präster, och att understödet till skolan skulle minska, om ännu fler föredrog tjänster i Amerika framför att betjäna församlingar i hemlandet. Skog hörde till dem som följde Kerfstedts råd.

Därmed koncentrerade han sig på teologiska studier för tjänst i Svenska kyrkan. Han ägnade inte mycken tid åt studentlivet i Uppsala. Han blev dock medlem i den år 1884 instiftade studentmissionsföreningen och besökte även den s.k. lördagsföreningen, till vilken troende studenter från olika fakulteter samlades. Under sitt sista läsår i Uppsala belönades hans framsteg i studierna med att han blev innehavare av ett av de större stipendierna av den lutherskt konfessionelle donatorn Axel Rappe.

Skog valde Härnösands stift efter personlig kontakt med Lars Landgren. Denne blev så angelägen att få Skog till stiftet, att han hos sin vän ecklesiastikministern C.G. Hammarskjöld utverkade, att Skog befriades från den praktisk-teologiska examen. Därpå prästvigdes Skog omgående av Landgren i juli 1886. Att kunna predika och bedja var för Skog långt viktigare är liturgisk kunnighet, och Landgren var närmast benägen att anse detsamma. Efter prästvigningen fick Skog komma till kyrkoherde Petrus Brandell i Nordingrå, och sedan tjänstgjorde han ett par år i Indal, innan han blev komminister i Edsele. År 1888 gifte han sig med Maria Sondén från det östgötska Sonstorp.⁴

Från och med ankomståret till Edsele var Skog EFS:s provinsombud och 1891 erhöll han ett resestipendium för präster. Som visitator i Edsele har jag själv sett spåren av Skogs aktivitet som präst och forskare i sina socknars förhållanden. Ett av hans bidrag i kalendern *Vintersol* från de åren illustrerades av Albert Engström.⁵

Efter 22 år i Edsele kom han 1912 till Brunflo, där hans tid som kyrkoherde varade också i 22 år. I både Edsele och Brunflo levde länge minnet av Skog som förkunnare. Jämte förkunnelsen lade han stor vikt vid konfirmandundervisningen. Många läsbara har omvittnat, hur krävande

Brunflo kyrka vid sekelskiftet.

men samtidigt omtyckt han var. Han ägde stor beläsenhet i bl.a. exegetiken och följde med stort intresse bibelkommissionens arbete. Han stod i kontakt med den i bibelkommissionen verksamme professor Waldemar Rudin, som i en del fall tog hänsyn till Skogs inlägg.

Gamla prästgården i Brunflo.

Utöver det redan anförda ger de 60-tal privata brev av Skog, som hans sondotter fru Margareta Nöjd låtit mig ta del av, ytterligare pusselbitar till svaret på vem Skog var. Breven vittnar om en gripande kärlek till sonen. Denne fick faderliga råd i början av sina studier, men behövde aldrig känna något tryck från föräldrarna vid valet av yrke. Gusta stenindustri i grannskapet till prästgården i Brunflo bidrog till att sonen blev inriktad på att bli bergsingenjör. Själv blev Skog på äldre dar alltmer intresserad av bilar, sedan han ute på Storsjöns is lärt sig köra. När det kom en ny ung komminister till Lockne församling inom pastoratet, skrev han 1932 till sonen, att han hoppades, att den nye kollegan var bra på bilar.

Eftersom jag växte upp i Brunflo, hörde jag många berättelser om kyrkoherde Skog. Jag har också egna minnen från Brunflo kyrka och Optands missionshus av denne prästman, som blev trogen Härnösands stift, fastän han var skåning till börd. I sin almanacka har min farbror Ante Palmqvist antecknat bl.a. vilka präster som deltog i tack- och avskedsfesten för Skog i Brunflo den 29 april 1934. Där slöt flera gamla fjellstedtare upp. Där var både den avgående kontraktsprosten Gustaf Öhrstedt och den nye

kontraktsposten Richard Åström och vidare bl.a. kyrkoherde Gustaf Eriksson i Sunne, som en gång bildat en elevförening på Fjellstedtska skolan mot kaffedrickande.

Skog fick många vänner men också ovänner. Sammanfattningsvis skulle jag vilja karakterisera honom som en av de begåvade och principfasta präster, som »Kärvens», d.v.s. Kerfstedts, skola fostrade mot slutet av förra seklet.

Varför ägnade sig Skog åt att kritisera den romerska katolicismen?

Det kan onekligen förefalla märkligt, att en präst i Härnösands stift lade ner så mycken tid och kraft på att bekämpa den romersk-katolska kyrkan. Förklaringen till detta Skogs engagemang måste sökas i hans egen bakgrund och hans utveckling under studietiden i Uppsala.

Ett av de drag, som tidigt utmärkte Skog, var hans principfasthet. Under hans uppväxttid lades grunden för hans starka engagemang i nykterhetsfrågan, och hans fasthet i gudstron växte fram från hans lågkyrkliga bakgrund. Men om katolicismen visste han ännu inte mycket, när han år 1876 kom till Fjellstedtska skolan.

I både undervisningen och skollivet i övrigt vann Skog mera insikter om lutherdomen och även om den romerska katolicismen. Skollivet präglades av arvet efter Peter Fjellstedt och den anda, i vilken Kerfstedt styrde och ställde. Fjellstedt var öppen för olika väckelseströmningar och svår att fånga in i en bestämd fälla, men han var hela tiden reserverad och kritisk mot Rom. Han var en ekumen inom protestantismens ram. Kerfstedt knöt an till Fjellstedt, och så engagerad i EFS som Kerfstedt var vid denna tid, var det inte underligt, att EFS:s anda satte sin prägel på skolan. Denna var en klart protestantisk läroanstalt. Det kom till uttryck i både undervisningen och andaktslivet på skolan, och inte minst den under 1880-talets första del upprättade bibliotekskatalogen bär vittnesbörd om den protestantiska inriktningen.⁶

Under sitt jämförelsevis korta skede som student i Uppsala, åren 1882—86, försågs Skog med mera underlag för en kritisk inställning till påvekyrkan. Skog påverkades då liksom många andra studenter av professor Rudin. Ett av dennes mål var de troendes enhet inom de olika evangeli

ska trossamfundet, men han uppmuntrade inte direkt till någon polemik mot Rom. Möjligen kunde hans positiva utsagor om valdensarna i Italien väcka kritiska aspekter på den romersk-katolska kyrkan.

En annan professor, som Skog inte kunde undgå att ta intryck av, var von Schéele,⁷ som i sin Lärobok i teologisk symbolik skrev:

Den grekiska kyrkans katolicism visade sig vara konservativ och defensiv samt betänkt på att så mycket som möjligt oförändradt fortplanta sitt eget bestånd under tiderna vaxlingar. Gentemot denna riktning representerar den från Rom utgångna kyrkan den progressivt angripande, sig utbredande och världseröfrande katolicismen.

Kristendomens innerliga, på tjenande kärlek sig grundande karakter tillbakaträngdes mer och mer af den romerska utåtvändheten och hersklystnaden. Den gammalkristliga katolicismen öfvergår så småningom till romersk katolicism: han blifver papism. Historien visar oemotsägligen, huru den kyrka, som framför andra kallar sig den katolska, just i och med påfvedömet utveckling steg för steg fortskred på denna sluttande bana, tills hon redan i 11:te århundradet för den påfliga äregirighetens skull fullkomligt bröt med den österländska kyrkan och slutligen i 16:de århundradet uppsade gemenskapen med alla på en innerligare uppfattning af kristendomen rättade sträfvan den för att hädanefter uppträda såsom romersk partikularkyrka, för att icke säga sekt. Ständigt fortgående på denna oevangeliska väg har hon i våra dagar kommit ända derhän, att hon förklarar underkastelsen under påfven såsom kyrkans ofelbara öfverhufvud vara katolicismens väsen och nödvändig för saligheten. Härigenom har emellertid en splittring inom hennes eget sköte föranledts, enär icke ens de henne mest tillgifne öfverallt kunnat förmås att genom ingående på denna, om än följdriktiga, likväll fullständigt okristliga konsekvens föra till sin spets förvexlingen mellan kyrkans bestämmelse att för alla människor öppna frälsningens väg och den kyrkliga myndighetens förmenta rätt att herska öfver alla.⁸

Skog inspirerades vidare av det perspektiv på katolicismen, som Martin Johanssons dogmatikföreläsningar och C.A. Cornelius' undervisning i kyrkans historia efter reformationen gav: Efter den katolska motreformationen följde en nationalkyrklig och episkopalistisk utveckling. Upplysningsidéernas möte med de nationalkyrkliga strä-

vandena banade väg för sådana strömningar som josefinismen och febronianismen. Därjämte fanns jansenismen och den ännu äldre gallikanismen. Alla dessa strömningar innebar, att katolicismen i de stora katolska länderna blev mindre beroende av påven.⁹ Från och med 1800-talets mitt var ultramontanismen dominerande och vann framsteg för papalismen.¹⁰

Mot slutet av sin uppsalatid blev Skog också uppmärksam på en del polemiska skrifter från katolsk sida. Några var skrivna av A. Bernhard, katolikernas kyrkoherde i Stockholm. Han hade tidigare legat i fejd med biskop Fahlcrantz i Västerås. Under Skogs år i Uppsala polemiserade han mot tre svenska kyrkomän, som var Fjellstedtska skolans välgörare, nämligen biskop Landgren, dennes blivande kollega U.L. Ullman i Strängnäs och professor Carl Norrby i Uppsala. Stridsskrifterna från de debatterna och andra polemiska tryckalster som Skog fick ögonen på, gjorde honom böjd att själv försvara den evangelisk-lutherska läran, inte minst mot den romersk-katolska kyrkan.

Skog påverkades samtidigt av sin prästvigningsbiskop. Redan på Fjellstedtska skolan hade Skog hört Kerfstedt berätta mycket om Landgren, och Kerfstedts bild av Landgren fängslade honom. Husarsonen Skog kände ett andligt släktdrag med Landgren som en rakryggad, kraftfull man, en nykterhetskämpe och tillika en äkta protestant. Landgren hade skrivit två band om de protestantiska missionernas uppkomst, historia och aktuella läge. Han lyfte fram reformationens huvudtanke om en på Skriften och den positiva uppenbarelsen grundad brödrakyrka, men i sin realism räknade han inte med att Rom skulle ödmjuka sig att ingå i en sådan brödrakyrka. Han fann det rent av nödvändigt att alla protestantiska kyrkosamfund samlade sig till ett försvarsförbund mot det framträngande Rom.

Skogs intresse för frågan om katolicismen var väckt innan han började sin tjänst som präst i Härnösands stift. Som nybliven präst fortsatte han att studera den frågan, och för att inhämta aktuella uppgifter därom nyttjade han det resestipendium, som han erhöll 1891.

Redan följande år utgav han sin första skrift i ämnet. Den hette *Hvad är den romerska katolicismen?* och den prisbelönades av det för sina evangelisatoriska och kyrk-

ligt pedagogiska insatser aktade sällskapet Pro fide et christianismo. Detta innebar en uppmuntran att fortsätta studiet om katolicismen, i all synnerhet som det teologiska och kyrkliga läget präglades av förberedelserna till 300-årsminnet av Uppsala möte. Vid den tiden utkom på svenska den för det apostoliska vikariatet godkända katolska katekesen, och när den dök upp på den svenska bokmarknaden, utarbetade Skog sin skrift *Den katolska kyrkan och Herrens lag*.

Vid EFS:s årsmöte 1899 i Stockholm talade Skog över ämnet, om vi »i vårt protestantiska land» hade anledning att vara på vår vakt mot katolicismen. Skog uppmuntrades av att grevinnan Ann von Rosen tackade varmt för föredraget, och han lät trycka det på EFS:s förslag. Hemkommen från EFS:s årsmöte ombads han av Landgrens efterträdare Martin Johansson att hålla föredrag i stiftets bibelsällskap. Det föredraget blev underlag för hans skrift *Den katolska kyrkan och bibeln*. Han skrev också om sina resor i katolska länder. Där om utgav han bl.a. en påkostad volym på 328 sidor. Det ena gav sedan det andra. Börjar man bli betraktad som en expert, anlitas man av allt flera. Mera behövde knappast anföras som förklaringar till varför han fortsatte sina studier om den romerska katolicismen och engagerade sig i debatten om denna.

Som präst var Skog nitisk att klargöra den evangelisk-lutherska tron och dess tillämpning i församlingar och bland enskilda. Men med sin stora beläsenhet och sina kontakter var han också väl skickad att dra fram i ljuset sådana romersk-katolska förhållanden och tänkesätt, som man på protestantiskt håll måste reagera mot. Han kände sig kallad till detta. Det polemiska engagemang, som följde därav, satte sin prägel på hela hans livsgärning.

Några grunddrag i Skogs omfattande kritik

Skogs uppläggning av debatten var att låta de katolska källorna tala. Belysande härför är hans skrift Den katolska kyrkan och Herrens lag (1896). Redan på titelbladet citerade han följande punkt i den nyutkomna katekesen: »En kristen människa måste tro allt, vad Gud har uppenbarat och den katolska kyrkan framställer att tro, antingen det står eller icke står i den heliga Skrift.» Skog ställde sedan frågan vilka de läror till sitt väsen är som kyrkan kräver, att man skall tro på utan att det finns i bibeln. Eftersom han

inte fann något svar på det i katekesen, ansåg han det nödvändigt att som supplement till katekesen anlita dogmatiska och etiska standardverk, som nyttjades i den katolska prästutbildningen. Intentionen uppgavs vara att försöka rätt förstå katolikernas katekes och hela den katolska sedeläran och att ge varje läsare möjlighet att göra sin egen bedömning.

För Skog och hans meddebattörer var det emellertid i det närmaste omöjligt att, i det polemiska klimat som rådde, genomföra en objektivt präglad analys. Mot varandra stod ultramontanismen å ena sidan och en delvis genom denna skärpt protestantism å den andra. Skillnaden gällde inte endast vissa läropunkter, utan parterna ansåg, att det rörde sig om två i grunden helt motsatta uppfattningar av kristendomen.

Den grundläggande motsättningen kom klart till uttryck i Skogs skrifter *Den katolska kyrkan och Herrens lag* (1896) och *Den katolska kyrkan och bibeln* (1901). I den senare bemötte Skog Roms ökade vikt vid traditionen med närmast den lutherska ortodoxins syn på bibeln, varvid han inte underlät att belysa den katolska kyrkans mycket restriktiva hållning till den allmänna spridningen och läsningen av bibeln.¹¹ I den förra skriften drog han fram den katolska tes, som enligt honom bröt udden av sedelärans alla bud, nämligen att den positiva gudomliga lagen liksom den mänskliga i allmänhet inte var förpliktande, »när dess iakttagande i de särskilda fallen var förenat med någon särdeles stor olägenhet eller svår skada».¹²

Genomgående var att Skog kritiserade det som han ansåg strida mot bibeln, förnuftet och historien. Utifrån de riktlinjerna förkastade han mycket, som han lärt känna främst i de länder, där den romersk-katolska kyrkan var helt dominerande och den katolska folkreligiositeten blommade så att säga i sitt eget hus. Han reagerade starkt och ihärdigt mot undergörande relikier, bilder och amuletter, åberopande av helgon för olika krämpor, den ymniga inkomstkälla som läropunkterna om skärselden, avlaten och mässoffret gav, katolicismen såsom den oinskränkta prästvåldets religion, den nya Mariadogmen och påvens maktställning.

Utifrån bibelns, förnuftets och historiens sanningskriterier gav han redan i sin prisbelönta skrift från 1892 sin skildring av hur det gick till, när tanken på påvens ofelbar-

het och universalepiskopatet blev dogm. Han argumenterade mot påståenden om att misstag i salighetsläran var lika omöjliga för påven som för Guds egen son, och att den gudatron som alla skulle böja knä för stod i Vatikanen. Han slutade samma skrift med att ge en svensk översättning av den påvebulla som drabbade kung Viktor Emanuel, när denne dristade sig att lägga hand på det världsliga väldet, som påvarna i århundraden utövat i strid mot Herrens tydliga ord: »Mitt rike är inte av denna världen. Om mitt rike hörde till denna världen, hade mina följeslagare kämpat för att jag icke skulle bli utlämnad åt judarna. Men nu är mitt rike av annat slag» (joh 18:36). Och som slutord i denna sin skrift konstaterade Skog, att den synnerligen grovt fördömande bullan, som han översatte till svenska, inte var från medeltiden utan från senare hälften av 1800-talet. I sin skrift från 1896 anförde han också en passus ur ett av påvens tal i mars 1892 där det framgick att målet ännu var »hela världens förenande till ett universalvälde under påven, vilken som Guds representant på jorden i sin hand samlade all både andlig och världslig makt».¹³ Sedan var det konsekvent, att Skogs principiella kritik mot påven som världslig regent kvarstod, också efter det att Vatikanstaten — om än arealmässigt mycket begränsad — med Mussolinis hjälp på nytt grundats och påvliga beskickningar byggts ut i flera länder.

Ett genomgående drag var vidare, att Skogs kritik bars upp av en övertygelse om att det fanns anledning att vara på sin vakt mot den romersk-katolska kyrkan. Han följde utvecklingen inom Congregatione de propaganda fide, den institution i Rom, som ledde det katolska området på missionsfältet och i bl.a. de sedan gammalt evangeliska länderna. Han uppmärksammade därvid de fasta principer, som man på katolskt håll hade beträffande de blandade äktenskapen, samtidigt som man i övrigt anpassade sin pedagogiska verksamhet efter sin styrka i de olika länderna. Han noterade därvid bl.a. Roms strävan efter politiskt inflytande i pressen och litteraturen.

När Skog i sina fortlöpande artiklar redogjorde för både olika förhållanden i romersk-katolska länder och om den katolska verksamheten i Sverige, kom han i polemik med de katolska prästerna i landet och med bl.a. några konvertiter. Nils Beskow, en av prästerna i Ångermanland, blev tidigt alltmer lierad med katolikerna, men dröjde formellt

med konversionen till sin pensionering. »En oblyg begäran» var Skogs omdöme, då Beskow lät sin avskedsansökan åtföljas av en anhållan om fortsatt lön som emeritus. Katolska präster och konvertiter på allt närmare håll var mörka inslag i Skogs värld, men andra kontakter gav honom fortsatt inspiration. Han sammanträffade med ledarna för den från och med slutet av 1890-talet framväxande Los von Rom-rörelsen, vann personlig kontakt med den tyska Gustaf-Adolfsföreningen och stod i förbindelse med flera likasinnade forskare i en rad länder.

Ännu ett grunddrag för Skogs kritik är hans uthållighet. Ett exempel därpå är hans debatt med den katolske prästen Gregor Wäschle i Örebro år 1929 mitt under hans intensiva »kulturkamp» i Sollefteå. I Nerikes Allehanda den 12 juli ställde Skog frågan »tar vi vara på reformationsarvet?». Wäschle svarade den 31 juli. Skog skrev vidare den 14 augusti och Wäschle den 29 dennes. Vid det laget hade debatten kommit in på bl.a. frågan om de odöpta barnen. När redaktionen på Nerikes Allehanda då satte punkt för ordväxlingen, vände sig Skog till Örebro Dagblad och fick där fortsatt utrymme den 13 september.

Propagandan och skogsfonden

Att den romersk-katolska verksamheten i icke-katolska länder benämndes »propaganden» förklaras av att Roms verksamhet i sådana länder leddes av den nyssnämnda kongregationen »de propaganda fide», och termen skogsfonden var en skämtsam benämning på den insamling till lutherdomens hävdande, som erhöll namnet Kyrkoherde Carl Skogs fond. Sammanställningen av dessa två begrepp rymmer problematiken kring Skogs inflytande.

Det är ofrånkomligt att Skogs skrifter, artiklar och recensioner nådde en stor spridning i tidningar och tidskrifter under fyra decennier runt om i landet. Han var en orädd debattör, som trädde upp i skilda sammanhang i olika läger. I någon mån berodde spridningen också på att en och annan av dem, som tackade honom för hans uttalanden, spred dessa vidare.

En av hans mest trägna medhjälpare i det avseendet var Hedvig Sandén, född Sundgren.¹⁴ Genom egna kontakter bidrog hon till att inlägg av Skog vann spridning i tidsningspressen, och hon skrev också själv artiklar mot katholicismen i Skogs anda.¹⁵ Men hennes hjälp var inte pro-

blemfri, i den mån hon kom in på sin egen kristendoms-tolkning. Liksom sin make¹⁶ blev hon nämligen påverkad av antroposofin, Detta aktualiserar frågan om Skogs kristendomstolkning. Hedvig Sandén hade en tydlig antroposofisk påverkan i fråga om nattvarden.¹⁷ Den katolska synen, att brödet och vinet förvandlas till Kristi kött och blod, betraktade båda som en anstötlig och obiblisk vidskeppelse. Men i synen på vad nattvarden positivt är tog Skog självfallet avstånd från Hedvig Sandéns tankar liksom från den reformerta synen, enligt vilket brödet och vinet endast föreställer eller betecknar Kristus. Själv hade Skog i fråga om nattvarden och beträffande tros läran i övrigt en pietistisk färgad utformning av den lutherska syn, som bygger på den heliga Skrift och de lutherska bekännelseskrifterna.¹⁸

I sin kamp för denna tro fortsatte Skog år efter år att hårt och ihärdigt kritisera den romersk-katolska kyrkan. Många uppfattade hans grova angrepp mot denna överdrivna och ogillade hans hårda ton i debatten. Men flera fann hans agerande vara de kämpatag, som behövdes. Mot slutet av 1920-talet utfärdade 100 ångermanlänningar, däribland inte mindre än 40 präster, ett upprop *Front mot den katolska propagandan. Fram för lutherdomens hävdande och försvar*.¹⁹ Efter den senaste tidens katolska satsning på Island och Norge hade turen kommit till Sverige, framhölls det. Därför inbjöd man till en insamling för bildandet av en fond, som skulle möjliggöra den upplysningsverksamhet, som var erforderlig, och som tack för Skogs »nitiska och uthålliga arbete» gavs fonden hans namn.

Sedan insamlingen avslutats, överlämnades 10.000 kronor till ASP:s evangeliska utskott till protestantismens värn. Det skedde i samband med Protestantiska världsförbundets konferens i Stockholm i september 1932. Kyrkoherde Adolf Råde i Ramsele redogjorde för fondens tillkomst. Han framhöll, att fonden kommit till spontant, och beskrev den som »en småfolkets insamling, en församlingarnas reaktion mot de katolicerande tendenserna hos vissa präster». Världsförbundets generalsekreterare dr G. Ohlemüller från Berlin var med bland dem, som hyllade Skog, och Skog försummade inte tillfället att i sitt tacktal rikta skarpt formulerade appeller till den publik, som då var samlad i Gyllene salen i Stockholms stadhus.²⁰

En tidigare studie om den romersk-katolska kyrkan i

svensk opinion 1920—23 har, samtidigt som den pekat på åtskilliga yttringar mot katolicismen, med ett begränsat material och utan avsikt att ge en komplett bild kunnat påvisa, att de svenska kyrkomän, som tillsatte ASP:s evangeliska utskott för kampen mot Rom, inte hade något bredare stöd för den åtgärden.²¹

Under fortsättningen av 1920-talet uppfattade emellertid allt flera »propagandan» vara sådan, att en bevakning av dess aktiviteter var motiverad. Bl.a. landets biskopar hade den inställningen. E.H. Rodhe tog upp ärendet vid biskopsmötet (BM) våren 1922. G. Billing såg allvarligt på frågan. Lönegren anförde, att man av tidskriften *Credo* kunde se, att katolska kyrkan hoppades vinna inesteg bland de unga prästerna i Svenska kyrkan. Biskoparna enades om att verka i saken var och en i sitt stift och att hos det egna prästerskapet söka åstadkomma »en fördjupad uppfattning av den evangeliska kristendomens väsen», såsom det heter vid BM i april 1922.²² Två år senare fann biskoparna det befogat att under Söderbloms ledning föra ett gemensamt uttalande, som sändes till landets präster och församlingar. Biskoparna betonade, att den evangeliska åskådningen ägde ett sådant fäste i folket, att en öppen »romersk papistisk propaganda» alltfört mötte ett starkt motstånd. Men samtidigt framhöll de som synnerligen viktigt, att präster och församlingar var på sin vakt.²³

När sedan Pius XI:s encyklika *Mortalium animos* blev offentliggjord, bemötte Söderblom den omgående i flera utförliga tidningsartiklar. Han vederlade den påvliga kritiken av de ekumeniska mötena i Stockholm och Lausanne och kallade aktstycket »den påvliga encyklikan mot ekumenerna». Mitt i Söderbloms trots allt ironiska tongångar fanns vändningar om sekterisk självgodhet på Roms sida.²⁴ Som väntat skrev också Skog om denna encyklika, som föranledde Fjellstedtska skolans rektor, Gustaf Norrman att utge sin skrift *Roma locuta*.

Vad gäller »propagandan» och reaktionen mot denna mynnade 1920-talet ut i att katolikerna i Sverige och Svenska kyrkan firade Ansgarsjubiléet var för sig. De förra firade sitt under pompa och ståt år 1929 och Svenska kyrkan sitt 1930. Vid det katolska jubiléet deltog ett 90-tal katolska präster med två kardinaler i spetsen, det största antalet på svensk mark i efterreformatorisk tid.

Denna manifestation var ett uttryck för stärkt själv

medvetande hos katolikerna. I den mån gammal svensk katolikerskräck bröts ned, stärktes självmedvetandet. Men hela skeendet var inte så enkelt. Det kunde bl.a. ligga nära till att söka nyttja åberopandet av katolikerskräcken som en sköld också när det var andra redskap, som brukades. Utvecklingen på riksplanet fick emellertid ett jämförelsevis stillsamt förlopp till stor del tack vare Söderbloms förutseenden och i sammanhanget kloka ledning.

Med utvecklingen fram mot slutet av 1920-talet som bakgrund ägde flera insamlingar rum till förmån för lutherska minoriteter i katolska länder. Det var i det sammanhanget som en rad vänner till Skog tog initiativet till den fond, som fick Skogs namn. Inte endast hos dessa vänner var den meningen rådande, att »propagandan», som efter att ha varit verksam med framgång i andra länder, hade börjat koncentrera sin aktivitet på Sverige. Den uppfattningen kom fram också i t.ex. SvD:s ledare den 18 augusti 1929.

Den röken var inte utan eld. Men även om det också i hemmiljön bland stiftarna av »skogsfonden» fanns faktorer, som motiverade deras vaksamhet, förelåg ingen rimlig proportion mellan faktiska förhållanden och allt det dessa befarade. Deras initiativ kom mitt under den väldiga debatten om katolsk och protestantisk religiositet, som pågick i tidningarna Nord-Sverige och Sollehtëåbladet mot slutet av 1920-talet, och Skog var i hög grad medskyldig till att meningsutbytena där blev så hektiska.

I sin kritik avsåg Skog inte döma alla aktiva katoliker över en kam, och det han stred för formulerade han på följande sätt: »Vi måste allt fastare och djupare förankra oss i Jesu Kristi evangelium, låta intaga och besjåla oss av dess ande. Vårt folk måste bringas till medvetande om vad det äger i reformationens oskattbara Gudsverk.»²⁵ Men såsom Skogs principfasthet gestaltade sig, hade han svårt att följa dessa föresatser på ett synbart sätt.

Skog slog inte av på takten i sin polemik. Hans trätobroder kyrkoherde J.A. Hammargren redigerade några teser och antikeser.²⁶ Skog bemötte både honom och andra, och år 1933 sammanfattade han debattläget på sin front i skriften *Katolska sanningsvittnen i verklighetsbelysning*. Under den korta tid han förunnades att verka som emeritus i Uppsala deltog han i debatten lika engagerat och principfast som tidigare. Han avled våren 1935.

Slutord

Carl Skog var en djupt religiös människa. Han tog sitt kall som präst på djupt allvar, och hans förkunnelse och undervisning bar spår av pietistiskt färgad fromhet. Redan under sina år på Fjellstedtska skolan blev han känd för sin begåvning. Samtidigt med sin inriktning på utbildning till präst hade han vetenskapliga intressen. Jämte den prästerliga tjänsten blev hans kritiska studium av den romersk-katolska kyrkan hans stora specialområde.

Materialsamlingen till underlaget för hans skrifter och artiklar är onekligen imponerande. Han höll sig med flera tidningar och tidskrifter. Till en början arbetade han med vad han kallade en protestantisk tänkebok. Den blev snart tre överfyllda anteckningsböcker med material infört i systematisk ordning. Med hjälp av ett utökat nät av kontakter byggde han sedan upp ett eget klipparkiv av både internationella och inhemska inlägg. Varje ämne fick sitt kuvert eller fack, och de sträckte sig i alfabetisk ordning från klipp om Ansgar, avlaten o.s.v. till material om Örebro möte. Både klipparkivet och hans bibliotek fortsatte att växa år från år.

Det vore angeläget att färdigställa en bibliografi över allt vad Skog skrivit. Därvid är att beakta, att han redan före sin första skrift skrev artiklar under pseudonymen Silvanus, och att han använde den signaturen av och till ända in på 1910-talet. Skog har efterlämnat både tryckta och otryckta predikningar och åtskilligt om nykterhetsfrågan. Men hans inlägg om katolicismen utgör huvudparten av hans produktion.

Hela hans verksamhet och likaså hans livsföring präglades av principfasthet. Inte endast katoliker utan också andra mötte under hans resor — och även hemmavid — i honom en bestämd herre. Några schweizare, som tillhörde en absolutistisk nykterhetsförening, och som avslutade sitt program med dans, fick erfara hans stränga principer. Efter att ha informerat om nykterhetsrörelsen i Sverige bröt han upp och påminde om det gamla ordspråket *Nemo saltat sobrius* (ingen dansar nykter).²⁷

Principfastheten gav honom både vänner och ovänner. Många tog avstånd från hans hårda kritik. Andra gjorde vad de kunde för att förvissa sig om att hans verk levde vidare.

För egen del har jag här endast gett en översiktlig fram-

ställning, som jag behöver för att hänvisa till i min historik över Fjellstedtska skolan. Givna uppgifter, som återstår för framtida forskning är

att sätta in Skogs insatser i relation till samtida opinionsbildare på både katolsk och protestantisk sida,

att ge en objektiv bild av den romersk-katolska kyrkans verksamhet i Sverige från 1880-talet till i första hand utgången av 1920-talet och sedan så långt katolskt arkivmaterial blir tillgängligt,

att därvid se på vad sätt Svenska kyrkan var rustad att möta den romerska katolicismen och

att analysera hur synen på den romersk-katolska kyrkan under den tiden utvecklades inom Svenska kyrkan och hur Roms syn då var på den evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige.

Att påven Pius XII utropade tanken på jungfru Marias lekamliga upptagning till himmelen som dogm fick till följd, att relationen mellan den romersk-katolska kyrkan och de evangelisk-lutherska kyrkorna, vilken under de närmast föregående åren blivit något positivare, åter blev påtagligt ansträngd.²⁸ Det andra vatikankonciliet kom emellertid sedan med nya förutsättningar. För den fortsatta dialogen bör det vara alltmer uppenbart, att bristande kunskaper inte leder rätt. För konstruktiva samtal och strävanden till större förståelse och samarbete behövs här liksom i andra sammanhang en ingående kunskap om båda parter egenart och utveckling.

NOTER

1. Över denna samling har Leif Lindin och Ann-Louise Svensson gjort en förteckning, som publiceras i denna årgång av KÅ.
2. Edestrand var ännu mycket lågkyrklig när han rekommenderade Skog. Senare i livet blev han lierad med Gottfrid Billing.
3. Edestrand har beskrivit fru Viveka, Charlotta Christina Dahl, född Trolle, som en trogen deltagare i församlingens gudstjänster.
4. Sedan gifte sig hans studiekamrat E.J. Östman med en syster till Skogs hustru Maria. Förklaringen till dessa relationer var att Skog under studietiden hade hunnit vara informator hos greve G. Mörner på Sonstorp, där Maria och hennes syster var döttrar till bruksförvaltareparet.

5. *Vintersol* 1898, s. 161. Som flitig medarbetare i bl.a. kalendern *Vintersol* skrev han artiklar dels om Edsele med omnejd, dels om reseminnen från katolska länder.
6. *Fjellstedtska skolans boksamling*. Tryckt 1884. 120 sidor.
7. von Schéele skrev om katolicismen redan år 1870. Hans föreläsningar i symbolik utkom på svenska 1877—79 och på tyska 1881, och 1885 utgav han ett sammandrag av föreläsningarna under rubriken *Lärobok i teologisk symbolik*.
8. *von Schéele, Lärobok i teologisk symbolik*, s. 56. Hos von Schéele och dem av dennes elever, som hunnit ett stycke i studierna, blev Skog också i tillfälle att lära sig metodikfrågor inom apologetiken.
9. I Sverige kom den utvecklingen till uttryck i den ökade spänningen mellan de katolska prästerna vid de katolska ländernas legationer i Stockholm och den från Rom insatte apostoliske vikarien.
10. År 1854 kom Pius IX med en ny Maria-dogm, och vid Vatikanconciliet 1870 gjorde han påvens ofelbarhet i fråga om tro och sedlighet och påvens universalepiskopat till dogm, vilket föranledde de s.k. gammalkatolikernas utträde ur den romersk-katolska kyrkan.
11. I bl.a. Altötting nära München sökte Skog förgäves komma över ett exemplar av NT. Han erbjöds istället »en biblisk historia av påvisk utläggning». C.A. Skog, Ljus och skuggor, s. 167. De bibelsällskap som bildats på katolskt håll förbjöds av Rom för att de spred biblar på folkspråken utan kommentar. A. Palmqvist, *Die römisch-katolische Kirche in Schweden, I, s. 429ff. och II s. 84f., 205.*
12. Skog, *Den katolska kyrkan och Herrens lag*, s. 7f. Skog hänvisade där till jesuiten Gurys *Compendium theologiae moralis* (1974).
13. Skog, *Den katolska kyrkan och Herrens lag*, s. 38. Skog hänvisar här endast till *Catholic Times*, mars 1892.
14. Hedvig Sandén var född i Sunne i Jämtland 1877. Hennes far var kommissionslantmätare Olof Sundgren i Östersund. Där växte hon upp och gick i elementarläroverket för flickor. År 1917 gifte hon sig med bankdirektör Josef Sandén i Gävle, en son till kyrkoherde Petter Sandén i Nottebäck.
15. DN 13/11 1921. SmålandsPosten 28/11 1921. Örebro Dagblad 12/3, 3/4 1930. Nord-Sverige 6/3, 22/4, 31/7 1930. Vidare fortsatte Anna von Rosen att bistå Skog i den fortlöpande polemiken. Anna von Rosen till Skog 31/12 1921. Skogs samling i RA.
16. J. Sandén, *Vad är antroposofi?* Stencilerat ex. i UUB.
17. Hedvig Sandéns uppsats om nattvardsläran. Linderholm 181. UUB.
18. Skog, *Röster från ofwan*, s. 69ff.
19. Tryckt ex. i folioformat finns i Fjellst. skolans arkiv. ULA.
20. SKT 1932, s. 510ff.
21. Wadensjö i *KÅ* 1968, s. 205ff.
22. BM:s prot. 20—21/4 1922. BM:s arkiv.
23. BM:s prot. 7—8/3 1924. Söderbloms samling. UUB.
24. Söderblom i ST 30/1, 31/1, 1/2 1928 och i NDA 29/1 1928 söndagsbil.
25. Skog, *Katolska sanningsvittnen*, s. 100.
26. *Bör den katolska kyrkan smådas eller vördas?* Red. av Hammargren. Tr. 1925.
27. Skog, *Ljus och skuggor*, s. 250.
28. Ruben Josefsson i *SKT* 1950, s. 635f.

Denna artikel har varit införd i Kyrkohistorisk Årsskrift 1993, (KÅ)

Tidsbilder från gamla tider i Brunflobygden

Gamla tingsprotokoll och kyrkoböcker berättar

Av Sven Schylberg

Den tid, som våra förfäder levde i, har blivit kallad den gamla goda tiden. I verkligheten var den något helt annat. Ätminstone för majoriteten av människorna. För de förmögna var tiden säkert bra, men för allmogen i stort var den bitter och svår. Slantarna, om sådana fanns, räckte inte långt för att hålla nöden borta från dörren.

I de små och ofta solfattiga stugorna, i torpen vid skogsbrynen, grinade ofta svälten och armodet uttryckt i bleka och tärda ansikten.

Farsoter härjade. Barnadödligheten var stor. Lungsoten härjade och ödelade mångt hem. Hygien var dålig. Friska och sjuka delade samma bädd och åt ur samma matskålar.

Läkarvetenskapen stod ofta maktlös, när det gällde att läka och bota. Vidskepelsen florerade bland folket. Uraktlåtenheten att besöka sin församlingskyrka bestraffades. Någon egentlig läkare fanns inte i Jämtland under

1700-talet. Under 1808—09 års krig var behovet synnerligen stort. I ett slagsmål, som inträffade under trettondagsmarknaden i Östersund kom en handlande från Sundsvall Joseph Krank i slagsmål med förre fanjunkaren handlanden Carl Grip i Östersund. Fanjunkaren fick en örfil och förlorade två tänder och de övriga på ena sidan lossnade. Apotekaren Samuel Perman fick då träda in och fungera som tandläkare. Vid ett senare tillfälle möter vi honom fungerande som läkare.

Krigen skördade talrika offer på slagfältet, men ofta mer genom sjukdomar, som härjade och hemmavarande miste sitt stöd.

Brännvinet flödade och skapade elände. Fattiga, gamla och fattigmans barn auktionerades bort till högstbjudande. Åldringar fraktades mellan byarnas gårdar. Ofta fick de sin bädd i en ladugård. Jämlikheten var ett okänt begrepp förr i tiden. Den fattige hade litet eller intet att säga till om.

I gamla protokoll finner man ofta belägg för, hur människor klasskrevs. Fattighjonet, gamla pigan, lösdriverskan var titlar, som ofta återkommer.

Vi som lever mitt uppe i dagens välfärd kan verkligen vara glada och tacksamma, att vi inte föddes hit i världen i det dystra och mörka århundradet som 1700-talet var. När man bläddrar i gulnade historiska protokoll, grips man ofta av den tragik, som präglade många människors tillvaro på den tiden. Tragiken var större än de ljusa inslagen. Det var många missväxtår. Katastrofalt förödande farsoter drabbade dåtidens människor. Allmogen levde i fattigdom. Klasskillnaderna var utpräglade stora. Fattigfolk sågs över axeln och hade föga talan.

Hur en änka kunde få det, när maken dog, framskymtar i ett födorådskontrakt från 1806. Änkan Maria Jakobsdotter i Odensala tilldelas årligen till dödsdagen 3/4 tunna korn i fullt mål. Dessutom skulle hon få föda för två getter samt nyttja förstugukammaren och avplanka vinden som hon bäst ville för sina matvaror, kläder och andra saker. Själv skulle hon förse sig med ved, skjuts och skötsel utan att besvära hemmansägaren på gården.

Till allt detta elände var vidskepelsen vida utbredd. De bittra förhören om s.k. häxor och deras blåkullafärder omkring sekelskiftet 1700 är pinsam läsning. Många oskyldiga människors liv fick gå till spillo för denna grova vidskepelse. Rättssamhället trodde på sådant liksom kyr-

kans företrädare. Domstolarna dömde hårt och skoningslöst. Epidemiskt mentala rubbningar i vissa personers själsliv kunde ta form i sjukliga drömmar, där man såg sin granne åka iväg på en kvast till Blåkulla. Anmälde man då sin drömsyn till rättslig myndighet, var det tillräckligt för att fälla en oskyldig. Det rädde ett mörker i 1700-talet, som var större än vad som i ord kan beskrivas. 1600-talet torde knappast stå 1700-talet efter, då det gällde tron på trolldom och vidskepelse.

Barnadödligheten var enormt stor. Medellivslängden sjönk ner till 35 år. Det betyder ungefär hälften och mer än det i jämförelse med vår tids genomsnittstal. Ser vi på de härjande farsoterna i det dystra 1700-talet, så finner vi att läkarvetenskapen stod tämligen illa rustad att ta upp kampen. Sjukvårdsinrättningar saknades i Jämtland. Isoleringståtgärder för att förebygga sjukdomar av infektiös och smittsam natur, hörde inte den tiden till. De sjuka vårdades i hemmen under de mest primitiva förhållanden, när det gällde hygien. Man åt t.ex. ur samma grötfat. Friska och sjuka delade ofta samma bädd. Bostäderna var kalla, dragiga och mörka. De små grå stugorna hade ofta små rutor, som sparsamt tog emot solljuset. Det är därför inte konstigt att bacillerna och bakterierna trivdes och förökade sig i en sådan miljö. När en farsot signalerade sin ankomst bävade människorna. De visste alltför väl, att den inte lämnade en bygd utan att ha fullbordat ett stort förstörelseverk.

År 1757 den 11 mars dog rusthållaren Abraham Nilsson i Lund i feber. I dödboken läser vi, att alla barnen ligger nu sjuka i den gångbara febern. Han själv insjuknade i samma feber den 14 januari. Det började med huvudvärk. Efter sex veckors tid slogs en svullnad i ansiktet, varpå gick håll och ruttnade. Slogs sedan ner i halsen och strupen.

År 1785 är sannolikt det värsta dödsåret i Brunflo församlings historia sedan digerdödens tid. Med den ringa befolkning som 1785 fanns i församlingen, var åderlåtningen fruktansvärd. I församlingens dödsböcker, kan man se, att inte mindre än ett 80-tal människor drabbades av rödsot, dog och begravdes från juni till september. Av dessa var över hälften barn.

När vi jämför med vår tid och vi i kyrkan tänder exempelvis cirka 50 ljus för de, som under ett år avlidit, får man komma ihåg, att 80 personer avled 1785 på endast tre månader. På 1780-talet hemsöktes Brunflo av den hemska

s.k. rötfebern. Den skördade många liv bland ungdomen och folk i de aktiva åldrarna. Vidunderliga läkemetoder kom ofta till användning oftast av vidskepliga gubbar och gummor, då läkare ej fanns att uppbringa. Det berättas, att det inte alls var så ovanligt att lunginflammation behandlades med så drastiska medel som åderlåtning och kräkmedel. De, som inte dog av dylika ordinationer hade nog sin starka fysik att tacka för att de överlevde. Gulsot behandlades av s.k. klokt folk med att patienten fick äta upp en eller ett par löss. Ofta uppblandad i en kopp grädde för att underlätta intagningen. De underjordiska, de s.k. vittrorna, var kända för att kunna sätta utslag och klåda på folk. I sådana fall kom utslaget som en blix från en klar himmel och var förenad med svår klåda. Ännu in i vår tid har sådant förekommit. Den enkla förklaringen till fenomenet med det hastigt påkomna utslaget är att den drabbade förtärde något otjänligt och härigenom fick ett akut nässelutslag. Det kan lika hastigt försvinna, som det kommit, om magen befrias från det olämpliga som den fått i sig. Ricinolja har i senare tid använts som botemedel och det har ofta hjälpt.

På 1700-talet var skogar, bäckar och sjöar fyllda av underliga väsen som man var rädd att göra sig ovän med. Vittror, troll, sjöjungfrur och skogsrå, hade sin glanstid, inte minst näcken och hustomtarna ej att förglömma. Min far berättade, hur hans mormor, som bodde på Stor-Grytan, där hade sett ett vitterbröllop, som ägde rum på gården. Gårdens stora kornhärbrä utgjorde vittrornas helgedom. En bror till henne mötte på väg till Kolåsens fäbodar en vittergubbe med röd luva. Uppe i Björkdrolet dansade vittrorna varje sommar på en bestämd plats.

I vår tid med kalhyggen, skogsbesprutningar och förgiftat vatten förutom alla tekniska vidunder, som huserar i skogarna, kan man ta för givet, att alla dessa underliga figurer skuddat stoftet av sina fötter och lämnat landet.

Puken levde goda dagar på 1700-talet och ännu långt in på 1800-talet. Det var ett levande nystan, som drog hem åt sin ägare olika förnödenheter och värden, som den stal av grannarna. För sina tjänster hade pukens ägare försvurit sig åt den onde efter livets slut. Då puken var levande, hade den också sin avföring. Den kallades puklort. De klarsynta kunde se sådan utanför härbren, logar eller fähus. De visste då, att puken varit i farten och stulit.

Hypnotismen var på 1700-talet inte känd av vetenska-

pen. Människor, som besatt den förmågan utan känedom om vari den egentligen bestod, betraktades av folk som ondskefulla och i förbund med mörka makter. De var fruktade som något slag av demoniska övermänskliga. Dit hörde bl.a. den s.k. Troll Maxen, född 1752 i Berge här i Brunflo. Senare blev han officer och boende på Lassbyn i Lockne. Han syntes även kunna utöva sin hypnotiska makt, då han låg och sov. Folk på andra orter kunde se honom verksam på dessa, fastän han låg hemma i sin säng. Vid sådana tillfällen, då han i sovande tillstånd utövade sin hypnotiska makt, förklarade hans hustru, att han då låg som en död man med knappt märkbar andning. Hans resa från Trondheim på en kärve till Lassbyn en julafton har blivit beryktad.

Vargjakt förekom även vid denna tid. Ersättning utbetalades för skjutna djur. Vid vårtinget 1806 anmälde torparen Jöns Nilsson på Löfberget att han den 2 januari hade skjutit en fullvuxen varg, vars skinn han nu framvisade. För denna bragd erhöll han två daler silvermynt och från varje hemmansrök en skilling allt i banco och av varje torpare, s.k. inhyses rök, som höll sig med kreatur, en halv skilling.

Kännetecknande för 1700-talet var att vårt svenska rättssamhälle blint trodde på skrock och trolldom. De kyrkliga förkunnarna likaså. I en gammal bönbok från 1737, som finns i Brunflo, är en vers intagen, som riktar sig i sin våldsamma text mot trolldom och avgrundens furste. Från ett prosteting i Brunflo 1758 heter det: En allvarlig förmaning gjordes mot utövande av trolldom. Det förklarades vidlyftigt, huru vederstyggelig den synden är och i vad gruelig själsvända de sig sätta som självvilligt ha givit sig från Gud till Satan. En ung brunfloblicka dömdes till åtta dagar på vatten och bröd samt att stå uppenbar skrift för utövande av trolldom som hon lärt av en gammal gumma. I flickans fall blev domen mild tack vare, att hon tidigare hade ett rent liv.

Händelsen inträffade 1709 i Brunflo och är belysande för den häxskräck som då rådde. Kyrkoherde Claes Halling i Brunflo angav vid tinget pigan Karin Nilsson att ha övat vidskepelse och signerier. Drängen Per Lidenbom vittnade, att hon sagt sig kunna göra andra både ont och gott, om hon ville. En ko hade blivit sjuk och man trodde, att den skulle dö. Karin hade då ombetts bota den, vilket skedde med en smörbit. För att utröna Karins kunskaper

hade hon på nytt tillfrågats. Hon lovade lära ut sina kunskaper, om hon fick ett nytt förkläde och en daler silvermynt. Sexmannen Olof Ersson i Lund och drängen ställde sig utanför fähusgluggen för att höra vad Karin lärde hustrun. Karin tog ett linkläde och lade i detta en näve salt, varpå hon läste Fader Vår bakfram. Sedan skulle hustrun ta klädet med sig tre gånger till kyrkan och ge den sjuka boskapen saltet. Vidare hade Karin lärt hustrun förgöra anans boskap, klippa rumpan och örat, så ock något hår samt bränna upp det. För att få lycka med mjölken och fördriva den för andra, skulle man passa på, när den, som man ville skada, hade mjölkat, ta några droppar av mjölken och röra den ansöles, d.v.s. motsols. Det här hade Karin lärt av en gammal gumma i Selånger.

Kyrkböckerna vimlar av många olika titlar på folk under 1700-talet. Bonde var en bra titel. Torpare kunde också gå för sig. Sämre titlar var fattighjonet, lösdrivare, gamla pigan för att nämna några. I en kyrkbok från en socken i södra Jämtland möter man titeln ohyggligt luder. Alla dessa sämre titlar betydde, att deras människovärde helt eller delvis underkändes. Det var en dyster och hemsk tid. I vår tid gör det ont djupt inne i själen att se sådana titlar i de gamla kyrkböckerna. Det var egentligen endast officerare, soldater, egendomsägare och tjänstemän, som hade något människovärde. De egendomslösa och fattigaste hade intet alls.

Straffen för förseelser blev även därefter. Vid tinget 1811 instämde dragonen Olof Holmstedt i Optand drängen Håkan Olofsson i Hälle, när denne ej hade återlämnat en klocka Holmstedt ägde. Håkan erkände, men hade varit så överlastad av starka drycker, att han tappat eller fränstulits klockan. Klockan ansågs vara värd 18 riksdaler. När Håkan saknade tillgång till böter, fick han sona sitt brott genom att en söndag sitta i stocken vid Brunflo kyrka.

I ett annat mål vid samma ting, omnämns att bogårdsportarna vid Brunflo kyrka uppfördes under sommaren 1810.

Hur människorna tvingades rätta sig efter gemensamma regler, framgår av den byordning, som stadfästes för Berge, Gärde och Lunne byamän 1818. Den innehöll bestämmelser om gärdesgårdar och boskapens flyttning till fåbodarna. De, som ej ville rätta sig efter byordningen, fick vid vite böta två riksdaler. De skulle inkrävas av ordningsmannen och tillfalla socknens kyrka. Vid ett annat tillfälle

instämde samtliga hemmansåbor i Odensala, Ope, Op-tand och Lund samt landbonden på Grytans boställe Anders Ersson för försummelse med landsvägens snöplogande på deras skiften. Detta hade hänt i synnerhet vid ett snöfall den 11 februari 1816. Vägen hade då varit alldeles ofarbar. Förseelsen renderade de åtalade vardera en riksdaler i böter.

Ett bestialiskt mord förövades den 3 maj år 1770. Mellan Änge gård och Gusta by hittades 16-åriga Jonas Persson i Gusta bragt om livet. Han hade ett sår i bakhuvudet och var strypt med sin hemmagjorda kragsskyddare. Misstänkt för mordet blev hans kusin, som var åtskilligt äldre. Han nekade ihärdigt och försattes på fri fot nyårsaftonen samma år efter att först ha undergått pressande förhör och prästerliga förmaningar. Om händelsen finns en sägen från Gusta, om en man vid namn Stor-Jonas, som mördade en annan kallad Lill-Jonas samt stoppade honom i en källa. Mördaren rymde och uppehöll sig vid Hundsjön. Han infångades omsider och fastlöstes vid liket i kyrkan en natt. Utanför sjöng klockaren psalmer, varvid Stor-Jonas sade: "Sjong Du Klockar-Olle, Je, känn nog ijann då." Hundraprocentigt säkra bevis för att den misstänkte var gärningsmannen fanns inte, men han fick sitta inburet några månader i kastalen. Att den mördade hittades invid allmän väg för att det skulle se ut som någon vägfärande varit skuld till mordet, vill man svårligen tro på. Han hade av sin mor, som var änka blivit skickad på aftonen i ett ärende till Åkre by. På den tiden var det skog mellan Åkre och Gusta. Folk trodde, att detta skogsområde var den egentliga brottsplatsen, och att brottslingen efter fullbordat dåd burit kroppen ner till allmänna vägen. Den misstänkte, som sattes på fri fot, framlevde sedan sitt liv som bonde i Gusta och dog 1812. Det är nu mer än 222 år sedan mordet begicks. Vem den egentlige brottslingen var, är fortfarande höljt i dunkel. Den 24 maj 1770 begavs den mördade ynglingen på Brunflo kyrkogård.

Om rötfeberns härjningar i Brunflo på 1780-talet, kan vi bl.a. hitta i följande noteringar: Fru Catharina Granbom dog den 1 februari 1782 i rötfeber. Två dagar förut dog sonen Olof, 20 år gammal i samma sjukdom. Kort tid förut, den 31 oktober 1781, hade en annan son, Carl Magnus avlidit likaledes i rötfeber. Från den 6 augusti 1781 till den 24 maj 1782 är antecknade många dödsfall i rötfeber, mest bland ungdomen.

Armfeldtska tåget över fjällen skördade som bekant många offer. De omkom av köld och svåra strapatser. En del klarade livet, men det var de, som dog en tid efter hemkomsten som en följd av dödståget. Till dessa hörde regementskvartermästaren Petter Gropman i Berge, som framkommandes från norska fälttåget sjuk och utmattad av köld och andra besvärligheter omsider saligen dödde sedan han väl och berömligen levat i 37 år. Samma dag begrovs löjtnanten av Jämtlands Regemente Anders Planting i Berge, som saligen avsomnade sedan han från Norge hemkommit, allenast 19 år och åtta dagar gammal.

Gångna tiders gissel, lungsoten, hörde också till 1700-talets sjukdomar. Isolering av lungsotsfallen kom lika litet som andra smittosjukdomar i fråga. Friska och sjuka hade närlkontakt med varandra. Detta ledde till att många dog i lungsot. När en människa dog, gjorde prästerna ofta en minnesruna om den döde. I en del fall blev det en skräckmålning. Vad sägs t.ex. om beskrivningen som prästen gjorde efter en hustru i Lunne, som avled 1766. Prästen skrev om henne, att hon varit mycket ståksam, i modern omskrivning bråksam, ofredig och beryktad för skrock och vidskepelse. Det var minsann inget fint In Memoriam hon fick.

I en minnesruna över en annan person, som avled, står det: Berömmes av somliga, klandras av andra. En bättre minnesruna fick Ingrid Håkansdotter i Österböle. Hon beskrevs som en stilla och beskedlig gumma. En man i Svedje, får beskrivningen en stor usling. Vi får väl hoppas, att detta avsåg hans kroppsliga tillstånd, men för att undvika missförstånd borde i så fall andra ord ha använts. Om en Torvallabo heter det att han i livstiden var något trätosam. Om en man i Optand, som avled 1769 skrevs det: Är känd för Kristelig vandel, dock ingalunda enastående. Om en gammal ryttare i Håkansta hette det: Fört ett något felaktig leverne och om en kvinna heter det, att hon levde gudfruktigt, men brukade stundom taga mera till bästa än hon kunde bärga. 1705 begrovs en man från Hälle. Han fick följande eftermäle: Fört ett syndigt leverne, dock omvänt sig på slutet. I dödboken från 1794 finns följande anteckning om en pojke i Odensala, som avled 3 år och 9 månader gammal. Till följd av brännvin, vilket han råkade att oförsiktigt dricka. Den 10 februari 1778 dog Anna Nilsdotter i Änge 9½ år gammal genom drunkning i en källa, där hon skulle hämta vatten. Vålartat barn.

Överst uppe på Lundbomberget i Lunne bodde drago-
nen av Brunflo Companie Pehr Lundbom. Berget har av
honom fått sitt namn. Han var född 1721. Hans hustru
Karin Thomasdotter var dryga 20 år äldre än sin man och
född 1700 i Finland. Pehr Lundboms svärmor Margeta,
född i Finland på 1660-talet bodde hos makarna Lund-
bom. Vid ett husförhör 1765 fick Pehr Lundbom utlåtand-
et, att han var svag i bön. Men något kunde han i varje fall
att döma efter beskrivningen. Att bo uppe på toppen av
berget, betydde en vida utsikt över skogar, sjöar, bygder
och fjäll. Efter Lundboms tid däruppe på bergets krön har
ingen sen dess haft sin boplats. Skog har nu vuxit upp, så
att bergets utseende som berg förändrats och utsikten för-
sämrats. Det verkade högre förr, då endast norrsidan var
skogsbevuxen.

Vid ett prosteting 1758 heter det om en Odensalabo, att
han vid katekesförhöret väckte uppseende genom sin
okunnighet. Större delen av ungdomen märktes läsa illa i
bok. Katekestyckena kunde de bättre. Vid samma prostet-
ting fick kyrkoherden en skarp varning då han låtit
ståndspersoner lämna penningar istället för tionde, vari-
genom prostgårdens jordbruk försumrades. Allmogen
uppmanades vid samma prosteting att sätta kornskylarna
i jämna rader. Kronan och prästerskapet skulle härigenom
lätt kunna räkna dem och utfå sina rättigheter. Under
missväxt och frostår tvingades man blanda mjölet till bröd
med bl.a. isländslav, mjöl av gullviva, rönnbär och renlav.
Ett nödbrödsrecept såg ut så här. Det bereddes av åtta kap-
par mjöl av kornhalm, åtta kappar kornmjöl, åtta kappar
lavmjöl av isländsmossa och ett stop kummin. Det sades,
att detta bröd var ganska smakligt och hälsosamt. Det
nämns också något om att även gröt av renlavsmjöl kunde
beredas. En verklig missväxt drabbade Brunflobygden
1818. Då låg snön i maj så djup och isen så tjock, att man
ej trodde sig kunna så något den sommaren. Pengarna var
slut och missväxt hade skett flera år i rad, enligt tingspro-
tokollen. Men det hände också att sommaren kunde bli
varm och problem uppstod med djuren. 1819 instämdes
bonden Nils Magnus Gössling och erkände, att han under
sommaren upptänt eld ute på marken under sitt slätter-
arbete för att därigenom fördriva flugor och bromsar, som
var besvärliga för djuren. Trots att han släckte elden och
ingen skada skett, fick han ändå böta.

Det kan i vår välfärdstid vara något att erinra om, hur

forna tiders människor tvingades att ha det med kosthållet under nödåren. I sammanhanget kan vi ställa frågan: Är vi nog tacksamma, hur vi har det?

En känd och omskriven person på 1700-talet var Håkan Nilsson, född 1740, bonde och gästgivare i Gärde. Han var gift med Margit Göransdotter från Gärde i Hackås. Håkan Nilsson var vida känd för sin humor och fyndighet. Många dråpliga historier berättas om honom. Han var även färdman och körde bl.a. foror från och till Stockholm.

Handelsresorna gick även till Norge och Medelpad. Ibland skedde dessa utan tillstånd. Respass saknades. Vid tinget 1806 instämde drängen Enock Johansson i Brunflo prästgård och förre bonden Jöns Olofsson i Åkre för obehörig handel med Norge och Medelpad från hösten 1804 till Mickelsmäss år 1805. Drängen hade för Jöns Olofssons räkning medfört ett lispund humle och två tunnor ekorrskinn. Från Norge hade han för egen del medfört ett halvt lispund torrfisk och en stamp med färsk sill. Varorna hade han sålt, dels i Jämtland, dels i Medelpad. Hem till Jöns Olofsson hade han fraktat en tunna saltad sill och fyra vågar torrfisk för vilket han erhållit 3 riksdaler 16 skilling i silvermynt. Enock Johansson dömdes böta till Brunflo sockens fattiga 3 riksdaler och 16 skilling. När denne ej kunde betala böterna, förvandlades de år 1807 till fyra dagars fängelse vid vatten och bröd. Bonden däremot gick fri.

En annan gästgivare från Gärde var Olof Eriksson. Om honom har protokollen mycket att berätta. 1808 träffades mellan honom och varje rök inom häradet överenskommelsen, att två sk. banco skulle utgå för tingsdomaren med tingsrummen och vad mera till tingshållningen hörde. Tidigare hade ersättning ej utgått. Tydligt skötte ej Olof Eriksson sin syssla så väl. I oktober 1811 fick gästgivaren av en greve piskslängar för att han ej uppfyllt grevens begäran om hästar. Grevens hushållerska hade beställt tvenne hästar för resa klockan 6 morgonen därpå från Brunflo prästgård. Detta klarade gästgivaren ej av. Gästgivaren hade försökt förmå grannarna att ställa upp med hästar, men dessa ville inte. Greven Gyldenstolpe hade då blivit så vred över dröjsmålet, att han tillfogat Erson flera piskslängar.

I oktober 1812 dömdes gästgivaren Olof Eriksson i Gärde att böta 16 riksdaler 32 skilling för att han tagit högre

skjutslega än taxan föreskrev samt en rdr 32 sk. för att han uppehållit resanden och lika mycket för dryckenskap. Eriksson hade den 25 november 1811 från Gärde till Fanbyn skjutsat handelsbokhållaren Lars Söderström utskickad från Mattsa i Stockholm med åtskillig nipper. Under resan förekom spritförtäring. Eriksson hade blivit så förgad på Söderström, att han satte av honom vid Flink Erikstorpet i Bodal, varifrån han ansåg att gästgivaren Embryd Johansson skulle fortsätta skjutsningen.

1814 möter oss sergeanten Magnus Lindgren som ny gästgivare i Gärde.

Tingsprotokollen innehåller för det mesta uppgifter om lönskaläge, otidigt sängalag, snatteri, fylleri och svordomar, olovlig brännvinsbränning, spel, dryckenskap och sabbatsbrott. Ibland följer dock en utförlig beskrivning av ett hemman i samband med arvskiten. Avslutningsvis för denna framställning ges en bild av den så kallade Dillnergårdens tillstånd år 1813.

Skattehemmanet Hälle nr 2, Dillnergården, värderades 11 juni 1813. Gården, som ägdes av bonden Pehr Fredrichsson och som bestod av 1½ tunnland arvejord, ¼ av rotehället nr 78 vid Brunflo kompani, övergick nu till den dödes syster Greta Fredrichsdotter och hennes man Andreas Dillner, som tidigare ägde halva hemmanet. Modern, änkan, Barbro Persdotter var närvarande liksom omyndiga dottern Gölin Fredrichsdotter och hennes förmyndare Jonas Jönsson i Bodal.

Av protokollet får vi veta, att norr på gården är en stugutbyggnad av två stugor, innerkammare och förstuga med dess kammare i någorlunda brukbart skick, men rummen kalla och taket dåligt. Bryggstuga finnes icke utan i vardagsstugan är bakugn. Öst på gården är portgång och vedlider till väggar i gott stånd men till tak felaktigt. Därintill är en gammal bod och förfallet fårstall med där i mellan gammalt hemligt hus. Ett litet nytt stall var i gott skick. På södra och västra sidorna av gården är inga hus. Källare fanns ej. I ladugården är fähuset brukbart, men svinhuset förfallet såväl som foderboden.

Utom gården fanns en urgammal kornlada, tvenne härbärgen och badstuga. Den nyttjas, men är ej värt underhåll. Fähuset och källaren i fäbodarna på skattesbogen är förfallna. Stugan var dock någorlunda brukbar. Humlegård finnes, men är så förfallen, att den knappast är till husbehov. Åkern gav fyra tunnor, då hälften låg i träda. I

någorlunda hävd. Dock besväras den av landhavre och på vissa ställen med tistel. I jämgoda år födes vid detta hemman endast två hästar, sju-åtta boskapsnöt och 20 småkreatur. Slotterna så uti in — som utägor är till en del i gott skick, men ock till en del med skog besvärad. Gärdesgårdarna är på vissa ställen i försvarligt skick men några förfallna. Höladorna är till större delen gamla och dåliga. En och annan är i hjälpeligt stånd. Åbyggnaden i såg och kvarnandelarna är också förfallna. Brunn är med stor kostnad upptagen invid gården, men ger inte vatten, utan det måsta foras eller bäras alla årstider från en källa rätt långt från byn.

Vid detta hemman är ej fiske att räkna med, icke heller fågelskog. Timmerskog och mulbete är knappast till husbehov. I anseende till hemmanets beskaffenhet fann kronolänsman Jonas Nord och nämndemännen Olof Pehrsson i Solberg och Eric Wallgren i Optand, att hemmanet ej skulle värderas till mer än 400 riksdaler riksgäldsedlar, eftersom halva hemmanet redan ägdes av Dillner med hustru. Ett drygt födoråd var gården behäftad med av modern, som skulle ha sitt hemvist i gården till sin ålderdom.

Källor och litteratur:

Brunflo Kyrkböcker

Brunflo Tingslag 1806—1820

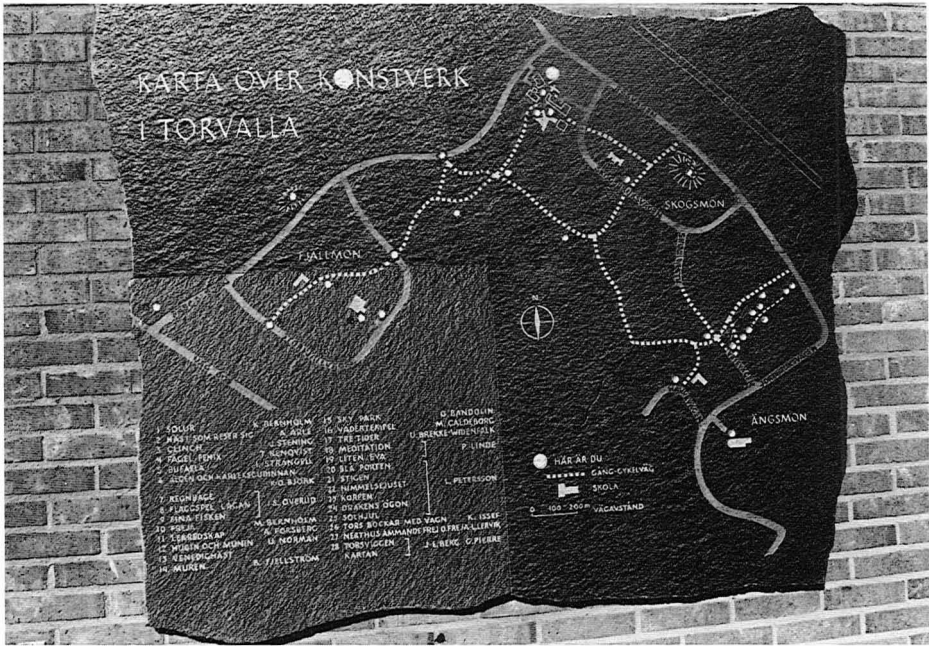
Ling, Matts: Brunfloboken, Östersund 1924

Nilsson-Tannér, Per: Troll-Maxen, Östersund 1973

Länstidningen

Östersunds-Posten

I kommande årgångar kommer vi att, dels dokumentera kvarnrörelsen i bygden, dels bygdens gamla affärer. Du, som har gamla bilder och kanske även har gamla räkenskaper, anteckningar m.m. om dessa områden, kontakta Sven Schylberg!

Orienteringstavlan.

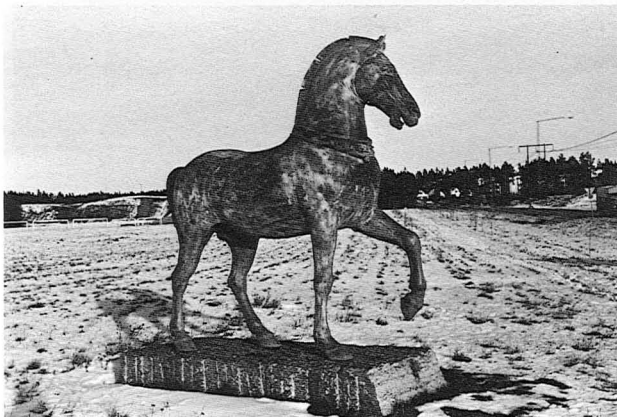
Konsten i Torvalla

Av Sven Schyllberg

Konsten i Torvalla har tillkommit i två etapper. Temat var ursprungligen den fornnordiska gudasagan. Så blev det enbart inte. När konstnärerna kom in med förslag i etapp 1, så var det endast Urban Normans Hugin och Munnin, som anslöt till temat. Maria Bernholms Freja beställdes sedan. Av de verk, som kom till utförande i etapp 1, är det idag endast två verk och Ingeborg Strangells Bufaela och Torsten Renqvists Fågel Fenix. I etapp 2 fanns ej angivet något tema, men ändå har flera av konstverken kulturhistorisk bakgrund.

Freja eller riktigare Fröja återkommer i flera skepnader i Torvallas konst. Freja är syster till guden Frej och således en fruktbarhetsgudinna. I Eddadiktningen förekommer hon som kärleksgudinnan. Hon är för sin skönhet åtrådd

av jättarna. I Folkvang, gudarnas boning, mottog hon hälften av de stupade krigarna. Här utövade hon den ovärdiga form av magi som kallades sejd, en fornnordisk benämning på magiska bruk, som utövades i extas under ett slags sång, då det gällde att utforska framtiden eller att förgöras. Som attribut använde Freja en fjäderhamn. Hon färdades i en vagn dragen av kattor.

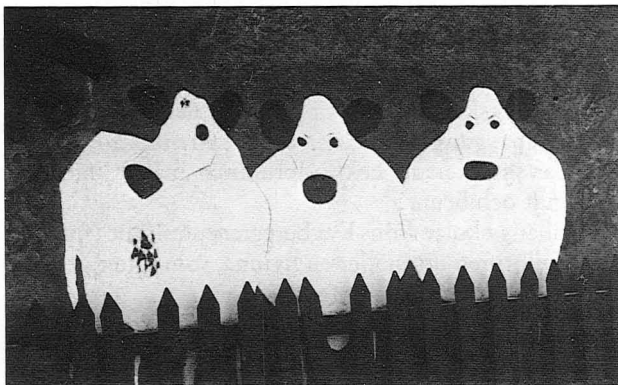
Venetianska hästen.

Hästen är ett annat motiv, som går igen i konsten, som vi möter i Torvalla. Hästen möter oss utanför Torvallaskolan, men även vid infarten till Torvalla. I Asmund Arles häst, som reser sig, har skulptören valt att återge hästen i en av dess minst insmickrande rörelser, men djurets spänst och kraft förnimmer man tydligt. Skulpturen föreställer en häst, som sträcker på hals och huvud, reser sig på vänster knä och tar spjärn med rakt utsträckt höger ben.

Den venetianska hästen vid infarten associerar för många säkert hästkarlen Sven Persson i Odensala. Den här sköna grönpatinerade skulpturen fanns ursprungligen som förgylld bronshäst på en balustrad ovanför entréportalerna till Markuskyrkan i Venedig. Konstnären Sievert Lindblom fick uppdraget att försköna Blasieholmstorg i Stockholm. Han fick kännedom om två gipsmodeller, som på 1950-talet gjöts för Rottneros. Hästens ursprung är således sägen omspunnen så som den nu står vid infarten till Fäbodleden i Torvalla.

Under Fäbodleden finns på en tunnelvägg Ingeborg Strangells Bufaela. Det kan närmast översättas med färden till fäbodarna.

Konstnärinnan har inspirerats av fäbodmiljön. Hennes

grafitti i cementbruk framställd tillsammans med muralteknikern Pelle Henriksson visar sex vita fjällkor bakom ett rött staket. Året runt får bussåkarna och motionärerna möta de glada kossorna på väg till sitt sommarbete.

Placerad vid bussgatan/cykelvägen i Torvalla är också Torsten Renqvists Fågel Fenix, en symbol för odödligheten, en sagofågel av österländskt ursprung. Han förbränner sig själv i sitt näste, men stiger varje gång förnyad upp ur askan. Renqvists Fågel Fenix har korttrubbiga vingar och står på tunga ben. Fylld av tung vanmakt ropar han ut sin sorg mot himlen.

På en höjd intill Fäbodleden möter oss Urban Normans Hugin och Munin. De utgörs av vindflöjlar på sju meter höga stolpar av trä, huvuden och genombrutna vingar av Corteenstål. Hugin och Munin var Odens korpar, som höll sin herre underrättad om, allt som skedde i människornas och asarnas värld.

Hugin och Munin.

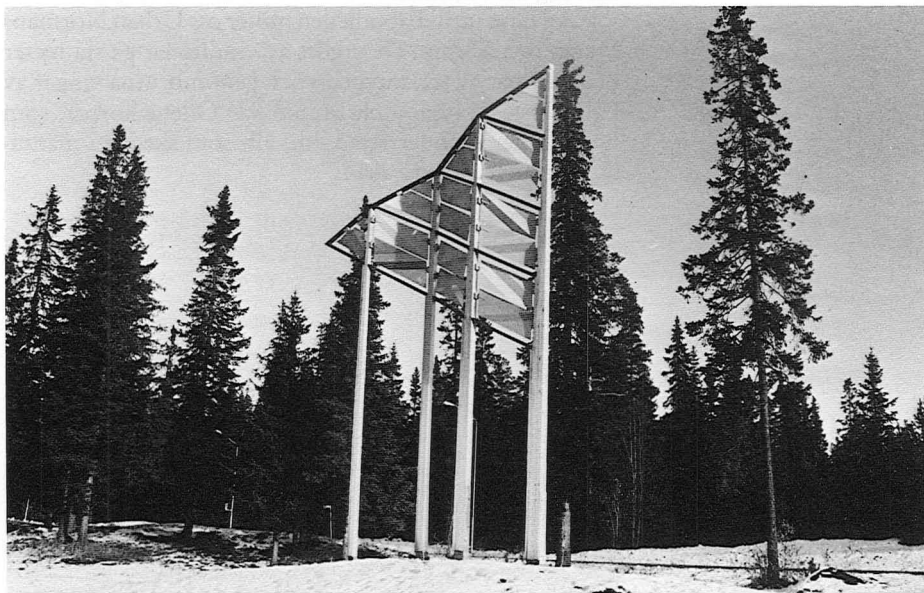
Vid Fjällängsskolan på en lekplats finner vi Aston Forsbergs *Hölasset*. Det är en lekskulptur, 3×6 meter i rundvirke. Med tryckimpregnerat rundvirke har konstnären byggt en lekskulptur i flera plan, kompletterad med bl.a. rutschkana, gung och klätterrep. I rundvirket finns djurkroppar skulpterade. Lekskulpturen är målad i färgerna rött, gult och brunt.

I Fjällängsskolan finns Eva Berggrens skulptur *Upp i luften*. Skulpturen föreställer en kvinna, som lyfter upp sitt nakna barn i luften.

Skulpturen Freja av Maria Bernholm är placerad på torget vid Fjällängsskolan. Med en stiliserad form med ett litet primitivt uttryck har Maria skapat denna skulptur, som föreställer en påtaglig, kvinnlig uppenbarelse med namnet Freja, guden Tors partner, den nordiska gudasagans fruktbarehets- och skönhetsgudinna.

Intill Storfjällsvägen möter oss Sune Overuds *Flaggspel*, en åtta meter hög skulptur i rostfritt stål. Konstverket består av en liksidig triangel asymmetriskt placerad på fyra höga stolpar. Triangeln är indelad i fält med ett tjugotal rektangulära rostfria plåtar, som rör sig i vinden. Ett antal plåtar är målade i en varm ton. Alla är vinklade, så att skuggor och mönster bildas.

Flaggspel.

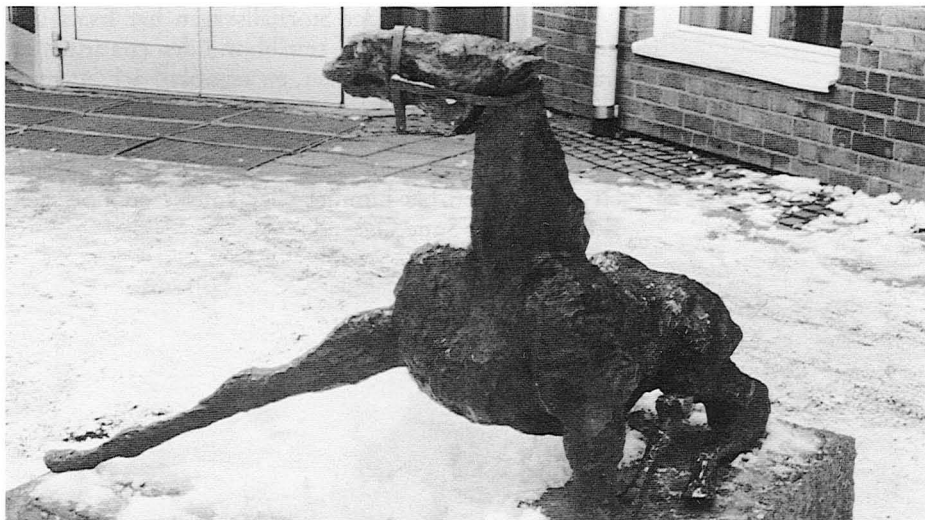
Två gångtunnlar under Storfjällsvägen har livats upp med konstverk av laserade träribbor. I den ena är det ett träd, som slår kronan i taket, en regnbåge och ett regnmoln, som tryter den enformiga miljön. I den andra tunneln har takets färg dragits ner på ena väggen och bildar bakgrund till en spännande trärelief. Den kan tolkas som ett moln på en blå himmel eller kanske ett norrsken. Konstnären är Sune Overud.

Älgen och Freja.

Imponerande möter oss Älgen och Kärleksgudinnan på ängen vid bussgatan nära Dammågränd. Den tre meter höga skulpturen i amerikansk ek har kapats av Karl-Olof Björk. Den är laserad och delvis förgylld. Jag vill nå ett uttryck av humor och sensualism, litet djävlaranamma, livsbejakelse, säger konstnären. Det behövs, om man betänker den sammanlagda mödan, tålmodet och kärleken, som krävs för att uppfostra alla barn, som kommer att växa upp i Torvalla. Därför sätter jag Freja, kärleksgudinnan på älgens rygg. Hon är en glad, litet fräckt frimodig gestalt, som ger spänning mellan älgens framåtsträvande och hennes suveränt bakåtlutande hållning.

På torget i Torvalla utanför Heliga Ljusets kyrka står

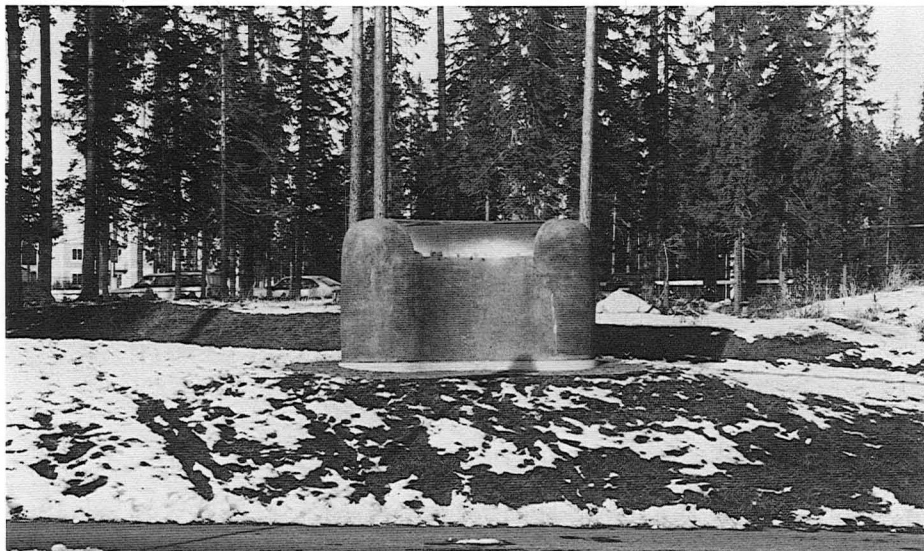

Asmund Arles häst vid entrén till Torvallaskolan.

Karin Bernholms Solur. Skulpturens fyra sidor är uppdelade i olika fält. Gemensamt tema är det växandes strävan upp mot solen och ljuset. Mönstret utförs i intensiv teknik. Varje olikfärgad del av mönstret muras intill det andra. En cirkelrund urtavla av olikfärgad smågatsten omger soluret på torget. Skulpturens skugga anger tiden. Dess rörelse över urtavlan/torget ger skulpturen ständigt nya uttryck. Urtavlan fungerar också som kompass.

Intill dammen vid Torvallaskolan har Jörgen Stening uppfört en cirka två meter hög skulptur i marmorkross. Konstnärens tanke är att skulpturen skall ge betraktaren en känsla av rymd, volym, rörelse och kraft. Barnen skall ges möjlighet att klättra i den. Grundfärgen är medvetet gjord som en båge bildad av T:n, begynnelsebokstaven i Torvalla.

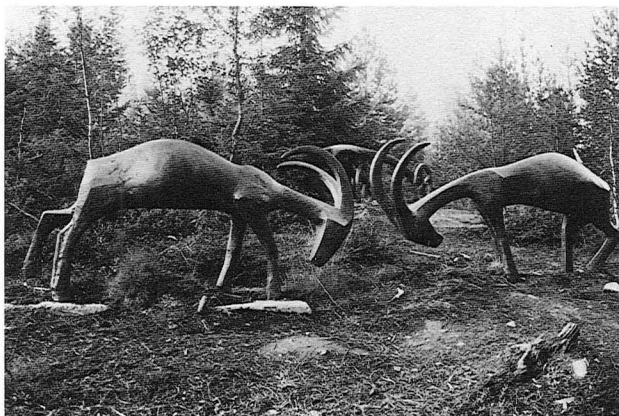
Bakom Mimergården ser vi Gunilla Bandolins Sky Park. Konstverket består av en cirka 45 m hög schaktmassa, gräs och kullersten. Den skålformade gropen på kullens högsta punkt är äggformad och cirka 20 m i diameter. Upp till gropen leder en asfalterad serpentinväg. Gropen är kullerstensbelagd med rullstensstenar, 35–50 cm i diameter. När man befinner sig på kullens höjd och sänker sig bara någon meter ”försvinner” horisonten och hela utsikten. Tanken är att på ett enkelt sätt bilda en plats för avskildhet och meditation i kontrast till bostadsområdets mångfald och variation.

Muren.

Vid Mimergården finns Björn Fjellströms Muren. Det är en skulptur i svart genomfärgad betong i kombination med rostfritt stål. Den är gjord i halvcirkelform med en spännvidd på cirka 3,3 meter och en höjd på cirka två meter. Bredden är omkring en meter och vikten 12 ton.

På ett grönområde sydväst om kvarteret Spolen och Varpflåtan nedanför Mimergården finner vi Mats Caldeborgs Vädertempel — föränderlighet. Det är en skulptur, som består av 19 st. fyrskärningar 7×7 tum rundsågat virke med en högsta punkt av 5,5 meter. Stockarna är resta och ordnade efter en sträng geometrisk princip. De bildar i sin yttre form en oliksidig sexkant. Stockarna är tryckimpregnerade och målade med falu rödfärg. I det faluröda överlever den svenska ladan. I det sågade resta timret samsas både skog och byggnadsverk. I den avformade kupolen finns templet. En byggnad för vind och ljus att silas genom. Passager, föränderlighet, skuggverkan på kapytornas fasetter, den röda glöden i sensommarkvällar, kalldagarnas frosthinnor, dimmgardinernas avståndslösa. Så föreställer sig konstnären skulpturen i januari, när solen står lågt. Klockan 11.00 kommer den att kasta en lång kompakt skugga över snön. När solen vandrat ett stycke, finns där kl. 12.00 nio skuggstreck ock kl. 13.00 fem långa skuggor på snön.

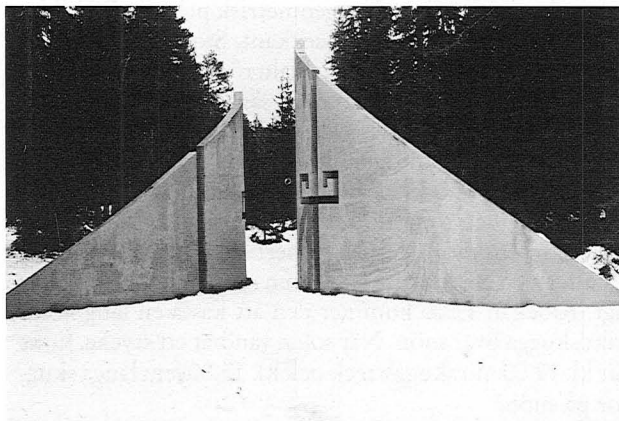

Maktkamp mellan Tors bockar Tanngnyst och Tanngrisner.

I skogspartiet Trollskogen pågår en maktkamp mellan Torsbockar. Konstnären Karin Issef har här skapat Tanngnyst och Tanngrisner — Tors bockar med vagn. Den ena bocken har blivit halt. Den yngre bocken ser nu sin chans att överta ledarskapet, trots att han är både mindre till växten och mindre erfaren än den äldre. Bredvid bockarna står vagnen. Konstnärens önskan är att mottagaren skall uppleva släktskapet med fornnordisk bildkonst och hällristningar.

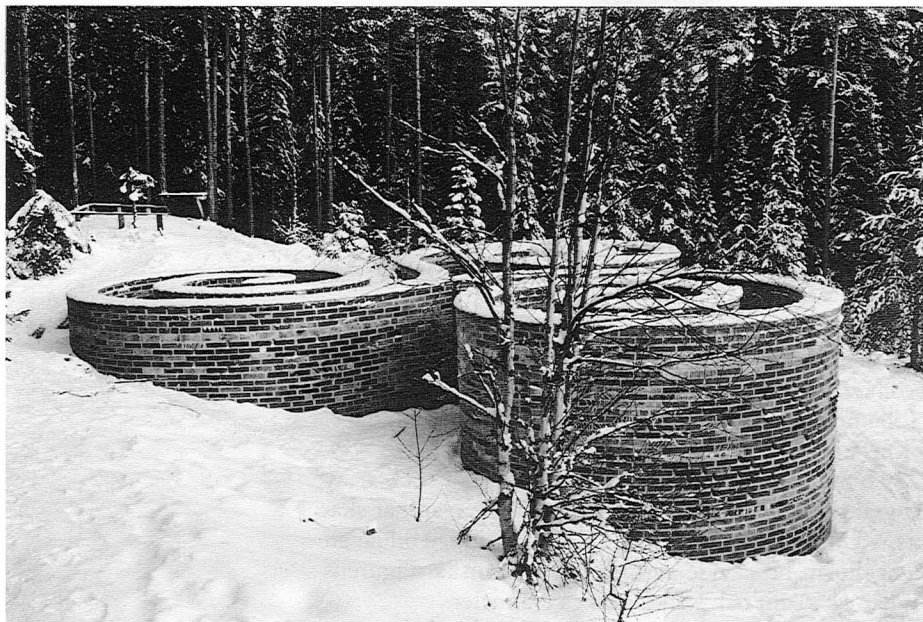
I Trollskogen möter vi även en skulptur i brons, som föreställer en naken flickfigur. Den håller ett äpple i en utsträckt hand. Det är Peter Lindes "Liten Eva".

I Trollskogens ingång i anslutning till den gång- och cykelstig, som möter Vetevägen möter oss Lillemor Peterssons "Blå Porten".

Blå Porten.

Lillemor Petersson har också skapat ”Stigen”, en ca 100 mstensatt stig med varierande material, mönster och form.

Keltiska solhjulet.

Det keltiska solhjulet har också skapats av Lillemor Petersson. Det är tre sammanbundna, medsols cirklande murar. En ca 35 cm tjock tegel- och stenmur blir som en labyrint att vandra in i. Teglet är delvis utformat för hand. En del av dem har ristade tecken och figurer. Solhjulet ligger utefter en sluttning, varför den innersta cirkeln bara blir omkring 30 cm hög medan höjden längre ner blir omkring 2,5 m. Sidan på yttertriangeln är cirka 10–12 m.

Lillemor Petersson har också skapat ”Himmelsljuset”, en stenstod, ca tre meter hög, smärt stenskiva, någon meter bred. ”Genomborrad” av solen, infällt pansarglas med cirkeldecor i eldens röda och himlens blå färg.

Tre Tider.

Ett övergångsställe vid Torvallabäcken har utformats av svart sten. Stenen är diabas. Två stycken utformade stenar, utgör Drakens ögon, som skapats av Lillemor Petersson.

Lillemor Petersson svarar också för "Korpen", en fågel i brons i naturlig storlek.

En synnerligen vacker skulptur i brons på socklar av röd granit utgör "Tre tider" vid Vetevägen. Den har skapats av Unni Brekke-Widenfalk. Kompositionen bildar en triangelform bestående av häst och människa. Figurens höjd är ca 50 cm och socklarnas ca två meter.

Efter Vetevägen möter oss en sittande meditativ kvinnofigur i naturlig storlek. Det är Meditation av Peter Linde. Det är en skulptur utförd i brons på sockel, 1,25 m, total höjd 1,75 m.

Meditation.

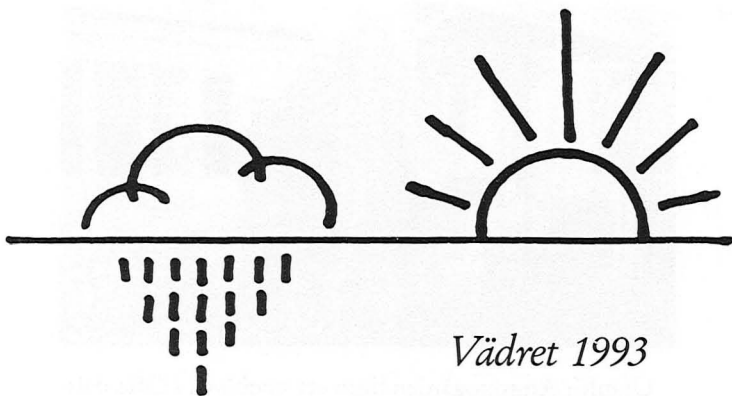
Utanför Ängsmogården finns ett stenblock i Offerdalskiffer. Höjden är ca 2,5 m. Blocket är bearbetat i största möjliga mån efter sin naturliga form och heter Torsviggen. Konstnären är John-Erik Berg. Konstverket har tillkommit efter en idé av Gudrun Pierre. Åskblixtarna ljungade, när Tor slungade sin hammare Mjölner mot jättarna, gudars och människors fiender, enligt den fornnordiska asatron. I sen tid har reminiscenser av denna fortlevat i svensk folktro. Blixten har förknippats med ”åskvigar” eller ”torsvigar” — förhistoriska yxor, som man trodde kom farande genom luften, när blixten slog ner. Viggen borrhade sig då sju alnar ner i marken, men flöt upp en aln om året, så att man så småningom kunde hitta den i marken. Tron var att åsken aldrig slog ner två gånger på samma ställe. Genom att mura in en åskvigg i t.ex. skorstensmuren, försökte man lura blixten.

Vid Havrevägen möter vi slutligen Lena Lerviks ”Nerthus ammande tvillingarna Frej och Fröja”. Konstnärinnan har här skapat en skulptur i brons om 160 cm höjd. Nerthus var gudaklanen vanernas stammomoder. Vanerna bekämpades senare av asarna. Nerthus var fruktbarhetens och fredens gudinna. I tidig bronsålder kom hon att heta Njord, ett namn, som tolkats både kvinnligt och manligt.

Tvillingarna fick hon dock som man med Skade. De övertog hennes roll som vakare över Freden och fruktbarheten. Gudinnan är framställd i fallisk form med mänskligheten som klasar, testiklar vid hennes/hans kjol. Tretton barn finns det. Tretton var månvarven runt jorden på ett år.

Källor och litteratur: Konsten i Torvalla.

Ett varmt tack till Margareta Stålhandske.

Vädret 1993

Av Eva Heijdenberg

Årets första månad var mild med en temperatur som pendlade mellan 0 och -8 grader och en del soliga dagar, ett tunt snötäcke och halka på vägarna. Vinden var ganska hård många dagar denna månad.

Februari började med två dagars hård snöstorm med avstängda vägar som följd på grund av snöhinder. För övrigt var även denna månad ovanligt blåsig och vädret växlade mellan sol, tö och slask med temperatur som pendlade kring nollstrecket. Dagarna 20–22 var det som omväxling 20 grader kallt.

Mars började med ett antal fina vinterdagar med cirka -15 grader och sol. Därefter återgick vädret till det som rått under februari. Snöslask, sol och blåst och temperaturer kring nollstrecket. Sista dagarna i månaden -15 grader samt sol och dagsmeja.

April var en enda stor sol förutom ett par dagar i mitten. Många dagar hade $+20$ grader med lite kallare under natten.

Maj blev väldigt varierande vädermässigt, många varma fina dagar men även snö, det kom cirka 15 centimeter i mitten av månaden. Efter detta korta avbrott kom sommaren, ja kom och försvann för sista dagarna i maj blev det grått och regnigt. Sjön var isfri den 10 maj detta år.

Juni började med några dagar med sol och $10-15$ grader men redan den 3:e juni var det snöstorm och en decimeter snö på morgonen den 4:e. Annars mest regn och kalla nätter. Midsommarafton var regnig med $+8$ grader.

Juli förtjänar ett enda ord. REGN! Månadens högsta temperatur den 17:e med +20 grader, men även denna dag regnade det.

Augusti hade någorlunda bra väder, i varje fall mer sol än i juli. Temperaturen pendlade mellan 8–18 grader. Den 13:e var det regn i massor och hård storm.

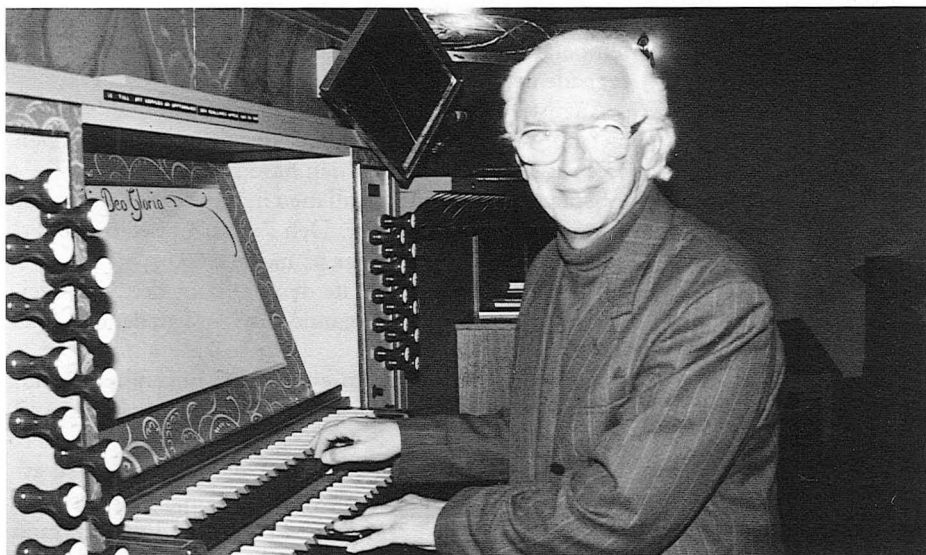
September var ganska kall med många regnskurar, samt även ett fåtal soliga dagar. Den 7:e var gräset frostbitet. Den 17:e var det –6 grader på morgonen.

Oktober började med att den 7:e kom det 3–4 decimeter snö och den blev liggande kvar. –13 grader den 16:e. Hård storm den 25:e.

November ungefär som en normal novembermånad, någon soldag, snöskurar och en temperatur på cirka –7 grader.

December blev en fin julmånad. Minusgrader med avbrott den 19:e som hade plusgrader. Annars var det kallt i slutet av månaden med lägst –27 grader. Julen fin med sol och rinfrost. Även nyårsafton var vacker.

1993 kan hänföras till en av de sämsta vad det gäller jordens gröda. Inget gick till mognad, inga bär och frukter, potatisen som små spelkular. Vi hoppas på ett bättre 1994.

Färgstark musiker — ny kantor i Brunflo

Färgstark musiker — ny kantor i Brunflo församling är vår nye organist Imre Mokos.

En färgstark musiker har Brunflo församling begåvats med hösten 1994. Det är den drygt 50-årige Imre Mokos med rötter i den Transylvanska myllan nere på kontinenten.

Imre Mokos är en ytterst kvalificerad musiker, pianist men även dirigent i den högre skalan.

Imre tog sitt pianosolodiplom vid musikhögskolan i Cluj och kom sedan att tjänstgöra där som assistent och lektor i pianospel. Parallellt utbildade han sig till dirigent. Efter fyra år fick han diplom i såväl kör som opera och orkesterdirigering. På Stora Sköndal tog han sitt kantorsdiplom.

Imre Mokos har turnerat i flera år som dirigent med Stockholms Operettensemble. Han kom under den tiden att lära känna hela Sverige. Imre Mokos poängterar, att han har sina rötter i den gregorianska musiken och i den protestantiska koraltraditionen från Bach. Därför känner jag starkt för Brunflokyrkan och den rika kulturella Brunflobygden, berättar han i en intervju med Brunflobygden. Här vill han skapa en livaktig kör. Alla sångare är välkomna!

Välkommen säger vi till Imre Mokos!

*1934 års konfirmander
60-års jubileum den 24 juli 1994*

Bakre raden: Sally Röstberg f. Persson, Greta Rödén f. Jonsson, Arvid Gunnarsson, Östen Öhlund, Oscar Jönsson, Gunhild Jönsson f. Lundqvist samt Majken Svensson. Sittande fr.v. Margit Nyström f. Karlsson, Stig Eriksson, Thorsten Stjärnered, Holger Bengtsson samt Ingrid Jonsson f. Jakobsson.

Foto: Ateljé Bildmakarna, Östersund

*1944 års konfirmander
50-års jubileum den 27 augusti 1994*

Stående: Iréne Jonsson, f. Näs, Sune Viktorsson, Per-Anton Lundkvist, Carl-Eric Ericsson, Bertil Hoflin, Allan Hakevinsson, Gösta Toutin, Haldo Eriksson samt Anna Backman f. Eriksson. Sittande: Greta Sundelin f. Carlsson, Astrid Hågblad f. Karlsson, kyrkoherde Thorsten Stjernerød, Margot Lindqvist f. Persson samt Eila Berglund f. Östlund. Foto: Ateljé Bildmakarna, Östersund

*1954 års konfirmander
40-årsjubileum den 24 juli 1994*

*Bakre raden: Göte Lindström, Lars Göran Larsson, Göran Strandberg, Ove Sundell, Werner Lundkvist samt John-Erik Jonsson. Mit-
tenraden: Barbro Lindqvist, Gunborg Lindquist, Nils Gustaf Nilsson, Bertil Stjärnered, Jan Adolfsson, Göran Eriksson, Bertil Ols-
son, Göte Nordenmark, Anna Greta Häggkvist f. Mattsson samt
Solveig Lorentzen. Främre raden: Ulla Britt Johansson, Kerstin
Krüger, Lars Olof Österhoff. Jonsson, kyrkoherde Thorsten Stjärne-
red, Stig Nyman, Inger Månsson f. Moxell samt Gun Dahlström f.
Olofsson.*

Fotograf: Ateljé Bildmakarna, Östersund

1955 års konfirmander 39-års jubileum den 27 augusti 1994

Bakre raden: Sören Jonsson, Anna-Greta Abrahamsson, Dan Sundell, Ivar Hansander, Kurt Malmberg, Barbro Norrman f. Ljungqvist samt Göta Larsson f. Olsson. Mellanraden: Monica Swedner f. Wiklund, Sigrid Appelgren f. Johansson, Anna-Lisa Lindström f. Pettersson, Folke Wiklund, Per Olsson, Sigfrid Björling, Lars Elvgren, Maud Gustafsson, Sonja Gunnarsson f. Wall samt Inez Mårtensson f. Gidlund. Främre raden: Ruth Johansson f. Glans, Sonja Marklund f. Oskarsson, Birgitta Sjöstedt f. Stjärnered, kyrkoherde Torsten Stjärnered, Anna-Lisa Lund f. Lusth, Ingrid Eriksson samt Lillemor Wallin f. Kvist. Fotograf: Ateljé Bildmakarna, Östersund

Främre raden från vänster:
 Mary Persson (Richardsson),
 Öd, Margit Håkansson (Englund),
 Frösön, Gunborg Hansson,
 Bällsta, Irene Handmark
 (Englund), Ytterhogdal och
 Hillevi Wilhelmsson (Engberg),
 Åkre. Bakre raden från vänster:
 Gunborg Sigeman Tjärnström (Jönsson),
 Åre, Thorsten Stjärnered,
 kyrkoherde i Brunflo, Erik
 Persson, Öd, Åke Green,
 Genvalla, Kjell Ottosson,
 Bye, Torsten Svedberg, Ope,
 Helge Hemmingsson, Brunflo
 och Edith Träskevik (Engberg),
 Sörviken.

Foto: Sören Åsell, Brunflo

Konfirmandjubileum i Marieby söndagen den 21 november 1993

Efter 50 år var de tillbaka i Marieby kyrka. Konfirmanderna, som gick och läste sommaren 1943 för kyrkoherden och prosten Albert Wikman. De kom då från både Marieby och Brunflo församlingar och konfirmerades den 21 augusti. Jubileet samlade 13 av de 30 forna konfirmanderna. Men flera stycken, som bodde alltför långt bort för att komma, hade hört av sig med personliga hälsningar och fyra stycken av de 30 hade avlidit. Under högmässan samlades kamraterna på nytt kring altarringen i nattvardsfirandet. Kyrkoherde Thorsten Stjärnered predikade och Monica Mårtensson och Svein Hordnes medverkade med sång. Efteråt träffades gruppen i Brunflo församlingsgård för att under trevliga måltidsformer dela minnen och livserfarenheter.

Konfirmation i Brunflo kyrka 21/5 1994

Sittande från vänster: Katarina Rydén, Malin Aronsson, Petrice Engqvist, Elisabeth Nilsson, David Edvinsson, Erica Rödén, Mikael Berg, Maria Riikola. Stående från vänster: Torsten Stjärnered kyrkoherde, Andreas Olsson, Susanne Berglund, Joanna Stugufors, Maria Persson, Karin Hagerlind, Veronica Persson, Joakim Bodén, Andreas Svensson, Martin Tenggren, Karin Eriksson församlingsassistent.

Fotograf Lars Danielsson HB

Konfirmation i Brunflo kyrka 22/5 1994

Sittande från vänster: Erica Aune, Sofia Moström, Jessica Flodin, Johanna van der Maaten, Niklas Karttunen, Andreas Nilsson, Johan Gabrielson, Martin Eklund. Stående från vänster: Torsten Stjärnered kyrkoherde, Anna-Lena Persson, Gisela Olsson, Magnus Grundström, Mats Göthesson, Tommy Skogsäter, Fredrik Nilsson, Daniel Strid, Cristian Swahn, Daniel Hedlund, Karin Eriksson församlingsassistent.

Fotograf Lars Danielsson HB

Konfirmation i Torvalla kyrka 18/6 1994

Helen Persson, Henrik Marcusson, Mikael Persson, Dennis Strömberg, Anna Ingvarsson, Helen Ygberg, Elin Pettersson, Therese Vågelind, Fredrik Andersson, Tobias Marnetoft, Björn Hedlund, Madelein Andersson, Mia Wiklander, Jan Andersson, Maria Eriksson, Ulrika Holmgren, Carolin Dahlen, Madeleine Fredman, Anna Smith, Eva Jansson, Linda Åding, Annika Martinsson.

Konfirmation i Torvalla kyrka 7—8 maj 1994

Bakre raden fr.v.: Jenny Olsson hj.led., Ann Sofie Engman hj.led., Ali Aksoy, Joakim S. Sylsjö, Jerry Malmsten, John Wikman, Cecilia Jönsson, Johan Eriksson, Jörgen Johnsson, A-M Somberg, Maria Eklund hj.led., Tage Öhlund präst. Främre raden fr.v.: Olle Bengtsson, Erik Rådström, Anna Lena Jonasson, Stefan Danielsson Ek, Henrik Sjödin, Jessica Andersson.

Konfirmation i Torvalla kyrka 7–8 maj 1994

Bakre raden fr.v.: Jenny Olsson
hj.led., Ann Sofie Engman
hj.led., Mikael Sjödin, Johan
Hagerlind, Mattias Eliasson,
Fredrik Annerstedt, Jörgen
Roos, Jonas Barck, A-M Som-
berg, Maria Eklund hj.led.
Främre raden fr.v.: Frida Öst-
lund, Anna Westin, Linn
Lundgren, Tage Öblund präst,
Rebecca Forsberg, Victoria
Brolin.

Konfirmation i Brunflo kyrka 26/6 1994

Sittande fr. v.: Malin Nylan-
der, Kristina Nikka, Marie
Bergman, Linda Bylander,
Anna Sandström, Emma
Hogler, Maria Olsson, Malin
Olsson. Stående fr.v.: Thors-
ten Stjärnered, Ulf Berg-
ström, Petra Hamnström,
Henrik Lidström, Daniel
Persson, Gunnar Asplund,
Olle Olsson, Anders Didriks-
son, Anders Johansson, Matti-
as Swelander, Karin Eriks-
son, Calle Wablström. 3:e ra-
den fr.v.: Tomas Åhman, Jen-
ny Nilsson, Anna Hansson,
Pia Eriksson, Helena Jonsson,
Anders Olsson, Peter Jönsson,
Kent Gustafsson, Martin
Dahlberg, Annika Hansson,
Daniel Aggelid, Marlene Sun-
din, Mirja Eriksson.

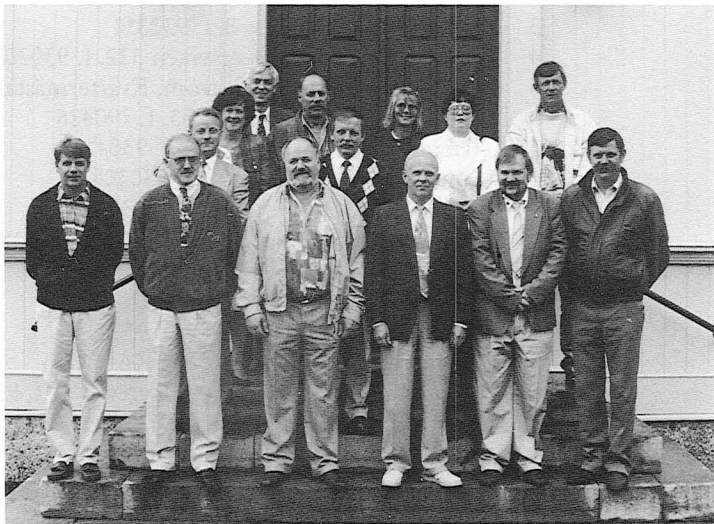
Konfirmation i Marieby kyrka 19/6 1994

Främre raden fr.v. Mirja Israelsson, Mari Ranbrandt, Fredrik Andersson, Hanna Hermansson och Linda Bylsäter. Bakre raden fr.v. Jan Andersson, Malin Sjödin, Sara Soblin, Mattias Solberger, Therese Eriksson och Christer Hultén.

Foto: Kanonfotograferna

Träffades 35 år efter sin konfirmation gjorde följande personer härstammande från Marieby. Jubileet hölls i slutet av juni och här är gruppen samlad på kyrktrappan. Främre raden fr.v.: Ove Eriksson, Karl-Erik Eriksson, Lars Rigner, Börje Nilsson, Bertil Eriksson, Sven-Olof Sjödin. Bakre raden fr.v.: Wenfrid Löjdahl, Birgitta Rindberg, Mats Olofsson, Håkan Bylsäter, Rolf Pålsson, Märjit Sandqvist f. Johansson, Asta Jönsson och Åke Sjödin.

Konfirmerade i annan församling

<i>Datum</i>	<i>Konfirmander</i>	<i>Församling</i>
1993-07-24	Erika Sabina Persson, Lillfjällv. 68	England/Brunflo
1993-07-24	Helena Fredriksson, Torvalla By 2616	England/Brunflo
1993-07-25	Emma Christina Stalby, Krysshamarv. 30	Saltsjöbaden
1993-07-31	Charlotte Bergström, Timmerv. 1 C	Norderö
1993-08-07	Lisa Maria Thorsell, Marmorv. 4	Undersåker
1994-05-21	Andreas Edler, Storågr. 18	Östersund
1994-05-28	Elin Jönsson, Skogsbruksv. 91 D	Östersund
1994-07-09	Sandra Ida Charlotte Lindström, Nyg. 2	Sunne
1994-07-09	Frida Grahn, Kornettv. 18	Sunne
1994-07-09	Eva Maria Jonsson, Gränsv. 10	Sunne

Vid livets början

*Barn döpta i Brunflo församling fr.o.m. juli
t.o.m. juni 1994*

JULI

- 3 Olle Fridell, Lillfjällv. 8, f. 930311
- 4 Robert Andersson, Bergsviken 522, f. 930209
- 4 Hampus Sebastian Fjellström, Kvartermästarv. 85, f. 930218
- 4 Maria Persson, Lagmansv. 53, f. 790428
- 11 Therese Heiskanen, Rotv. 3, f. 930416
- 11 Linus Herau, Havrev. 138, f. 930308
- 11 Patrik Svensson, Lund 2927, f. 930414
- 11 Patrik Bengt Speijer, Ottfjällsv. 24, f. 930518
- 17 Sandra Wall, Ottfjällsv. 40, f. 930315
- 17 Elin Nilsson, Lund 2925, f. 930202
- 18 Felix Nordin, Optand 2988, f. 930411
- 18 Sara Sahlin, Häste 1846, f. 930406
- 24 Linn Granström Höglund, Havrev. 160, f. 930523
- 24 Anna Solveig Birgitta Englund, Stavre 2291, f. 930325
- 24 Malin Stenbäck, Blåvedsv. 11, f. 810223
- 24 Frida Stenbäck, Blåvedsv. 11, f. 840121
- 25 Marcus Ivarsson, Anariv. 191, f. 930518

- 25 Malin Ivarsson, Våldalsgr. 28, f. 930603
- 25 Pontus Elias Johansson, Rotv. 34, f. 930420
- 25 Sanna Grönlund, Östfjällv. 17, f. 930326
- 31 Anton Bengtsson, Splintv. 36, f. 930524
- 31 Magnus Pettersson, Gränsv. 8, f. 930428

AUGUSTI

- 1 Lisa Caroline Hjälms, Anariv. 185, f. 930509
- 1 Carl Jacob Fredriksson, Frimans Väg 261, f. 930316
- 7 Sara Ericsson, Sjö. 154, f. 930329
- 7 Björn Martinsson, Sofiav. 7 B, f. 930319
- 7 Amanda Walseth, Lund 2942, f. 930301
- 7 Ida Märtha Felicia Jansson, Skylv. 21, f. 930407
- 7 Rebecka Mattsson, Skogvaktarv. 57, f. 930428
- 8 Jesper Larsson, Ope 2688, f. 930326
- 8 Jonna Wikström, Singsjön 1445, f. 831115
- 8 Christoffer Andersson, Singsjön 1445, f. 930502
- 15 Jerry Sellström Näsman, Skogsbruksv. 99, f. 930615
- 15 Andreas Dahlbom, Gusta 1904, f. 930318
- 15 Leif Andreas Nilsson, Nedre Andalsv. 2635, f. 930609
- 21 Isabell Rud, Pionjär. 29, f. 930330
- 21 Emma Gunnholt, Linv. 21, f. 930330
- 21 Tobias Berglund, Ångev. 34 A, f. 930424
- 21 Lisa Melander, Anariv. 43, f. 930605
- 22 Rebecca Hagnestad, Pionjär. 25, f. 930414
- 22 Robin Prestberg, Näverv. 4, f. 930521
- 28 Jennie Rumar, Gåsen. 29, f. 920607
- 29 Marie Karlsson, Skogvaktarv. 83, f. 930703
- 29 Robin Karlsson, Skogsbruksv. 113 D, f. 930603
- 29 Johan Andersson, Kronojägarv. 8, f. 930417
- 29 Lovisa Strandberg, Håkansta 2443, f. 930420
- 29 Gustaf Nilsson, Blåvedsv. 21, f. 930603
- 29 Annika Van Bekkum, Vetev. 13, f. 930311
- 29 Arvid Johansson, Kolvedsv. 34, f. 930422

SEPTEMBER

- 4 Camilla Rimér Högberg, Kolvedsv. 2, f. 930530
- 4 Jonatan Ekberg, Hälle 1829, f. 930623
- 4 Daniel Milde, Centrumv. 21 B, f. 930607
- 4 Karl Persson, Gustav. 4, f. 930527
- 4 André Lindberg, Postv. 7 B, f. 930526

- 5 Kajsa Sofie Bergquist Olsson, Konstapelgr. 32, f. 930519
- 18 Ninnie Carlsen, Timotejv. 5, f. 930722
- 19 Andreas Karlsson, Timmerv. 25, f. 921029
- 25 Henrik Andersson, Skördev. 40, f. 930104
- 25 Adam Rosman, Skogvaktarv. 39, f. 930606
- 25 Erika Hagfeldt, Skogsv. 7, f. 930614
- 25 Rebecca Lundgren, Blomst. 35, f. 930222
- 25 Johan Oskarsson, Sjöv. 162, f. 930427
- 25 Ida Mattsson, N Gröng. 4, f. 930111
- 25 Felix Sjölander, Ope 2548, f. 920616

OKTOBER

- 2 Jens Anders Dennis Pettersson, Blåhammarv. 64, f. 930527
- 3 Hugo Hultin, Vamsta 2500, f. 930403
- 10 Ellenore Linnea Alexandra Öhgren, Lund 2892, f. 930623
- 10 Julia Emilie Persson, Timmerv. 13 L, f. 930626
- 10 Anton Brorsson, Grytan 2386, f. 930518
- 10 Erik Eriksson, Skördev. 15, f. 930303
- 10 Moa Johanna Simone Wikén, Orionv. 41, f. 930318
- 10 Jakob Iwars, Mariebyv. 12 D, f. 930223
- 16 Marcus Berglund, Jägmästarv. 19 B, f. 930626
- 16 Kristoffer Berglund, Postv. 6 B, f. 930707
- 16 Tim Kristian Magne Ringseth Wikman, Vetev. 57, f. 930327
- 17 Tobias Blomberg, Kvartermästarv. 69, f. 930730
- 17 Björn Henrik Larsson, Sjöv. 164, f. 930715
- 17 Anna Sahlin, Havrev. 172, f. 930417
- 17 Anthon Kassman, Vålådalsgr. 32, f. 930629
- 17 Sofie Esbjörnsson, Havrev. 86, f. 930614
- 30 Joel Hellström, Pionjärv. 43, f. 930105
- 30 Simon Hellström, Pionjärv. 43, f. 930105
- 31 Vanja Starlander, Rundhögsv. 4, f. 930714
- 31 Malin Astrid Elise Bergqvist, Blåhammarv. 16, f. 930809

NOVEMBER

- 6 Linnea Ottosson, Vetev. 15, f. 930818
- 6 Brita Bergefors, Vålådalsgr. 57, f. 930928
- 7 Alexander Lebas, Skogsbruksv. 43, f. 930110
- 7 Magdalena Bergström, Skördev. 9, f. 930711
- 7 Jesper Mohlin, Dammågr. 1, f. 921108
- 14 Marcella Markusson, Hattmakarv. 12, f. 871110
- 14 Johanna Markusson, Hattmakarv. 12, f. 900728
- 14 Nils Anders Persson, Optand 2974, f. 930809

- 14 Jesper Widegren, Lunne 1880, f. 930729
- 14 Joakim Vedin, Jägmästarv. 17 A, f. 930614
- 20 Märta Gustafsson, Stamv. 32, f. 930730
- 20 Mattias Broddesson, Sjö. 52, f. 930828
- 20 Tobias Stenmark, Rosenlundsv. 3 D, f. 930814
- 20 Malin Olofsson, Havrev. 134, f. 930625
- 27 Natalie Pettersson, Torvalla By 2499, f. 920102
- 28 Anna Ebadian Dehkordi, Havrev. 168, f. 930922
- 28 Morgan Jonsson, Linv. 15, f. 930729
- 28 Ludvig Eriksson, Vetev. 13, f. 930721
- 28 Jessica Göransson, Kvartermästarv. 47, f. 921113

DECEMBER

- 5 Karl Magnus Sebastian Henriksson, Vetev. 31, f. 930813
- 11 Linda Granlund, Havrev. 116, f. 920903
- 11 Ida Magnusson, Havrev. 104, f. 930530
- 11 Måns Lindgren, Lövberget 2462, f. 930818
- 11 Emanuel Wessén, Anarisv. 171, f. 930906
- 18 Max Backlund, Skogsbruksv. 99, f. 930808
- 19 Kristofer Olsson, Lillfjällv. 36, f. 930205
- 19 Ida Dagny Anna Matilda Svensson, Skogsbruksv. 105 D, f. 921219
- 19 Therese Olsson, Lillfjällv. 36, f. 911115
- 19 Kristoffer Kammen, Grytan 2447, f. 930609
- 19 Joakim Kammen, Grytan 2447, f. 930609
- 19 Andreas Kammen, Grytan 2447, f. 930609
- 24 Tobias Magnusson, Rosenlundsv. 8, f. 930909
- 26 Oskar Ahlström Medén, Västfjällv. 3, f. 930803
- 30 Isabellé Hallberg, Kvartermästarv. 93, f. 930817

JANUARI 1994

- 2 Rickard Magnusson, Sjö. 136, f. 910819
- 2 Sara Petra Charmchizadeh, Havrev. 158, f. 930922
- 9 Emma Holm, Fugelsta 2217, f. 930713
- 15 Julia Hrisanfov, Rosenlundsv. 3 C, f. 931001
- 23 John Evert Henrik Johansson, Blomst. 37, , f. 931122
- 29 Frida Pettersson Bogg, Grytan 2394, f. 930924

FEBRUARI

- 12 Fredrik Boström, Linv. 1, f. 940101
- 12 Andreas Enberg, Stamv. 48, f. 930921
- 13 Per Ångman, Storågr. 42, f. 931226
- 13 Rebecka Norell, Singsjöböle 1487, f. 931123

- 13 Tobias Sjögren, Sörviken 2020, f. 931009
- 13 Alexander Molin, Nekv. 94, f. 931106
- 19 Emelie Mikaelsson, Näverv. 2, f. 931125
- 19 Caroline Olofsson, Grytan 2416, f. 930905
- 26 Vanessa Tsampikakis, Skogsbruksv. 49, f. 930925
- 26 Johanna Sund, Brunkullav. 10, f. 931220
- 27 Madelene Eriksson, Skogsbruksv. 91 A, f. 940108
- 27 Douglas Tim Thorsten Lundqvist, Ope 2778, f. 931205
- 28 Ida Louise Rodeholt, Lillfjällv. 44, f. 930914

MARS

- 5 Karl Victor Jonas Karlsson, Önev. 128, f. 931113
- 5 Cecilia Lyrén, Lagmansv 153, f. 931031
- 5 Anton Parment, Kornettv. 24, f. 940110
- 5 Malin Persson, Ängev. 11, f. 931117
- 5 Johanna Persson, Skogsbruksv. 101 A, f. 930924
- 5 Therese Persson, Skogsbruksv. 101 A, f. 930924
- 13 Ulrika Therese Augustsson, N Fiskarg. 14 B, f. 931127
- 20 Mats Kevin Rosenberg, Centrumv. 51, f. 930916
- 20 Sara Nathanaelsson, Gåsenv. 69, f. 931106
- 26 Fredrik Andersson, Skogsbruksv. 117 D, f. 931116
- 27 Sara Margareta Monika Olofsson, Vålådalsgr. 29, f. 931025

APRIL

- 2 Kenneth Lars Mikael Ling, Skogvaktarv. 9, f. 940117
- 2 Emanuel Thörn, Splintv. 38, f. 930920
- 2 Jens Rolandsson, Dammågr. 2, f. 931118
- 2 William Perkola, Lillfjällv. 8 A, f. 940103
- 2 Andreas Villwock, Timmerv. 53 L, f. 931113
- 3 Therese Hedberg, Dammågr. 1, f. 931008
- 16 Pontus Nyström, Singsjön 1455, f. 930816
- 16 Emma Rödin, Kronojägarv. 7, f. 931223
- 24 Gustaf Nystedt, Snasahögsv. 3, f. 931225
- 24 Johanna Palm, Skogvaktarv. 25, f. 931206
- 27 Mikael Sjödin, Ottfjällsv. 56, f. 790730
- 27 Ali Aksoy, Västfjällv. 15, f. 790727
- 27 Jessica Ulander, Anarisv. 233, f. 790104
- 30 Richard Åkerblom, Dammågr. 2, f. 921222
- 30 Oskar Ek, Havrev. 76, f. 940120
- 30 Fredrik Ek, Havrev. 76, f. 940120

MAJ

- 1 Jens Eric Marthin Silfver, Arågr. 2, f. 931216
- 1 Julia Bäckman, Vålådalsgr. 7, f. 940124
- 7 Andreas Edler, Storågr. 18, f. 791202
- 15 Filip Olausson, Timotejv. 7, f. 931125
- 15 Emanuel Ingvar Marberg, Sjö. 96, f. 940208
- 21 Peter Hansson, Timmerv. 43, f. 940324
- 22 Marie Söderström, Ångev. 4, f. 940125
- 22 Rebecca Bergström, Mariebyv. 12 K, f. 931120
- 22 Hanna Molin, Rotv. 36, f. 940312
- 22 Clara Ljung, Anariv. 19, f. 940222
- 22 Sanna Hällberg, Dammågr. 26, f. 940214
- 22 Åsa Tander, Lillfjällv. 4, f. 931228

JUNI

- 4 Lukas Grinde, Lagmansv. 97, f. 940303
- 4 Peter Sandberg, Torvalla By 2475, f. 931228
- 4 Emma Elisabeth Kron, Dammågr. 1, f. 931220
- 6 Anders Haglund, Postv. 5 A, f. 910408
- 6 Henrik Haglund, Postv. 5 A, f. 931212
- 12 Felix Boshuis, Jägmästarv. 9 A, f. 940306
- 12 Marcus Englund, Lillfjällv. 18, f. 940316
- 12 Amanda Zettergren, Vålådalsgr. 38, f. 940118
- 12 Lars Gabriel Schill, Timmerv. 59, f. 940329
- 18 Stefan Lund, Havrev. 110, f. 910109
- 18 Alexander Lund, Havrev. 110, f. 940113
- 18 Fredrik Grönqvist, Rosenlundsv. 41, f. 940405
- 25 Malin Lindmark, Löjtnantsv. 4, f. 930922
- 25 Malin Söderström, Gräftågr. 39, f. 940504

Barn döpta i Marieby församling fr.o.m. juli 1993 till juli 1994

JULI

- 10 Julia Dahlgren Persson, f. 930210
- 17 Kristoffer Green, Överbyn 2107, f. 930216

AUGUSTI

- 29 Simon Bill, Fugelsta 2176, f. 930329

SEPTEMBER

12 Simon Rickardsson, Fugelsta 2211, f. 930222

JANUARI 1994

15 Jacob Oskarsson, Fugelsta 2251 B, f. 930920

MAJ

22 Lucas Jonsson, Fugelsta 2253, f. 931227

JUNI

25 Victor Book, Fugelsta 2202, f. 940321

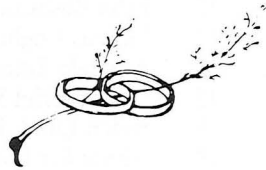
26 Stina Ros, Bye 2158, f. 940206

JULI

2 Maria Eriksson, Fugelsta 2185, f. 940103

*Vigda
De nya hemmen*

*Ur vigselboken i Brunflo församling juli
1993—juni 1994*

JULI

- 2 Marie Göransson och
Anders Oxelgren, Havrev. 68
- 4 Ann-Britt Pålsson och
Roger Persson, Kopparslagargr. 24
- 10 Anette Östlund och
Shah Mohammad, Havrev. 96
- 10 Gunilla Catarina Kvist och
Per-Eric Ejstes, Hara 2144
- 17 Ulla Hedman och
Arne Wall, Ottfjällsv. 24
- 17 Paulina Korndahl och
Gunnar Ocklund, Rotv. 31
- 24 Annika Stenbäck och
Peter Larsson, Blåvedsv. 11
- 31 Åsa Engström och
Mats Persson, Ängev. 11

AUGUSTI

- 7 Birgitta Larsson och
Bengt-Erik Martinsson, Soflav. 7 B
- 7 Lena Hagström och
Henrik Nyström, Rapsv. 80
- 15 Ingrid Mikaelsson och
Ernst Jörgen Lundberg, Storviksv. 26 B
- 21 Ulrika Gustafsson och
Kim Fellegi, Storg. 10
- 28 Lena Rumar och
Anders Hägglund, Gåsenv. 29
- 28 Katarina Jönsson och
Lars Nathanaelsson, Pionjärv. 19
- 28 Maud Petersson och
Sven-Arne Ohlsson, Grytan 2897

SEPTEMBER

- 18 Britt-Inger Johansson och
Lars Backus, Anarisv. 163
- 25 Marie Persson och
Olof Andersson, Lillfjällv. 2

OKTOBER

- 30 Eva Karlsson och
Thomas Vängman, Lagmansv. 161

DECEMBER

- 28 Janet Grundström och
Michael Lindqvist, Blomst. 10

FEBRUARI 1994

- 12 Lena Gunnholt och
Jan Sundberg, Linv. 21
- 14 Marie Helgesson och
Stefan Norberg, Åkre 1919

MARS

- 28 Annika Hultberg och
Michael West, Postv. 2 B

APRIL

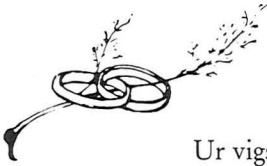
- 23 Lena Rinzén och
Peter Eliasson, Skördev. 10
- 23 Mariwan Ruamchaiyaphum och
Kent Blix, Splintv. 26
- 30 Marie-Anne Engvall och
Mikael Wikner, Blomst. 12

MAJ

- 21 Annika Eriksson och
Tord Anders Ljungdahl, Öd 2295
- 21 Birgitta Hagström och
Lars Esbjörnsson, Havrev. 86

JUNI

- 4 Pia Andersson och
Kenth Johansson, Kolvedsv. 34
- 11 Susanne Strömberg och
Roger Strömberg, Hälle 1829
- 11 Isabella Estlind och
Jerker Estlind, Sjö. 164
- 18 Karin Höglund och
Bert-Ola Jonsson, Gräftågr. 20
- 18 Malin Groth och
Ulf Thomas Gagner, Postv. 4 B
- 24 Ingela Wikström och
Mats Olov Linder, Videv. 22
- 24 Annette Martinsson och
Thomas Berglund, Jägmästarv. 19 B
- 24 Annelie Svedlind och
Jörgen Oskarsson, Sjö. 162
- 24 Elisabeth Blixt och
Bo Göran Sjögren, Skalgr. 4, Hammarstrand
- 25 Maria Ellmin och
Kenneth Lindmark, Löjtnantsv. 4

Vigda De nya hemmen

Ur vigselboken i Marieby församling juli 1993—juni 1994

JUNI 1994

25 Lena Skoglund och
Mikael Book, Fugelsta 2202

Födelsedagar

Födelsedagar 1995 i Brunflo församling

JANUARI

- 1 Hildur Boström, Östfjällv. 11, 80 år
- 1 Nanny Lovisa Pettersson, Havrev. 28, 87 år
- 3 Jan Östlund, Adjutantsv. 14, 50 år
- 3 Olof Svärd, Torvalla By 2437, 87 år
- 3 Linnéa Hoverberg, Ängev. 27, 91 år
- 4 Otilia Andersson, Singsjöböle 1488, 91 år
- 5 Värner Svensson, Splintv. 42, 80 år
- 6 Per Erik Hallberg, Grytan 2424, 80 år
- 8 Sigrid Boström, Allég. 35, 80 år
- 9 Inger Kristoffersson, Bodal 1845, 50 år
- 10 Per Sigurd Jonsson, Mariebyv. 23, 80 år
- 10 Jan Åke Gotthard, Vikström, Marmorv. 1, 50 år
- 12 Örjan Pålsson, Havrev. 20, 50 år
- 14 Gunvor Andersson, Arågr. 1, 50 år
- 14 Birgitta Almgren, Drommenv. 37, 50 år
- 15 Fanny Laura Nilsson, Karlsviksv. 2 F, 80 år
- 15 Edvin Hansson, Torvalla By 2491, 80 år
- 16 Saida Larsson, Centrumv. 28, 50 år
- 17 Anita Klockerud, Ottfjällsv. 54, 50 år
- 19 Hilda Elisabet Gottås, Änggården, 88 år
- 23 Gerd Olsson, Kvartermästarv. 39, 50 år
- 28 Linnea Hellman, Trädgårdsv. 16, 80 år
- 28 Leonard Kristiansson, Lagmansv. 71, 87 år

- 28 Yvonne Byström, Ängev. 32 E, 50 år
- 30 Augusta Persson, Postv. 2 A, 80 år
- 30 John Erik Ekberg, Optand 2958, 80 år
- 31 Rune Lilo, Snasahögsv. 5, 50 år

FEBRUARI

- 1 Ove Johnny Pettersson, Arågr. 53, 50 år
- 1 Henning Johan Alexius Olsson, Postv. 4 C, 88 år
- 1 Karl Bengtsson, Ope 2620, 80 år
- 4 Inger Sivertsson, Torpv. 14, 50 år
- 5 Ella Inga-Britt Olsson, Hästjägarv. 20, 50 år
- 5 Agard Källman, Ope 2424, 50 år
- 8 Anna Olsson, Ängegården, 89 år
- 8 Elsa Nyberg, Västfjällv. 7, 80 år
- 8 Inga-Lill Hamberg, Sjö. 42, 50 år
- 8 May-Lis Grönqvist, Krysshamarv. 1, 50 år
- 8 Sven Sigfrid Björling, Prästbordet 2465, 85 år
- 13 Lars Slätteby, Ängegården, 97 år
- 14 Oskar Linder, Timmerv. 17, 90 år
- 15 Anna Kristina Von Essen, Gustav. 6, 80 år
- 16 Elsi Mårtas, Grängs. 10, 87 år
- 16 Bror Anders Nordh, Ängev. 29, 80 år
- 18 Julia Lilja, Postv. 4, 80 år
- 18 Per Magnus Martinsson, Grytan 2420, 86 år
- 19 Ulf Johansson, Timmerv. 9 B, 50 år
- 22 Per Nilsson, Vålådalsgr. 15, 91 år
- 22 Anna Nilsson, Vålådalsgr. 15, 86 år
- 24 Märta Olsson, Ängegården, 93 år
- 25 Ester Otilia Nordstedt, Havrev. 28, 90 år
- 26 Sally Johansson, Postv. 4 A, 80 år
- 26 Per Erikson, Parkv. 8, 80 år
- 28 Ada Kristina Sjölund, Kvartermästarv. 35, 88 år

MARS

- 1 Elna Jönsson, Ängev. 4, 80 år
- 1 Ester Pettersson, Torvalla 2468, 92 år
- 3 Josef Helmer Sjöberg, Stöttingv. 5, 86 år
- 4 Gerd Elisabet Henriksson, Hästjägarv. 23, 50 år
- 5 Sven Edvin Gabrielsson, Anarisv. 211, 85 år
- 6 Owe Persson, Åkre 1935, 50 år
- 7 Anna Norling, Lillfjällv. 24, 80 år
- 10 Edla Höglin, Skogvaktarv. 139, 85 år
- 11 Marianne Edholm, Ope 2717, 50 år

- 11 Maria Melin, Torgbrinken 6 B, 88 år
 12 Karl Vilhelm Rud, Ängev. 25, 87 år
 16 Ingrid Hallin, Rotv. 19, 50 år
 18 Bertil Byström, Övre Hantverksg. 22 B, 50 år
 19 John Berglin, Postv. 6 A, 90 år
 19 Harriet Juhlin, Anarisv. 107, 50 år
 20 Rut Stugufors Haack, Tolvmansv. 52, 50 år
 23 Karin Melldahl, Barkv. 2, 91 år
 23 Bertil Persson, Hagv. 4, 50 år
 24 Aina Moxell, Ängev. 20, 85 år
 24 Börje Hölling, Ope 2792, 50 år
 25 Jan Sigvard Persson, Optand 2832, 50 år
 26 Ulla Marianne Sjögren, Hästjägarv. 11, 50 år
 26 Hilding Emanuel Karlsson, Ängev. 27, 88 år
 27 Anders Mattsson, Ängev. 19, 90 år
 28 Eva Britta Christina Bodén, Sjö. 16, 50 år
 28 Karl Gustav Hallgren, Polerarv. 6, 50 år
 28 Bengt Sahlin, Adjutantsv. 12, 50 år
 28 Lars Einar Axelsson, Hattmakarv. 11, 50 år
 30 Karl Olof Holger Persson, Grytan 2396, 80 år

APRIL

- 3 Sven Erik Loo, Sörviken 2015, 50 år
 3 Erik Anton Eriksson, Odonv. 2, 91 år
 3 Dagmar Anna Marie Edman, Havrev. 28, 93 år
 5 Karin Eriksson, Sjö. 94, 80 år
 6 Kaj Andersson, Anarisv. 189, 50 år
 8 Anna Karolina Johansson, Lundkälén 1406, 89 år
 8 Maud Nilsson, Von Essens väg 8, 50 år
 10 Ingvar Elfving, Sofiav. 3 A, 50 år
 11 Ingvar Larsson, Ängev. 19, 85 år
 12 Hans Olov Jakobsson, Nekv. 38, 50 år
 16 Carl Hernfrid Hugosson, Grytan 2895, 80 år
 16 Agnes Elise Eriksson, Karlsviksv. 2 F, 86 år
 16 Elsa Birgitta Hansson, Sofiav. 7 A, 80 år
 16 Leif Hector, Havrev. 88, 50 år
 17 Elisabeth Andersson, Karlsviksv. 4 D, 95 år
 17 Henny Ester Sylvia Vinnerbrant, Torvalla By 2443, 80 år
 18 Ulf Åke Brynolf Andreasson, Rosenlundsv. 4, 50 år
 18 Inga-Lill Nilsson, Havrev. 25, 50 år
 18 Knut Göran Lehtipalo, Skogsv. 15, 50 år
 20 Ulf Engberg, Sjö. 78, 50 år

- 20 Anders Jonny Taflin, Mariebyv. 10 P, 50 år
- 21 Brita Maria Axelsson, Pionjärv. 19, 88 år
- 23 Agnes Margareta Eurenus, Postv. 3 B, 87 år
- 25 Sten Olof Reinholdsson, Stöttingv. 5, 85 år
- 26 Frida Elvira Johansson, Ängegården, 97 år
- 26 Annika Kjellgren, Anarisv. 209, 50 år
- 29 Karin Matilda Moberg, Karlsviksv. 2 D, 85 år
- 29 Ulla Svensson, Skogvaktarv. 87, 50 år
- 30 Lilly Tjärnberg, Optand 2814, 50 år
- 30 Olof Christer Kling, Krysshamarv. 23, 50 år

MAJ

- 2 Kristina Walltin, Barkv. 2, 85 år
- 3 Gunni Westerberg, Splintv. 24 B, 50 år
- 3 Eva Britt Björk, Blomst. 2, 50 år
- 4 Anders Petter Nääs, Postv. 3 A, 86 år
- 5 Gustaf Mauritz Löfroth, Karlsviksv. 6 E, 93 år
- 5 Olof Helmer Eriksson, Storåsen, 95 år
- 7 Per Otto Nilsson, Ängev. 22, 91 år
- 8 Sune Arvidsson, Box 86, 50 år
- 8 Karl Verner Jonsson, Ängev. 27, 90 år
- 8 Jöns Richard Andréé, Havrev. 28, 86 år
- 10 Axel Söderberg, Ängegården, 96 år
- 10 Bo Semming Lars Ygberg, Västfjällv. 12, 50 år
- 10 Kenth Yngve Hallberg, Hästjägarv. 10, 50 år
- 12 Sigvard Larsson, Ängev. 27 B, 85 år
- 13 Ingrid Elisabeth Engkvist, Postv. 4 C, 50 år
- 14 Olga Elisabet Larsson, Balders Väg 12, 92 år
- 14 Greta Zettergren, Ängev. 25, 80 år
- 15 Karin Persson, Postv. 7 A, 80 år
- 16 Julia Johansson, Ängev. 29, 88 år
- 16 Leif Hermansson, Ope 2774, 50 år
- 17 Karl Gosse Sehlin, Blomst. 7, 80 år
- 18 Britt Marie Eriksson, Tolvmansg. 36, 50 år
- 18 Stig Erik Gärdin, Lagmansv. 111, 50 år
- 19 Anita Nilsson, Tolvmansv. 1, 50 år
- 23 Sonja Maj-Lis Persson, Svedje 1606, 50 år
- 24 Inger Birgitta Burman, Sjö. 74, 50 år
- 24 Monica Welander, Nyg. 29, 50 år
- 26 Maritha Sillrén, Havrev. 13, 50 år
- 26 Maj Persson, Ängev. 4, 50 år
- 26 Gunnell Inger Marianne Persson, Lund 2944, 50 år

- 27 Gunilla Olofsson, Ängev. 19, 90 år
- 29 Fridolf Reinhold Fredriksson, Nyg. 17, 89 år
- 29 Elly Iréne Blom, Timmerv. 19, 50 år
- 30 Agnes Helena Marita Hallström, Storågr. 16, 50 år

JUNI

- 1 Göran Vikström, Lagmansv. 123, 50 år
- 1 Anita Zetterberg, Hästjägarv. 3, 50 år
- 3 Eva Juliana Widegren, Hagv. 1, 86 år
- 5 Eivy Linde, Hagv. 29, 50 år
- 5 Anna Augusta Sundstedt, Solberg 2043, 86 år
- 8 Svea Gudrun Kristina Karlsson, Angev. 27, 87 år
- 9 Helmer Bodén, Postv. 6 C, 85 år
- 9 Doris Larsson, Anarisv. 31, 50 år
- 9 Sven Olof Danielsson, Lillfjällv. 17, 50 år
- 12 Lennart Appelgren, Berge 1896, 50 år
- 13 Nils Harald Wallin, Sjöv. 114, 80 år
- 15 Hans Erik Pålsson, Karlsviksv. 6 B, 96 år
- 15 Anna Kajsa Rääf, Stamv. 46, 50 år
- 16 Per Erik Lindholm, Rosenlundsv. 55, 86 år
- 18 Leif Henriksson, Anarisv. 9, 50 år
- 20 Arnold Öberg, Änggården, 92 år
- 21 Karolina Filén, Sofiav. 3 F, 89 år
- 22 Bertil Olofsson, Kolvedsv. 24, 50 år
- 23 Ingrid Johanna Nord, Svedje 1544, 89 år
- 24 Kajsa Valborg Väisänen, Lövberget 2459, 80 år
- 24 Mona Löfstedt, Anarisv. 199, 50 år
- 27 Staffan Karlsson, Stöttingv. 19, 50 år
- 27 Sverker Moberg, Tolvmansv. 16, 50 år
- 27 Einar Sundberg, Sofiav. 5 F, 88 år
- 29 Anders Börje Ant, Lagmansv. 143, 50 år
- 30 Karin Marianne Rosendahl, Lagmansv. 63, 50 år
- 30 Helge Ingman, Havrev. 43, 50 år

JULI

- 1 Erik Anton Ekberg, Centrumv. 29, 80 år
- 3 Märta Nilsson, Kvartermästarv. 17, 88 år
- 4 Agda Katarina Persson, Lövsångarv. 10, 87 år
- 4 John Svante Lindström, Pumpv. 5, 50 år
- 5 Aina Molin, Splintv. 50, 50 år

- 6 Berit Nordin, Kvistv. 13, 50 år
 6 Olov Gissler, Postv. 2 C, 80 år
 8 Sven Erik Isaksson, Knöva 1562, 50 år
 8 Helga Backman, Majorsv. 12, 50 år
 8 Maria Alfrida Nordh, Ängev. 29, 86 år
 8 Anna Persson, Håkansta 2364, 87 år
 9 Ulla Hector, Havrev. 88, 50 år
 12 Signe Elisabet Andersson, Pionjärv. 4, 88 år
 13 Adina Gradin, Ängev. 19, 97 år
 13 Anna Elisabeth Laggren, Sofiav. 7 E, 50 år
 14 Johan Gottås, Ängev. 10, 80 år
 15 Linnéa Eriksson, Änggården, 87 år
 16 Märta Elisabet Willenfors, Rosenlundsv. 57, 90 år
 16 Anna Ulrika Johansson, Box 35, 87 år
 17 Tyra Olsson, Ängev. 29, 95 år
 19 Elna Eriksson, Västfjällv. 20, 50 år
 20 Leif Torbjörn Zetterman, Sjöv. 62, 50 år
 20 Ragnar Andersson, Ängev. 29, 88 år
 22 Britt Edlund, Skogsbruksv. 13, 80 år
 23 Göta Ingeborg Hanning, Havrev. 28, 90 år
 24 Astrid Charlotta Bohman, Postv. 1 C, 80 år
 25 Bertil Göran Henriksson, Dragonv. 13, 50 år
 25 Ruth Ingeborg Persson, Postv. 1 C, 91 år
 25 Gustaf Sundstedt, Solberg 2049, 89 år
 26 Nils Hasse Östlund, Lillfjällv. 64, 50 år
 26 Kerstin Nyström, Centrumv. 17 A, 50 år
 26 Erik Larsson, Ängev. 29, 80 år
 28 Ellen Linnéa Katarina Pålsson, Karlsviksv. 6 B, 91 år
 29 Hedvig Kristina Linnéa Sjödin, Postv. 1 C, 80 år
 29 Olof Gösta Björkevärn, Ope 2729, 86 år
 29 Hedvig Karolina Wennberg, Torvalla By 2452, 87 år
 31 Axel Ernfrid Vidolv Sätherhag, Grytan 2453, 80 år
 31 Erik Stjärnered, Ängev. 12, 91 år
 31 Sigvard Karlsson, Sjöv. 50, 50 år

AUGUSTI

- 2 Bengt Tommy Näslund, Dragonv. 8, 50 år
 2 Karin Maria Magnusson, Postv. 2, 85 år
 5 Erik Svensson, Ängev. 25, 91 år
 6 Mia Arvehed, Skogsbruksv. 7, 50 år
 6 Sven-Olov Christer Wranéus, Grytan 2460, 50 år

- 6 Gunnar Julius Wall, Skogsv. 17, 85 år
- 12 Lillemor Dahlin, Timmerv. 1 B, 50 år
- 14 Kerstin Strand, Stöttingv. 21, 50 år
- 15 Elsie Amanda Edvardsson, Stubbv. 5, 80 år
- 15 Alf Erik Roos, Kornettv. 20, 50 år
- 16 Verner Agaton Olsson, Bergsv. 8, 86 år
- 16 Jenny Nordin, Splintv. 46, 80 år
- 17 Ellen Pettersson, Änggården, 88 år
- 19 Kerstin Margareta Elisabet Persson, Åkre 1914, 50 år
- 19 Frida Berg, Centrumv. 13 H, 85 år
- 21 Lillemor Norin, Timmerv. 53, 50 år
- 23 Signe Natalia Schylberg, Sofiav. 3 A, 87 år
- 23 Ruth Pia Elisabet Gillberg, Marmorv. 14, 50 år
- 23 Karin Karlsson, Ängev. 19, 87 år
- 23 Seve Persson, Rosenlundsv. 55, 50 år
- 24 Lennart Olofsson, Änggården, 85 år
- 26 Irene Daxberg, Skogsv. 4, 50 år
- 27 Irene Kihlberg, Drommenv. 2, 50 år
- 27 Helge Kristina Larsson, Lundkålen 1415, 89 år
- 29 Signe Olsson, Centrumv. 15 G, 86 år

SEPTEMBER

- 1 Britt Vera Harriet Öhrbom, Tolvmansv. 22, 50 år
- 1 Håkan Jönsson, Sörviken 2302, 50 år
- 1 Kerstin Märta Sahlin, Ängev. 25, 80 år
- 2 Knut David Sixten Wallheim, Åkrev. 5, 80 år
- 5 Sven Birger Nilsson, Karlsviksv. 2 F, 86 år
- 5 Sivert Hellgren, Rosenlundsv. 33, 88 år
- 8 Gunnel Karlsson, Dammågr. 40, 50 år
- 10 Staffan Jönsson, Gräftågr. 17, 50 år
- 15 Selma Elisabet Frisk, Rosenlundsv. 33, 88 år
- 17 Anita Skoglund, Majorsv. 18, 50 år
- 18 Emma Linnéa Selander, Ängev. 17, Änggården, 93 år
- 18 Brita Lundqvist, Karlsviksv. 4 D, 90 år
- 19 Karl Ernst Roger Månsson, Lagmansv. 39, 50 år
- 19 Göta Boström, Ängev. 29, 85 år
- 19 Gunnar Persson, Stöttingv. 1, 50 år
- 20 Anna-Greta Larses, Centrumv. 3, 85 år
- 21 Nils Olof Vesterlund, Tolvmansv. 26, 50 år
- 22 Birgit Ingegerd Cogrell, Pionjärv. 45, 50 år
- 22 Vivi-Ann Kallin, Centrumv. 24, 50 år
- 22 Ruth Gunborg Berglund, Gränsv. 10, 50 år

- 22 Johannes Vejdegren, Ängevägen 25, 88 år
 23 Siv Ingalis Andersen, Dragonv. 10, 50 år
 24 Björn Backström, Sjö. 50, 50 år
 24 Anton Sundqvist, Löjtnantsv. 102, 85 år
 24 Margit Kristina Maria Ljung, Ängev. 27, 85 år
 24 Johannes Edvard Ek, Solberg 2056, 92 år
 25 Britt Andersson, Sörviken 2019, 50 år
 26 Martha Louise Christina Stalby, Krysshamarv. 30, 50 år
 26 Märit Inga-Maj Olsson, Ängev. 18, 50 år
 26 Cornelia Johnsson, Karlsviksv. 6 B, 90 år
 27 Klara Viktoria Eng, Postv. 6, 88 år
 28 Jonas Lennart Jonsson, Bäckv. 10, 86 år
 28 Maria Ottilia Lindberg, Karlsviksv. 4 H, 86 år
 29 Barbara Svensson, Mariestadsv. 28, 90 år
 30 Elin Hildegard Wedin, Sofiav. 9 F, 80 år

OKTOBER

- 2 Anna Wallin, Karlsviksv. 4 J, 80 år
 3 Eva Söderlundh, Ope 2751, 50 år
 7 Frida Kristina Sahlin, Villav. 6, 87 år
 8 Klara Kristina Elisabet Jonsson, Centrumv. 33, 80 år
 9 Sven Olof Hagberg, Pionjär. 17, 85 år
 9 Ulrika Söderlind, Gräftågr. 38, 50 år
 9 Gertrud Ottilia Nilsson, Pionjär. 23, 100 år
 10 Jonas Jonsson, Postv. 6 A, 85 år
 10 Solveig Kristina Forsström, Lagmansv. 173, 50 år
 11 Frida Kristina Jonsson, Ängev. 27, 85 år
 11 Rolf Urban Aronsson, Solberg 2045, 50 år
 12 Leif Bengt Åberg, Tolvmansv. 72, 50 år
 13 Ture Karlsson, Ängev. 29, 88 år
 16 Anna Andersson, Ängev. 29, 80 år
 17 Jan Lagergren, Svedje 1606, 50 år
 17 Gunvor Malmborg, Västfjällv. 7, 80 år
 18 Elsa Gaddy Yvonne Olofsson, Arågr. 30, 50 år
 19 Karl Göran Sellström, Arågr. 43, 50 år
 19 Kerstin Gunhild Charlotta Flodin, Torpv. 5, 85 år
 20 Ann-Mari Danielsson, Arågr. 35, 50 år
 21 Margit Lind, Västfjällv. 1, 87 år
 22 Inga Kristina Persson, Lundkålen 1406, 85 år
 23 Valmy Sjöström Widgren, Adjutantsv. 23, 50 år

NOVEMBER

- 1 Per Gustav Terneblad, Torvalla By 2507, 80 år
- 2 Ellen Elisabet Olander, Torvalla By 2513, 50 år
- 2 Greta Valborg Fridén, Splintv. 30, 86 år
- 3 Anna Margareta Svensson, Hornsjön 1864, 50 år
- 4 Magnus Folke Nordenstam, Postv. 4 A, 87 år
- 7 Sven Erik Sigvard Ericsson, Optand 2847, 50 år
- 8 Ingrid Bergvall, Splintv. 36, 50 år
- 8 Ingvar Magnusson, Anarisv. 167, 50 år
- 11 Ingvar Edholm, Ängev. 19, 80 år
- 11 Stig Christer Boman, Tolvmansv. 78, 50 år
- 14 Kerstin Emilia Gabrielsson, Anarisv. 211, 86 år
- 15 Viola Hultin, Lagmansv. 135, 87 år
- 18 Nils Halvarsson, Postv. 2 C, 85 år
- 19 Lisbeth Anna-Lena Rolandsson, Krysshamarv. 11, 50 år
- 22 Kenneth Nordin, Kvistv. 13, 50 år
- 25 Bernt Säfbom, Ottofjällsv. 54, 50 år
- 26 Brita Juliana Nilsson, Linehäll 1682, 90 år
- 26 Per Hjalmar Klang, Hattmakarv. 10, 50 år
- 28 Emmy Hammersjö, Pionjärv. 77, 80 år
- 29 Brita Lindqvist, Torvalla By 2515, 85 år
- 30 Inger Berglund, Vetev. 27, 50 år
- 30 Ellen Viktoria Vesterlund, Stubbv. 5, 80 år

DECEMBER

- 1 Karl Erik Eriksson, Dragonv. 15, 50 år
- 1 Carl Olof Johansson, Ängegården, 96 år
- 1 Bodil Margareta Molander, Lagmansv. 171, 50 år
- 2 Otto Hansson, Ängegården, 85 år
- 3 Anna Greta Hagberg, Pionjärv. 17, 80 år
- 3 Per Ingvar Berglund, Nekv. 60, 50 år
- 5 Birgit Sandell, Havrev. 22, 50 år
- 6 Per Arnold Edvardsson, Stubbv. 5, 80 år
- 7 Seija Kallojärvi, Vålådalsgr. 73, 50 år
- 10 Jan Åke Staaf, Lillfjällv. 13, 50 år
- 11 Monica Eriksson, Torvalla By 2393, 50 år
- 11 Lars Björkegren, Stöttingv. 18, 50 år
- 12 Otto Ihrén, Stöttingv. 25, 86 år
- 12 Anna Lundin, Ängev. 4, 85 år
- 14 Sten Olov Sundqvist, Timmerv. 3, 50 år
- 15 Märta Margareta Mahlberg, Karlsviksv. 2 B, 89 år
- 16 Betty Moberg, Ängev. 19, Ängegården, 91 år

- 18 Barbro Mari Olander, Torvalla By 2509, 50 år
 19 Per Algot Leonard Sjödin, Postv. 1 C, 85 år
 19 Monika Körner Smith, Grytan 2414, 50 år
 19 Elsa Margareta Olsson, Gärde 1882, 80 år
 20 Jan Sigurd Vinnerbrant, Torvalla By 2443, 50 år
 20 Märta Jonsson, Sofiav. 7 C, 87 år
 21 Elsa Nilsson, Villav. 21, 88 år
 22 Per-Olov Ahlström, Skylv. 1, 50 år
 22 Lena Nordenberg, Dammågr. 1, 50 år
 23 Bert Nyman, Kolvedsv. 6, 50 år
 24 Ingeborg Asplund, Arågr. 1, 80 år
 24 Lars Birger Hansander, Singsjön, 92 år
 27 Gunilla Elisabeth Strand, Lagmansv. 139, 50 år
 30 Maria Pettersson, Torvalla By 2503, 86 år
 30 Ingemar Bohman, Anarisv. 31, 50 år
 31 Märta Birgitta Eriksson, Hattmakarv. 9, 50 år

Födelsedagar 1995 i Marieby församling

JANUARI

- 6 Astrid Hillevi Andersson, Fugelsta 2203, 80 år
 21 Nils Erland Sundberg, Överbyn 2127, 87 år

FEBRUARI

- 22 Kjell Olof Karlsson, Bye 2168, 50 år

MARS

- 20 Tord Stellan Hansson, Fugelsta 2239, 50 år

APRIL

- 18 Ester Nordström, Överbyn 2116, 80 år

MAJ

- 3 Vera Ångman, Fugelsta 2614, 80 år
- 19 Erik Gunnar Bylsäter, Fugelsta 2250, 80 år
- 20 Sally Jonsson, Öd 2271, 80 år

JUNI

- 9 Karin Lucia Ljungdahl, Öd 2295, 50 år
- 13 Ebba Eriksson, Fugelsta 2241, 80 år

JULI

- 12 Helmer Karlsson, Överbyn 2125, 90 år

SEPTEMBER

- 7 Olof Emanuel Eriksson, Bye 2146, 86 år
- 19 Elin Olofsson, Bye 2165, 88 år
- 21 Sture Pettersson, Bye 2155, 50 år
- 27 Dagmar Margareta Nilsson, Fugelsta 2240, 50 år
- 28 Karl Gustaf Kvarnström, Överbyn 2139, 50 år

OKTOBER

- 21 Elsa Emilia Jonsson, Överbyn 2126, 89 år

NOVEMBER

- 7 Anna Nilsson, Öd 2268, 85 år
- 23 Ulla Birgitta Jonsson, Bye 2163, 50 år
- 24 Brita Magnina Green, Bye 2159, 92 år

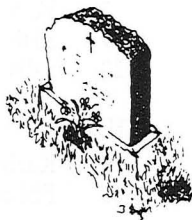
DECEMBER

- 17 Svea Karolina Fridlund, Fugelsta 2225, 87 år

Efter slutat dagsverke

Vårt liv är så kort
var dag går så fort,
min ungdom den ej finnes mer,
man blir ett minne blott
det är människans lott,
man i hembygdens mull bäddas ner.

J.E-g

Ur begravningsboken i Brunflo juli 1993—juni 1994

JULI

- 1 Bertil Lindegren, Lillfjällv. 8, 67 år
- 5 Margot Ihrén, Stöttingv. 25, 78 år
- 5 Gustaf Georg Olsson, Ängegården, 87 år
- 9 Annica Johansson, Bergsv. 14, 5 år
- 16 Jan Allan Kristiansson, Rotv. 15, 57 år
- 16 Evert Jonsson, Timmerv. 25, 72 år

AUGUSTI

- 12 Christer Kristoffersson, Rundhögsv. 6, 49 år
- 18 Åke Johansson, Ängv. 30 F, 68 år
- 24 Karin Lindström, Torvalla By 2487, 82 år
- 24 Bertil Raftelvner, Sjöv. 26, 37 år

SEPTEMBER

- 5 Märta Eriksson, Bergsv. 6, 66 år
- 6 Erik Tryggve Nyström, Gusta 1911, 79 år
- 10 Charlotta Josefina Nilsson, Havrev. 28, 88 år
- 18 Hillevi Kristina Stjernefeldt, Postv. 4 A, 84 år

OKTOBER

- 5 Jörn Bergström, Stöttingv. 6, 39 år
- 15 Bror Håkan Öst, Torvalla By 2468, 69 år
- 22 Margreta Olsson, Löjtnantsv. 2, 74 år

NOVEMBER

- 8 Gustaf Berthold Lindborg, Nyg. 22, 70 år
- 13 Gunborg Schröder, Optand 2808, 77 år

DECEMBER

- 2 Olov Lindberg, Sjö. 138, 77 år
- 3 Karl Ferdinand Kristoffersson, Ängev. 19, 82 år
- 4 Robert Lindh, Gränsv. 5, 46 år
- 7 Hildur Eriksson, Ängev. 4, 74 år
- 10 Signe Nordenberg, Änggården, Ängev. 19, 86 år
- 11 Olof Wiik, Torvalla By 2426, 78 år
- 23 Märta Persson, Optand 2867, 92 år

JANUARI 1994

- 1 Per Thor, Storviksv. 21, 73 år
- 3 Kristina Adsten, Centrumv. 13 E, 70 år
- 8 Karin Jonsson, Ängev. 16, 89 år
- 10 Signhild Elisabet Larsson, Stubbv. 3, 64 år
- 13 Johan Söderlund, Splintv. 4 C, 72 år
- 14 Karl Oscar, Mariebyv. 12 A, 0 år
- 16 Ada Irene Persson, Rosenlundsv. 37, 89 år
- 19 Inga Åstradsson, Ängev. 29, 73 år
- 25 Karl Lennart Lundholm, Postv. 2 C, 60 år
- 27 Clary Söderström, Källv. 2, 58 år
- 30 Gusten Mårten Björk, Skogsv. 14, 49 år

FEBRUARI

- 9 Maria Övergren, Ängev. 27, 90 år
- 10 Signe Alfrida Wikström, Änggården, 88 år

MARS

- 2 Erik Magnusson, Allég. 35, 86 år
- 6 Gerda Andersson, Ängev. 19, 89 år
- 19 Monica Näsholm, Ängev. 25, 73 år
- 20 Magda Sundqvist, Löjtnantsv. 102, 81 år
- 20 Ragnhild Natalia Andersson, Sjö. 28, 85 år
- 23 Lilly Johansson, Mariedals sjukhem, 90 år
- 27 Jöns Sundin, Östfjällv. 9, 65 år
- 30 Mary Gunnhede, Anarisvägen 9, 79 år

APRIL

- 7 Gunvor Breeding, Lillfjällv. 4, 68 år
20 Lilly Maria Wikström, Ängegården, 97 år
21 Anny Erika Wikström, Torvalla By 2516, 83 år
22 Kerstin Ekström, Ängev. 34 D, 39 år
23 Thure Gradin, Ängev. 19, 95 år
23 Ann Charlotte Sundell, Gästisv. 4, 57 år
23 Rune Johansson, Ängev. 27, 72 år

MAJ

- 4 Bror Gösta Jonsson, Svedje 1540, 84 år
9 Maria Albertina Kjellstedt, Postv. 3 A, 84 år
23 Birgit Kristina Olsson, Rosenlundsv. 19, 72 år

JUNI

- 21 Tora Engberg, Ängegården, 84 år
28 Birger Nordström, Rosenlundsv. 51, 72 år

Efter avslutat dagsverke

Ur begravningsboken i Marieby juli 1993—juni 1994

OKTOBER 1993

- 21 Gerda Gunilla Johansson, Fugelsta 2221

APRIL 1994

- 13 Felix Lindé, Öd 2292

Kollekter

Rikskollekter	72.585:—
Stiftskollekter	17.361:—
Församlingsskollekt	41.376:—
Totalt i kollekt	131.322:—
Totalt per kyrkotillhörig	11:52
Totalt per invånare	10:65
Per gudstjänstbesökare	11:58

Folkmängd i Brunflo församling 1993

Antal personer:	12.328
Svenska medborgare:	11.858
ej med i Svenska kyrkan:	524
Utländska medborgare:	470
ej med i Svenska kyrkan:	406
Tillhöriga Svenska kyrkan:	11.398
Utträden ur Svenska kyrkan:	12
Inträden i Svenska kyrkan:	7

Medlemsstatistik

Antal personer:	11.476
Antal män:	5.671
Antal kvinnor:	5.805

Folkmängd årsintervall

	<i>Tillhör</i> <i>Sv. kyrkan</i>	<i>Döpta</i>	<i>Konfirmerade</i>
0— 9	2.158	1.751 (81%)	0 (0%)
10— 19	1.645	1.486 (90%)	592 (36%)
20— 29	1.616	1.526 (94%)	1.230 (76%)
30— 39	1.739	1.643 (94%)	1.390 (80%)
40— 49	1.859	1.759 (95%)	1.619 (87%)
50— 59	999	935 (94%)	845 (85%)
60— 69	663	624 (94%)	546 (82%)
70— 79	542	518 (96%)	468 (86%)
80— 89	226	225 (100%)	211 (93%)
90—100	29	29 (100%)	29 (100%)

Folkmängd i Marieby församling 1993

Antal personer:	502
Svenska medborgare:	499
ej med i Svenska kyrkan:	14
Utländska medborgare:	3
ej med i Svenska kyrkan:	3
Tillhöriga Svenska kyrkan:	485
Utträden ur Svenska kyrkan:	1
Inträden i Svenska kyrkan:	0

Medlemsstatistik

Antal personer:	503
Antal män:	248
Antal kvinnor:	255

Folkmängd i årsintervall

	<i>Tillhör</i> <i>Sv. kyrkan</i>	<i>Döpta</i>	<i>Konfirmerade</i>
0— 9	91	66 (73%)	0 (0%)
10— 19	74	64 (86%)	31 (42%)
20— 29	57	56 (98%)	49 (86%)
30— 39	67	64 (96%)	63 (94%)
40— 49	74	72 (97%)	69 (93%)
50— 59	56	53 (95%)	46 (82%)
60— 69	30	30 (100%)	27 (90%)
70— 79	36	32 (89%)	31 (86%)
80— 89	17	17 (100%)	15 (88%)
90—100	1	1 (100%)	1 (100%)

Kollekter

Rikskollekter	17.173:—
Stiftskollekter	4.373:—
Församlingsskollekt	5.020:—
Totalt i kollekt	26.566:—
Totalt per kyrkotillhörig	54:78
Totalt per invånare	52:92
Per gudstjänstbesökare	12:13

Brunflo församling

Brunflo församlingsgård

Kyrkvägen, 834 98 Brunflo

Pastorsexpeditionen, 200 10

för Brunflo, Lockne och Marieby församlingar:

tel. 200 10 — växel — måndag—fredag 8—12, 13—15.

Exp.tid måndag—fredag 10—12.

Innehåller också *Kyrkogårdsförvaltningen*, som bl.a. utfärdar gravbrev och administrerar gravskötsel. Telefax: 212 08.

Kyrkoskrivare

Majbritt Olofsson

Maria Melnitchenko

Kyrkoherde, 200 66.

Kyrkoherde Thorsten Stjärnered, Prästgården, 834 98 Brunflo. Tel. 200 66 (tj.rum) eller 213 05 (bostad)

Övriga präster, 200 10

Komminister Jan Andersson, tel. 868 71 (tj.rum i Torvalla) eller 859 85 (bostad).

Komminister Agneta Werner, tel. 360 45 (tj.rum i Marieby)

Komminister Bertil Östberg, tel. 75 30 30 (tj.rum i Lockne) eller 75 32 50 (bostad).

Pastorsadjunkt Tage Öhlund, tel. 868 71 (tj.rum i Torvalla) eller 801 30 (bostad).

Diakonissa, 205 78

Jeanette Hörnström (tjl), tel. 205 78, tisdag 11—12, torsdag 9—10.

Församlingsassistent, 212 62

Karin Eriksson, tel. 212 62, onsdag 17—18, fredag 10—12 eller 215 12 (bostad).

Barntimmeledare

Anna-Stina Wahlén, tel. 212 73 (bostad).

Anette Johansson, tel. 225 77 (bostad).

Tel. 212 62, måndag 9—12, tisdag 9—12, onsdag 9—15, torsdag 13—15.

Kantor, 229 83

Imre Mokos, tel. 229 83.

Kyrko- och pastoratskassa, 220 88

Agneta Lindberg Hansson

Kyrkoförvaltningen, 211 95

Kurth Malmborg, tel. 205 92 (bostad).

Husmor, 214 81

Gun Eriksson, tel. 227 61 (bostad).

Kyrkvaktmästare, 207 12

Tel. tid: måndag—fredag 9.30—10.

Hans-Olov Olsson, tel. 203 02 (bostad)

Rolf Fredriksson, tel. 208 44 (bostad)

Martin Ragnarsson, tel. 213 82 (bostad)

Heliga Ljusets Kyrka

Nävervägen 37, 831 72 Östersund.

Telefax: 866 00

Präster, 868 71

Komminister Jan Andersson, tel. 868 71 torsdag 10—12
eller 859 85 (bostad).

Pastorsadjunkt Tage Öhlund, tel. 868 71 (tj.rum i Tor-
valla) eller 801 30 (bostad).

Diakonissa, 852 60

Ulla Andersson, tel. 852 60, tisdag 11—12 torsdag
9—12.

Församlingsassistenter, 858 71

Lena Bergfors (tjl)

Helena Persson, vik. måndag 10—12.

Ann-Marie Somberg, tisdag 10—12.

Husmor, 866 20

Carina Grinde (tjl)

Ingvor Sahlin, tel. 866 20, tisdag—fredag 10—12

Barntimmeledare, 858 71

Birgitta Lindberg (tjl)

Berit Einarsson

Siv Norbäck

Kantor, 858 71

Anna-Karin Lundqvist, tel. 858 71 eller 10 47 31 (bostad)

Kyrkvaktmästare, 866 20

Arne Lindqvist, tel. 352 90 (bostad)

Växthuset, 869 55

Diakonicentrum, Splintv. 48 B, 831 72 Östersund

Lotta Kempe, föreståndare

Siv Öhlund, värdinna

Marieby församling

Komminister

Agneta Werner, 834 98 Brunflo, tel. 363 38

Kantor

Svein Hordnes, tel. 361 76 (bostad)

Kyrkvaktmästare

Åke Andersson, tel. 360 56, måndag—tisdag, torsdag—fredag 9.30—10 eller 220 72 (bostad)

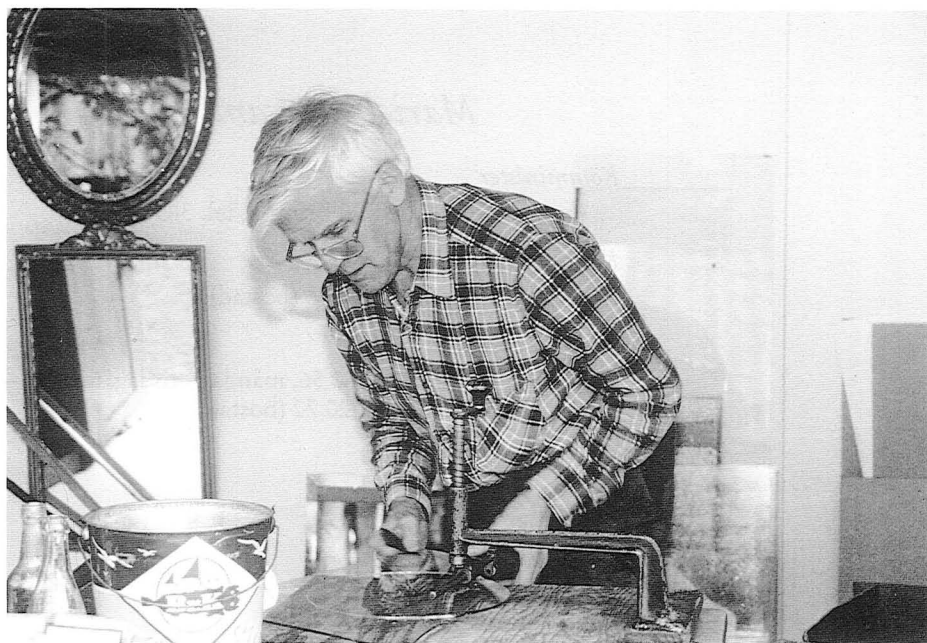
Brunflokrönika

juli 1993—juni 1994

Sammanställd av Helge Hemmingsson

JULI

- 4 Hembygdsföreningens sommarfest fick i år ett mycket exotiskt inslag. Dansgruppen Setu från Indien besökte festen på sin turné i Sverige och visade upp ett mycket fascinerande dans- och musikprogram. I övrigt fick vi se de obligatoriska hantverken i stugorna. Nytt för året var Bror Halvarssons monter med demonstration av arbetsmoment i glasmästeri.

Bror Halvarsson demonstrerar arbetsmoment i Glasmästeriet.

- 4 Cirkus Scala gästar Brunflo.
6 Festspelen i Östersund inbjöd till konsert med Östersunds serenadensemble under ledning av Peter Ligendza i Brunflo kyrka.

Lena Johnson, framstående pianist från Brunflo.

- 7 "Karin — en ovanlig brobyggare". Intervju i radions P1 med Karin Björklund, 21-årig ingenjör från Brunflo med stort ansvar då bron över Rödösundet byggdes.
- 8 En hänförd publik applåderade mycket och länge Malmö kammarkör under ledaren Dan-Olof Stenlund. Konserten som fick mycket högt betyg av lokaltidningarnas recensenter var ett arrangemang i Festspelens regi.
- 8 Brunflo församling ordnar en resa till Tännforsen och Huså.
- 10 Internationell hundutställning på Åkreäng, lördag och söndag.
- 11 Gårdsauktion i Bodal, vackert väder och mycket folk.
- 12 Övervägande god kritik av ÖP:s recensent över brunflokonsnärens utställning på Hembygdsgården.
- 12 Kastalveckan 12—18 juli inleds med att Brunflofilmen visas i Församlingsgården.
- 14 Pianoafton med brunflobördiga Lena Johnsson.
- 16 Musik och lyrik med Hans och Anna Blomberg.
- 17 Helgmålsbön. Medverkan av Birka stråkkvartett.
- 18 Kastalveckan avslutas med familjemässa under ledning av Tage Öhlund.
- 28 Musik i Sommarkväll i Heliga Ljusets kyrka i Torvalla med Perssons Trio.

AUGUSTI

- 1 Hembygdsgårdens dag. Öppet hus på Hembygdsgården med videovisning av Heimbygdas jubileum samt musikunderhållning av Idas spelgäng.
- 1 1943 års konfirmander firade 50-årsjubileum i Brunflo kyrka och församlingsgård.
- 4 Inbrott och bilstöld hos Torvalla bil.
- 7 Kjell Stjernefeldt berättade historier på jämtmål av P.V. Enström, på Hembygdsgården.

Den nya Ängsmoskolan togs i bruk 1993. Det är en intressant anläggning.

- 10 Inbrott på Brunflo apotek. Två män, synbarligt påverkade av stöldgodset, greps av polisen.
- 12 Lotter för 14.000 stulna vid inbrott i tobaksaffären i Torvalla.
- 12 Pump vid fjärrvärmeanläggningen i Torvalla sprang läck.
- 14 Olle Olofsson kåserar till diabilder på Hembygdsgården.
- 16 Gamla E 75 stängs av under arbetstid fram till den 31 augusti för reparation och beläggningsarbeten.
- 20 Reportage från Ängsmogården i Torvalla, "En skola 2000-talet".
- 21 Inbrott och stöld av medicin på Storvikensskolan i Brunflo.
- 28 Karin Eriksson och Hans Blomberg underhåller vid helgsmålsbönen på Hembygdsgården.
- 29 Ängsmodagen i Torvalla med bl.a. invigning av Ängsmogården.

SEPTEMBER

- 4 Sven Schylberg kåserar till diabilder på Hembygdsgården.
- 5 Brunflo och Torvalla kyrkokörer startar terminen med gemensam medverkan vid gudstjänst i Heliga Ljusets kyrka.
- 11 Spelmanskväll och surströmmingsfest på logen i Grytan.
- 12 Brunflo kastal, Hembygdsgården och Skolmuseet visades upp på Kulturhusens Dag.

Jessica Settelman på väg hem efter en skoldag på Ängsmoskolan.

- 12 Torvalladagen, årligt återkommande, gästades av bl.a. Iggesundsgänget.
- 12 Framgångar för brunflogångarna vid Nordiska junior- och ungdomslandskampen i Östhammar. Ur resultatlistan hämtar vi Linda Tenggrens silverplats, med nytt personligt rekord.
- 17 SPF Brunflobygden arrangerar tillsammans med föreningarna i Lit, Hallen-Mörsil, hälsodag på Köjagården i Undersåker.
- 19 De äldres kyrkohelg firades i Brunflo kyrka och församlingsgård. Torsten Stjärnered ledde gudstjänsten. I högtiden medverkade även Kyrkokören och Torbjörn Edlund.
- 21 Byggnadsnämnden beviljar bygglov för ombyggnad av Brunflo station till grillbar.

Det nya flygmuseet växte fram under 1993.

OKTOBER

- 1 Flygentusiasten Hans Björkqvist intervjuas om det till hälften nybyggda flygmuseet i Optand. Planer finns också på att Lottarörelsen skall få landets första museum.
- 2 I Vuxenskolans regi anordnas konstutställning med ortens konstnärer.
- 3 4 H-gården i Torvalla invigdes idag. Kommunalrådet Per Söderberg representerade kommunen.
- 9 Stig Jonsson (Kista-prästen) talar i Heliga Ljusets kyrkan över temat "En bro över mörka vatten".
- 10 Stig Jonsson fortsätter sin föreläsningsserie och besöker Brunflo församlingsgård. En fullsatt sal i Församlingsgården lyssnar till "Människan i små och stora katastrofer".
Kl. 18.00 samma dag framförs Nicaraguanska Bondemässan av Sundsjö sångkör med instrumentalister under ledning av Birgitta Marklin.
- 10 En planerad plastfabrik blir inte av efter kraftiga protester från närboende på Stöttingvägen i Torvalla.
- 16 Per Ove Häggqvist från Oviken skadades allvarligt då han störtade med outvecklade fallskärmar på Optands flygfält.
- 19 Elever och lärare vid Ope skola har i höst gjort en egen flagga. Man har valt igelkotten som symbol.
- 19 Riksteatern ger "Betraktat som idyll" av Stig "Slas" Claesson på Ordenshuset.

Skolbarnen vid Ope skola fick en ny flagga och Optand ett lottamuseum.

- 21 Upptaktsmöte med Brunflo IF:s skidåkare.
- 23 Konstnären Jörgen Persson har vernissage på Galleri Lyktan, Brunflo.
- 23 Hantverksmessa på Ordenshuset i Vuxenskolans regi.
- 23 Prostvisitation i Brunflo pastorat. Inleddes fredag den 22:a i Torvalla, fortsatte i Marieby och Lockne på lördagen och avslutades i Brunflo med högmässa med pastoratets alla präster, musiker och sångare, söndagen den 24:e.
- 30 Musik vid helgsmål med Hans Blomberg och Chic-ki Pettersson.
- 31 Efter genomgripande renovering återinvigdes Brunflo Missionskyrka.

NOVEMBER

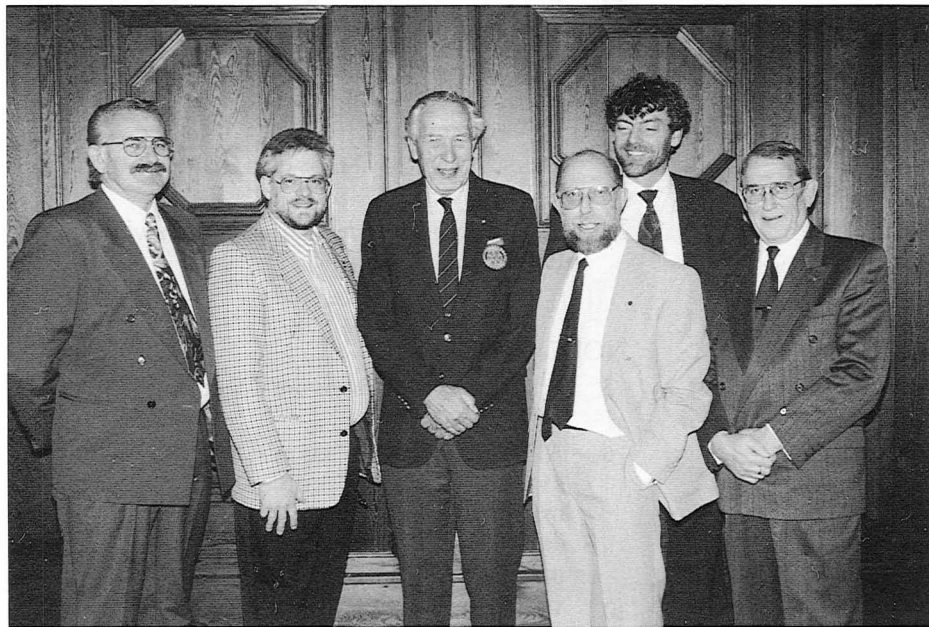
- 5 Brunfloborna påminns om TV-pejling veckorna 44 och 46.
- 6 Allhelgonahelgen inleds med orgelmusik i Brunflo kyrka framförd av Hans Blomberg. Fortsätter med mässa och avslutas med minnesgudstjänster på söndagen, då bl.a. Anna-Karin Lundqvist medverkar med sång.
- 10 Växelkassan hos Klanghallen blir stulen.

Teknologie doktorn Lars Schylberg omgiven av opponenter, den holländske professorn Jean Claude Müller, docent Hans Hauska, Stockholm, professor Anders Östman, Luleå, och professor Kennert Torlegård, Stockholm.

- 12 Brunflobördige Lars Schylberg promoveras till tekn. doktor vid promotionen i Stockholms stads-
hus.
- 14 Einar Hagnestad visar linoleumsnitt på Galleri Lyk-
tan i Brunflo.
- 17 Barnteatern "Bytt, bytt kommer aldrig igen" visas
på Brunflo bibliotek.

*Brunflo Rotary 10-årsjubi-
lade den 25 november med
besök av vänortsklubben från
Surnadal i Norge och Rotarys
distriktsguvernör John An-
drews, Östersund.*

- 18 Brunflo PRO fick åtta nya medlemmar vid novembermötet, där bl.a. Idas spelgång medverkade.
- 21 1943 års konfirmander, mariebygruppen, firade 50-årsjubileum i Marieby kyrka. Firandet fortsatte på Församlingsgården i Brunflo.
- 24 Brunflo pastorats församlingsdelegerade och Brunflo församlings kyrkofullmäktige sammanträder i Församlingsgården.
- 26 Folk tandvården i länet fyller 50 år. Eftersom den första polikliniken startade i Brunflo, firade man jubileet extra där, med bl.a. underhållning av Evert Ljusberg. Besökarna bjöds dessutom på sockerfri, vad annars, tårta.
- 28 Det nya kyrkoåret inleds med högmässogudstjänst i kyrkan. Thorsten Stjärnered predikade. Brunflokören och kyrkokören medverkade i högtiden.
- 30 Mitt på dagen träff i Heliga Ljusets kyrka i Torvalla under mottot "Visa att du tycker om ditt barn" med Anna Brandt och Olle Simonsson.

Gudstjänst med medverkan av Brunflo och kyrkokören.

DECEMBER

- 3 Gatuköket Rett In, inrymt i Brunflo stationshus inviger.
- 5 Robert Lind, Brunflo, omkommer vid en bilolycka några mil norr om Gävle.

Traditionsenligt samlade julmarknaden mycket folk.

Anna Maria Östensson tilldelades Lions stipendium.

- 6 Julmarknad i Brunflo. Anna-Maria Östensson får Lion-stipendiet för sina insatser inom musiken.
- 8 Glatt besked till cyklister. Cykelväg Brunflo—Östersund kan bli klar redan till sommaren 1994.

Luciatåg i Brunflo kyrka.

- 11 Julkonsert med luciatåg i Brunflo kyrka. Brunflokören och Brunflo stråkorkester medverkade.
- 13 För 20.000 kr rustar elever upp elevhallen på Kastalskolan.
- 19 Frösöflickorna, under Sven Källstrands ledning, sjunger i musikgudstjänst i Heliga Ljusets kyrka.
- 24 Årgång 45 av Brunflobygden recenseras i dagens ÖP.

- 24 Julfirandet i kyrkan börjar med samling kring krubban kl. 11 och avslutas med julotta på juldagens morgon.
- 26 Läns museet visar en minnesutställning av Erik Byström, född i Brunflo 1902, död 1988.
- 29 21:a upplagan av Kanonrundan, tävling för bilar, körs i skogarna kring Grytan.

1994

JANUARI

- 6 Carols i jultid, med Östersunds motettkör under ledning av Thorwald Mellergård.

Carols i juletid med Östersunds Motettkör.

- 7 Stöld av snöskoter i 100.000-kronorsklassen vid inbrott hos Sport & Motor i Torvalla.
- 15 Kanonlöpet går i graven. Tävlingen som lanserades 1970 genomfördes 17 gånger. Vid en ceremoni på A4 officersmäss fick Peter Thor, Åsarne, ta med sig skidloppetets poängpris för alltid.
- 22 Hantverkskooperativet Kreativitetshuset i Brunflo vill flytta in i banmästarhuset. Byggnadsnämnden säger nej. Beslutet kommer att överklagas.
- 26 Stort motstånd mot planer på begravningsplats i Torvalla.
- 27 Knut Kammen som i 12 år ansvarat för utgivningen av Brunflo IK:s Brunflobladet lämnar uppdraget.

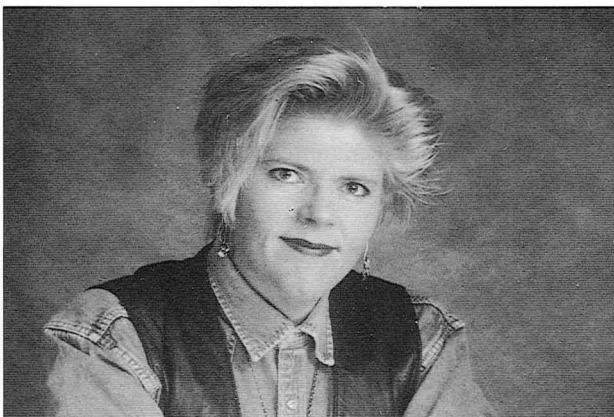
FEBRUARI

- 6 Riksbyggens värmepump läckte freon efter den årliga inspektionen hösten 1993. Bostadsrättsföreningen kräver staten på ca 50.000 kr.
- 6 Bokmärken av gammal fin årgång, 1882, har Gertur Kristiansson i Torvalla, enligt en tidningsnotis.
- 19 Brunflo PRO har haft årsmötet. 28 nya medlemmar räknades in.
- 20 "Visa att du tycker om ditt barn". Sång och musikunderhållning med Anna Brandt och Olle Simonsson, i Brunflo kyrka.
- 22 Vägverket har kallat till sammanträde om planerad ombyggnad av väg 739, förbi Brunflo kyrka.
- 22 Fotograf Åsa Flemström vann silvermedalj i Skandinavian Fame Portrait Exhibition i Trondheim.
- 23 Kvarterspolis Lars Palmqvist tillträder sin tjänst i Brunflo.
- 24 Brunfloföräldrar börjar nattvandra och vill ha politikerna med.
- 26 Föreningen Gamla Torvalla hade invigningsfest av den renoverade bystugan.
- 28 Avgående rektor Sven Larsson fick som avskedsgåva vid pensioneringen en färd i luftballong.

Bokmärke av gammal fin årgång.

Åsa Flemström, framgångsrik brunflofotograf.

Sven Larsson avslutade sin skolledargärning och sista skoldag med ballongfärd från Torvallaskolan in till Östersunds hamn.

MARS

- 3 Frontalkrock i Torvalla, tursamt nog utan personskador.
- 6 Brunflo Röda Kors-krets höll sitt årsmöte i Marieby. Ur verksamhetsberättelsen framgick att kretsen tillförts 21 nya medlemmar under året och uppgår nu till totalt 389.

19 mars 1994. Fyra lyckliga medarbetare efter dagens slut, då det var öppet hus i prästgården till förmån för Lutherhjälpen. Fr.v. Nanna Nilsson, Anna Blomberg, Ingerd Stjernered och vänd från kameran Sigrid Brodnesson. Foto Helge Hemmingsson.

- 15 Teaterpjäsen "Sprängdeg och tulpaner" för mellanstadiet elever gavs av Unga Riks.
- 17 Snöröjning och gatsopning i Brunflo läggs ut på anbud.
- 17 I junior-SM i Kalix tog Brunflo lagguldet för damer genom Malin Eriksson, Eva Forsberg och Laila Nilsson.
- 19 Öppet hus i prästgården till förmån för Lutherhjälpen.
- 21 Lena Johnsson, framgångsrik pianist från Brunflo har fått det prestigefyllda Wilhelm Freund-stipendiet. Stipendiet innefattar även en USA-turné med årets Jenny Lind-stipendiat.
- 30 Flygmuseet i Optand kan komma att bli färdigt under sommaren 1994 om resterande anslag från kommun och landsting beviljas enligt förslag från Näringslivskontoret.

APRIL

- 3 Påskotta med Svenska kyrkan, EFS och Missions-

Kreativitetshuset Lillstugan, hantverkskooperativet, som nu fått eget hus, slår upp portarna. Här poserar en av initiativtagarna Eiron Lindgren framför en utställningsmonter.

förbundet. Predikan av Dagmar Norgren, Svenstavik. Körsång och musik av EFS- och Missionskyrkans körer.

- 7 Kreativitetshuset Lillstugan, Brunflos eget hantverkoperativ slår upp portarna.
- 10 Stort uppbåd av medverkande och en nästan fulltalig församling vid en sång- och musikunderhållning till förmån för Barnhem nr 6 i St Petersburg, i Brunflo kyrka.
- 16 Konstutställning med brunflokonstnärer i Vuxenskolas och Centerkvinnornas regi på Ordenshuset.
- 22 Dagsbarnen i Torvalla tar itu med nedskräpningen på torget i Torvalla.
- 23 Brunflokören och blandad kör från Sollentuna inbjuder till musikkafé på Ordenshuset.

Musikcafé med Maria Sjöstedt, som dirigerade Brunflo- och Sollentunakörerna.

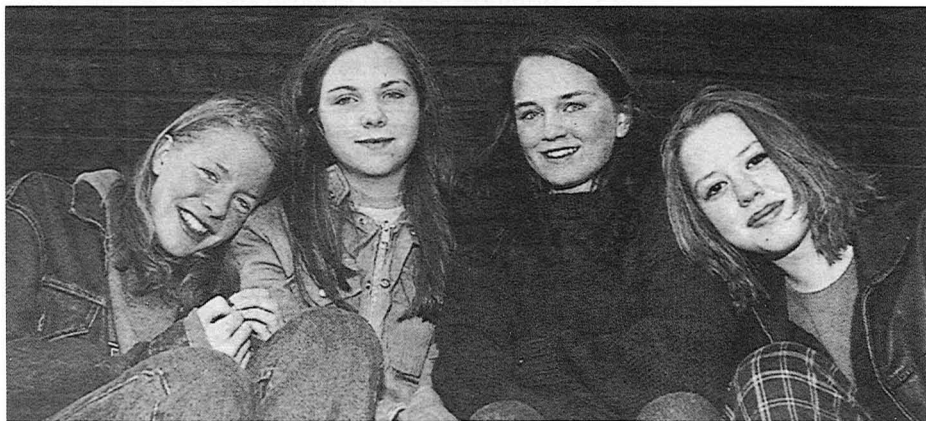

Stort uppbåd av lokala sångare och musikanter. En väl-sjungande kvartett bestående av Hans Erik Sundström, Hasse Thor, Helén Bergman-Persson och Ingegerd Magnusson. I bakgrunden skimtar Rune Sundström och i förgrunden leder Anna-Maria Östensson, Brunflo stråkorkester med bland andra Anna Nilsson.

- 25 Kastalskolans soarekvällar med sång, dans och musik drar två fullsatta salonger.
- 29 Svensk flyghistorisk förening, som med sin länsförening står bakom projektet med flygmuseet i Op-tand får 125.000 till verksamheten.
- 30 Valborgsmässaafon firas runt om i vår bygd. På Lundbombergets topp brinner en brasa, vid Hembygdsföreningen i Grytan likaså, på Änge och vid skidstugan värmer eldarna och vårsånger.
- 30 Talang -94, tävling för högstadieelever avgjordes. I grenen musik gick första pris till en kvartett flickor "Blue Freckles" från Torvalla. I kvartetten ingår Erika Persson, Gunnel Jonasson, Lina Runudde och Lotta Bergström.

Talang -94 vanns av den här kvartetten Torvallaflickor; Erika Persson, Gunnel Jonasson, Lina Runudde och Lotta Bergström från Torvallaskolan.

Törvallaskolan fick ny rektor våren 1994. Bertil Jakobsson tillträdde efter Sven Larsson och är här omgiven av sekreterarna Gunilla Dahl och Marianne Zakrisson.

MAJ

- 1 Hembygdsföreningen har årsmöte på Hembygdsgården. Före förhandlingarna kåserade Kurth Malmberg om länsman Winberg och forbonden Håkan i Gärde, två historiskt intressanta brunfloprofiler.
- 7 Vårfest i countrystil i Lunne bygdegård, med Kjell Höök och El Halcons.
- 7 EFS Jämtlandsförbunds 130:e årskonferens hålls i Brunflo, lördag—söndag.
- 8 Tre flickor från Brunflo, Annika Rödén, Sara Löök och Anna Westlund testar sina kunskaper från studier i ekonomi genom att representera Wargentinskolans elever vid en företagarmässa i Göteborg.
- 9 Stort V 75-system gav 2 miljoner kr till vinnare från brunflotrakten.
- 12 Friluftsgudstjänst vid Kastalen, under ledning av Torsten Stjärnered. Per Bergvall, IOGT-NTO distriktet, talade. Gudstjänsten inleddes med trumpetmusik och avslutades med kaffeservering.
- 20 80 PRO-pensionärer deltog i en tipsrunda i snålblåst. Förra länsläkaren Olle Larsson var dagens gäst. Musikunderhållning var ytterligare ett programinslag.
- 21 Konfirmationsgudstjänst. Thorsten Stjärnered och Karin Eriksson medverkade.
- 28 Musik vid helgsmål med Hans Blomberg.

Torvallabördige Fredrik Kristiansson avlägger examen på Palmcrantzskolan i Östersund.

JUNI

- 4 Östersunds kommun anslår 50.000 som bidrag till utgivande av en konstkatolog för Torvalla.
- 5 Vid familjegudstjänsten i Brunflo kyrka avtackas kantor Hans Blomberg. Hans och Anna Blomberg flyttar till Hedesunda församling.
- 5 Jämtlands länsförsäkringsbolag delar ut stipendier till hembygdsvårdare. Från Brunflo får Olle Jönsson, Vamsta stipendium, Marieby hembygdsförening får föreningsstipendium. Ungdomsledarstipendier delades ut bland annat till Knut Kammen, Brunflo och Eivor Ranbrandt, Marieby.

Olle Jönsson vid blåsbälgen vid Hembygdsgdagen 1993.

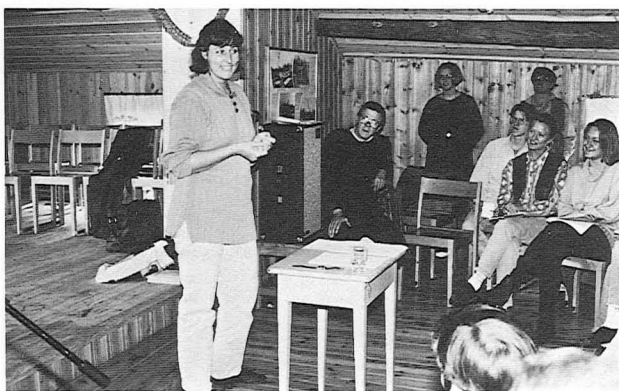
Guidekursen på Brunflo hembygdsgård 5 juni samlade över 30 deltagare.

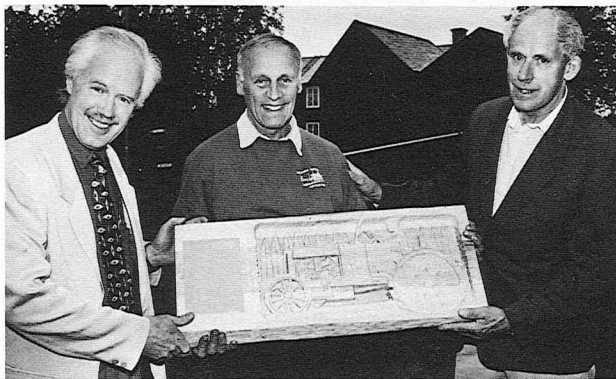
Torbjörn Junhov högtidstalade på Nationaldagen i Brunflo kyrka.

Elisabeth Svallin, Upplands museum, lärde ut hur man guidar besökare på en hembygdsgård.

- 6 Nationaldagen firades i Brunflo kyrka med tal av överstelöjtnant Torbjörn Junhov. Brunflo stråkorkester och Brunflokören medverkade. Firandet avslutades på Hembygdsgården.
- 10 Lokaltidningarna uppmärksammar kampanjen mot brott och skadegörelse som eleverna i klass 9 D Kastalskolan med kommunalt stöd bedrivit under vårterminen. Med affischer, broschyrer och videofilmer försöker man sprida sitt budskap.
- 11 Junior dragracing på Optands flygfält.

- 11 Tågfest i Brunflo. En omfattande fotoutställning visades. Många goda artister från olika delar av länet uppträdde. Sång och musik blandades med information om Inlandsbanan och planer på ett järnvägsmuseum.

Tågfest på Brunflo station och Storsjö-Rallyt med start och mål på Brunflo hembygds-gård samlade mycket folk. Här ser vi segraren i rallyt Örjan Bergqvist, Arvesund, omgiven av Sture Kindberg, ordförande i JVBK och Folke Boogh, Aspås, som tog första inteckningen i Käll Sandbergs nya vandringspris.

- 12 Högmässogudstjänst med Calle Wahlström som är församlingens sommarvikarie, avslutades med ett postludium av Johan Fredrik Lagergren som framfördes av kantor Hans Blomberg som med detta musikstycke avslutar sin tjänst i vår församling.
- 16 Tanken på "Bandstaden" är nu definitivt historia enligt ett pressuttalande av kommunalrådet Per Söderberg.
- 17 Banmästarvillan i Brunflo hotas av rivning. Därmed plockas en pusselbit av Brunflos historia bort säger antikvarie Ove Hemmendorf i ett tidningsuttalande.

Banmästarvillan i Brunflo.

Midsommarfirande i strålande väder lockade många till hembygdsgården.

24 Midsommar på Hembygdsgården. Efter en blåsig och regnig dagen före kom midsommarafton med uppehållsväder men fortfarande något kraftig vind från väst. Inget hindrade Brunflos folkdansgille att dansa sitt program. Ringlekar, styltgång och dragkamp kunde också genomföras. Andakt ledd av Thorsten Stjärnered avslutade midsommaraftonens firande.

30 Nu äntligen börjar vi ana 1994 års sommar.

Traditionsenligt avslutade Brunflo Rotary sitt verksamhetsår med fest i Ola Sves fäbodar i Haga, Lockne.

Sedan årgång 1983 har jag ansvarat för krönikeinslaget i Brunflobygden. Första åren tillsammans med Sören Åsell, som svarade för större delen av fotodokumentationen. Från den 1 juli 1994 övertar Bengt Pettersson min uppgift. Tack för den här tiden.

IDROTTSKRÖNIKA

Av John Ekberg

Föreningar i Brunflo och Marieby

Ope Idrottsförening

Ope Ungdom

Det gångna idrottsåret för Ope Ungdom har präglats av ett intensivt arbete. Totalt har 90 ideellt arbetande ledare varit engagerade på 39 fotbollslag med 600 spelande ungdomar. Verksamheten har under året givit glädjande resultat. Som exempel kan nämnas P16-lagets stora framgångar i pojkallsvenskan (seger i Norrlandsgruppen, utslagna efter förlängning i kvartsfinal). Våra 79-or hemförde tre meriterande cupsegrar (Limfjord-, Storsjö-, Polar Cup). De tre äldsta årsgrupperna medverkade till tre distriktsmästerskap för Ope, i samtliga fall genom segrar mot IFK Östersund. Flickorna blev juniordistriktsmästare (F15—F16). Härtill en hel del segrar i ÖP-liret. Ett tiotal ungdomar deltog också i förbundets rikselitläger i Halmstad.

Den stora och gedigna arbetsinsats, som läggs ned av entusiastiska ledare, ger resultat i form av trivsel och gemenskap samtidigt som goda fotbollsspelare utvecklas. Ungdomarna genomförde sammanlagt 23.000 träningspass under 1993.

Fotbollsskolan genomfördes som vanligt under juni månad med god anslutning.

Under året har en rad gemensamma aktiviteter anordnats. Våren 1993 genomfördes en upptaktsträff, där fotbollsförbundet medverkade, dels med en utbildning av ledare, dels genom att berätta för våra spelare om ungdomslandslagets verksamhet. Fotbollsåret avslutades med en träff för samtliga årsgrupper på Furan (ca 500 deltagare). US har vidare under året inlett ett samarbete med SISU. Ett planeringsunderlag för utbildningsverksamheten framtogs under hösten vid en träff med ett 20-tal tränare.

Handlingsprogrammet genomförs under 1994 med inriktning på styrelse, tränare och spelare. Slutligen har under året genomförts en grundkurs och en kurs om idrotts-skador.

Ope damer, A-truppen

Sportsligt har 1993 varit mycket framgångsrikt för Ope damer. Målsättningen var att genomföra en bättre säsong än 1992. En långsiktig satsning på rationell träning gav frukt under året. Bengt-Olle har med stor envishet jobbat med damfotboll under fem säsonger. Under säsongen toppade vi tabellen vid flera tillfällen. Serien var under 1993 mycket jämn, vilket gjorde att alla lag kunde slå alla. När serien var färdigspelad hade Ope en hedrande fjärdeplats, endast två poäng från serieseger.

Flera unga spelare har utvecklats mycket under året, Katarina Karlsson blev utsedd till Jämtland/Härjedalens bästa damsenior och Tina Fröberg till bästa damjunior.

Tina Fröberg kunde även under säsongen 1993 hålla en plats i U20-landslaget.

Utvecklingslaget

Ansvarig för utvecklingslaget har varit Lars-Göran Olofsson med stöd av Susanne Hallberg och Hans Carlsson.

Spelartruppen har under året förändrats mycket, det blev en generationsväxling som tog hårt på grundstommen i utvecklingslaget. Laget som har varit grunden till utvecklingslaget under flera år var flickor födda 1974, dom gick ut gymnasiet under året vilket medförde att flera spelare flyttade utomlands för att arbeta eller studera. Inskolning av yngre spelare blev inledningsvis ganska svår. Under hösten stabiliserades läget och det kom fram flera nya duktiga spelare. Utvecklingslaget deltog i div 3 damer och placerade sig i mitten av tabellen. Ett fortsatt arbete med att utveckla ungdomar är en förutsättning för att vi skall lyckas i div 1. Ett fint bevis på att vår ungdoms-satsning är framgångsrik är Helena Swärd som fick möjlighet att delta på ett elitläger för flicklandslaget.

Övrigt

Tävlingsverksamhet: Ope damer har under året deltagit i Folksam Cup, där vi blev utslagna i fjärde omgången av Upplands-Väsby.

Nipkicken, Hackås Cup, Hallsvenskan är andra tävlingar där Ope damer har representerats med stor framgång.

Under året har det varit en mycket fin anda. Det har inneburet att vår verksamhet har kunnat bedrivas med mindre ekonomiska förutsättningar än tidigare.

Hans Carlsson Susanne Hallberg Elsy Sandbom
Jan Otterström Helena Fredriksson Jan Paulsson

Ope herrar

I februari 1993 befann vi oss mitt i förberedelserna inför debuten i fotbollssocieteten, div. 1 Norra. En stenhård serie där större delen av lagen luktat på den allsvenska krutröken: Bajen, Djurgården, IFK Luleå, GIF och IFK Sundsvall, Sirius och Gefle. Dessutom välmeriterade div 1-lag som Vasalund, Spårvägen och BP!

Hur skulle lilla Ope hävda sig i detta sällskap?

I slutet av april, på Torvallens konstgräs, inför närmare 3.000 åskådare, 30-talet poliser, 20 ordningsvakter, landshövding, repr. från SvFF, hamburgergrillar, smältvatten etc. brakade det äntligen loss. Seriepremiär alltså, mot självaste Bajen med bl.a. Hasse Eskilsson i laget. Vi klarade debuten med glans, efter en jättematch av hela laget, med mål-Charister Öberg i spetsen, vann vi med 1—0 efter målnick av ur-opeiten Mats "Fimpen" Palmqvist.

Ätminstone supportrarna svävade på moln.

Men vi fick lov att återvända till verkligheten ganska snart. Några tunga förluster, mot Luleå och Giffarna, var väl beviset för vår sårbarhet. Orutin, bristande naturgräsavana, småskador, (bort)förklaringarna kan radas upp. Hur som helst, resterande matcher (med undantag för en rejäl smäll mot Djurgården borta då vi fick plocka in halva reservlaget) spelade vi faktiskt jämna matcher mot samtliga lag i den övre tabellhalvan. Men, vi förlorade många jämna matcher med uddamål, tog helt enkelt för få poäng.

Den "hemvävda" opetruppen nådde framgångar även i Skandia-Cupen, men lite flyt i lottningen fick vi möta hela Sveriges HIF, Helsingborgs IF, med bl.a. Henke och Masse i åttondelsfinal på Hofvallen. Vi stretade emot mycket bra, det var först under matchens sista minuter som allsvenskarna lyckades pillra in några bollar.

Positivt i övrigt:

— Publiksnittet på ca 850 åskådare och därmed publikintäkter på i runda tal 300.000 kronor.

- att vi i alla fall under en säsong fått bjuda denna publik på fin fotboll med intressanta motståndare.
- att vi återigen visat att vi har länets bästa spelare i vår förening nämligen Jan-Olof Eriksson, bäste herrsenior, Katarina Karlsson, bästa damsenior och Tina Fröberg, bästa damjunior.

<i>Karl-Åke Hedblom</i>	<i>Sven-Åke Karlsson</i>
<i>Lars Olow Öhrnell</i>	<i>John Dablin</i>
<i>Pelle Lindblad</i>	<i>Töre Johansson (TFF)</i>
<i>Ulf Wiktorsson (TFF)</i>	<i>Charlie Terneblad (adj. tränare)</i>

Brunflo Idrottsförening

Styrelsen har under perioden bestått av följande:

Ordförande	Folke Landin
Sekreterare	Berit Tenggren
Kassör	Eivor Stjernefeldt

Gudrun Persson, Mattias Overud, Göran Pettersson, Lars-Erik Larsson, Bengt Forsberg och Bo Åhman.

Antalet medlemmar vid årskiftet 388 st. därav under 20 år 167 st.

Föreningen har i år tillsammans med Brunflo Fotbollsklubb och Brunflo Ishockeyklubb efter många års förhandlingar med ägaren, förvärvat fastigheten Vitgården. Köpesumma 650.000 kronor.

Kansliet ligger på Postvägen 6. Anställd kanslist Eivor Stjernefeldt.

Skidsektionen

Har under verksamhetsåret bestått av Bengt Forsberg, Bo Åhman, Karin Olsson, Christer Kling samt Jan Sjökvist.

Arbetet har inriktats på ungdoms-, junior- och seniorverksamhet, uppdelat i följande:

1. Rekrytering av barn och ungdomar.
2. Utbildning av ledare.

3. Träningsverksamhet av ungdomar och juniorer.
4. Egna tävlingar (Brunfloskidan och Barnens Vasalopp).

Karin Olsson och Christer Kling har lagt ner ett stort engagemang i rekryteringsarbetet bl.a. genom att sprida information till skolan. Ett betydelsefullt arrangemang är Barnens Vasalopp med ett 80-tal deltagare. En annan tävlingsform som betyder mycket för verksamheten är Kommunskidan, som ofta är den första kontakten med själva tävlandet för många ungdomar.

Ett stort tack till Kjell Stjernefeldt från skidsektionen.

I november genomfördes ett snöläger för ungdomar i Jänsmässholmen.

Klubben har åtta st. juniorer på skidgymnasium och tre st. som har hemortsalternativ.

Brunfloskidan genomfördes den 18 december med 210 deltagare. Vackert vinterväder -6° , bra med snö och arrangörsmässigt bra tävling med rutinerade funktionärer.

Brunflo IF:s ungdomar och juniorer har varit väl representerade både på distrikts- och nationell nivå den gångna säsongen.

En liten sammanfattning av tävlingsdelen:

Mirja Eriksson, D15, 18:e plats på USM.

Även bra prestationer av Jonna Hansson på Kalle Anka och Martin Tenggren på Folksam Cup och Mitt-Norden. Andra duktiga ungdomar, Johan och Lars Olsson samt Erik Sörensson.

UDM-stafetterna, tre guld av sex möjliga, jättebra.

Juniorernas tävlingar har till stor del bestått av Salomon Cup, som har fyra deltävlingar runt om i landet, där Eva Forsberg och Malin Eriksson lyckades bäst med en 10:e resp. 17:e plats sammanlagt.

JSM i Kalix, där Brunflo IF tog ett lagguld på 10 km fri stil genom Malin Eriksson, Eva Forsberg och Laila Nilsson i D17–18. Samma flickor slutade på en 6:e plats i JSM-stafetten i D17–20.

I sverigerankingen kom damjuniorerna på en 4:e plats bland 41 klubbar.

Bland pojkarna är Peter Åhmans 16:e placering på JVM-testet i Ulricehamn en mycket bra prestation och även Tobias Perssons 14:e plats på JSM-stafettens andra sträcka.

Ett tack till Anders Johansson i juniorkommittén som har lagt ner mycket arbete för att ro den här säsongen i land.

Likaså ett stort tack till Kelmert och dom övriga i spon-sorgruppen för hjälp med bussar, testapparater, vallor, klä-der, m.m. Utan deras insatser skulle sektionen inte klarat av sin verksamhet.

En höjdpunkt för skidorna var när dom en kväll i mars fick inviga sitt 5 km-spår i och med att Håkansta-rundan var klar, ty detta 2,5 km spår har byggts i egen regi med Tommy J, Gunnar S, Folke L och Lars S, som de drivande krafterna.

Många frivilliga har också ställt upp och hjälpt till.

Inom skidsektionen ser dom förhoppningsfullt fram mot en ny säsong.

Gångsektionen

består av Bodil Blomstrand, Gudrun Persson, Britt Pet-tersson, Jan Olsson och Mattias Overud.

Gångsäsongen började med inomhus-SM i början av mars. Trots att dom fortfarande hade vinter och snö presterade deltagarna fina resultat.

Träningarna började v. 16 och den 15–16/5 genomför-des ett upptaktsläger i Forsmo.

På tävlingssidan har det gått strålande. Säsongen starta-de för ungdomarna genom Västmanlandstrippeln Arboga, Västerås och Sala. Jämtangerveckan startade i Brunflo med Elitmarschen. Denna gång med Saari Essayah, Fin-land och Susan Petot, Portugal samt ett antal norska ung-domar i de yngre klasserna.

SM gick i Arboga. Även där fick dom till det, med segrar för Tobias Persson, Linda Tenggren och Martin Tenggren. Övriga deltagare från Brunflo presterade fina resultat. I Äppelbo—Malung deltog åtta st. från Brunflo.

Årets enda flopp kom på Fiskartorpsrundan.

Under säsongen har deras egna serietävlingar genom-förts, mycket trevliga tillställningar.

Några egna ord förtjänar stjärnskotten Tobias Persson och Linda Tenggren, som deltagit i ett antal landskamper bl.a. åttanationers-landskampen i Tyskland, nordisk landskamp i Norge och Junior & Ungdomslandskampen i Gimo, där även Peter Pettersson och Martin Tenggren deltog. Tobias placering 8:a resp. 9:a vilket är ett fantas-tiskt fint resultat. Svensk rekord har det också blivit för Tobias, 5000 m. på 20.00 i Strömstad, och Linda, 3000 m. på 13.18 i Arboga.

Säsongen avslutades i Pilgrimstad med klubbmästerskap och en trevlig middag på Folkets hus.

Orienteringssektionen

har bestått av Eva-Britt Björk, Ove Jönsson, Lars-Göran Jönsson, Lars-Erik Larsson och Urban Lindgren.

Orienteringssäsongen innebar mycket arbete med att, tillsammans med OK Silvanus, arrangera 40:e upplagan av Fjällorienteringen i Storlientrakten. Det absolut tyngsta lasset drogs av Martin Persson och Ove Jönsson som tillbringade många dagar på fjället, sysselsatta med banläggning och kontrollutsättning.

Vi hann även med att tävla en hel del. Vid lång-DM utklassade Björn "Foten" Larsson alla och tog sin fjärde titel. Även Martin Persson och Eivor Lindgren tog var sin titel medan Bengt Svensson lyckades bärga silver i H65.

Vid natt-DM knep Eivor silver i D50 och Björn brons i H21.

Klubbens dag-DM-mästare heter Bengt Svensson, Martin Persson och Eivor Lindgren. Brunflos evigt unga damer Ingrid Jönsson, Birgitta Lindström och Eva-Britt Björk tog en övertygande seger i DM-kavlens D20-klass.

Vinterns goda tillgång på snö gjorde att ovanligt många tävlingar kunde köras på hemmaplan. För elitåkarna har vintern, som vanligt, inneburit långa resor till VM-tester, GP-tävlingar och mästerskap, (Lycksele, Mora, Årsunda, Umeå, Lofsdalen och Övertorneå).

I USM svarade Cecilia Olsson för en mycket stark insats med en åttondeplats i D15. Tomas Björk slutade på trettionde plats.

Bertil Nordqvist, som inför säsongen var rankad etta i Sverige, åkte stabilt under VM-testtävlingarna och blev således uttagen till VM. En bruten tumme gjorde sedan att han missade SM samt chanserna till slutseger i GP. Bertil blev dock trea i GP-sammandraget.

I Skido-DM kunde klubben stoltsera med följande resultat: Bengt Svensson 1:a och 2:a, Anders Björk 3:a, Elisabeth Larsson 2:a och 3:a, Ivan Wettersten 1:a och 1:a, Tomas Björk 2:a och Eivor Lindgren 1:a.

Brunflo Fotbollsklubb

Så var det åter dags att lägga ett år till handlingarna. Ett år med både glädje och sorg. Börjar med glädjen att se Brunflo kunna mönstra hela 20 lag på ungdomsidan. På herrsidan har Brunflo fotbollsklubb under det gångna året deltagit i division 4 där laget blev 2:a. Frösön blev för svåra för de våra. Reservlaget blev 4:a, samma placering fick vårt U-18 lag i sin serie.

Damlaget blev 7:a i sin serie. Inget att skämmas för med tanke på damernas ringa ålder. Ett lag som innehåller många unga duktiga spelare och som har framtiden för sig.

Ekonomiskt ser det ljus ut trots den rådande lågkonjunkturen. Brunflo FK har under det gångna året tillsammans med Brunflo IF och Brunflo IK köpt Vitgården. En viss ansiktslyftning håller på att ske inför bingosäsongen -94.

Det sorgliga under säsongen var Robert Linds bortgång. Det var en ledare med många strängar på sin lyra, alltid hjälpsam, inget var omöjligt för honom.

Bert-Ove Löfgren, ordförande

Bill Gällman, sekreterare

Rolf Nordström

Mats Elfström

Karin Åström kassör

Sven Forsberg

K-G Sundstedt.

Marieby Gymnastik & Idrottsförening

Vi kan se tillbaka på ett aktivt och händelserikt år. Vi har haft ett stort antal barn och ungdomsgrupper igång och till det även vuxna motionärer. De mest aktiva sektionerna har varit bandy, basket, fotboll, fri idrott och gymnastik.

Bandy

Bandysektionen startade med innebandy under hösten med stort deltagarantal. När vi ordnat is flyttades träningen ut med aktiviteter två kvällar i veckan.

Vi har deltagit med ett lag i korpens rinkbandyserie, där vi vann vår division och gick vidare till slutspel, vilket pågår när detta skrivs.

Måndagkvällar har skridskoskola för de yngsta bedrivits med massor av intresserade i åldern 6—12 år.

Bordtennis

Bordtennissektionen ligger lågt sedan våra duktiga ungdomar sökt sig till andra bordtennisklubbar.

Fotboll

Det har varit två träningsgrupper igång under sommaren. Dels har Malin Andersson tränat ett gäng tjejer och Staffan Sahlin har haft ett 30-tal ungdomar i åldern 10—17 år i träning, till största delen killar. Staffan har haft hjälp med tränarsysslan av Tommy Sahlin och Peter Hoof, som under denna säsongen haft dåligt med tid p.g.a. militärtjänstgöring.

Fri idrott

Att kalla Marieby GIF för distriktets stafettlag nr 1 kan ej vara någon överdrift eller vad sägs om följande:

Lilla St Olofsloppet: ett lag om åtta unga tjejer belägger 3:e platsen.

Vigge Byastafett: 10 lag om fyra i varje blev totalt 40 löpare från klubben. Inte nog med att vi har kvantitet utan även kvalitet visade de båda tjejjuniorlagen som fick fram och ta emot bevis för sina 2:a och 3:e platser. Ungtupperna (Marcus, Gunnar, Ulf och Johan) lyckades även i år hålla undan för gubblagen. Men nästa år, då Nil!

St Olofsloppet: genomfördes i år för 5:e gången och givetvis med Marieby som vanligt på startlinjen. I år sprang vi dessutom fortare än någonsin och slutade på 75:e plats. Noteras bör även att vi dag 2 blev 33:a samt individuellt suveräna placeringar av Sture Lind 14:e samt Ulf Bernhardsson 15:e plats på sina sträckor. Genomsnittsfarten från Trondheim till Östersund var 4 min och 30 sek./km.

Vindelälvsloppet. Stort jubileum var det från Ammarnäs till Vännäsby då Vindelälvsloppet genomfördes för 10:e gången. Ja naturligtvis med Marieby på startlinjen även så för 10:e gången. Ett jättejobb av Eivor Ranbrandt som lyckats få ihop löpare under samtliga år trots avståndet. Hur det gick? Ja givetvis som i tidigare stafettlopp detta år, ny rekordtid. Snitthastigheten 4.29/km.

Noterbart är också att Eivor och Gunnar Ranbrandt samt Sune Bernhardsson sprungit alla åren. Ulf Bern-

hardsson gjorde även i detta lopp ett kanonrace och slutade som 10:a på sin 17 km-sträcka. Johan Ranbrandts 25:e plats på sin första 12 km-sträcka var också en höjdare.

Stora Stafetten: Ingrid Hallqvist lyckades i år få till hela tre lag mellan Klövsjö och Ytterhogdal. Loppet är uppdelat på 10 sträckor vilket ger 30 löpare + familjesupportrar som var engagerade denna dag. Det här är tävlingen där lag ej tillhörande Marieby GIF ställs helt åt sidan. Här gäller endast kampen mellan lag 14, 15 och 16. I år tog lag 14 hem spelet. Mer information släpps ej ut om denna prestigefyllda tävling.

Även vår lilla klubb kan under året tillskriva sig en lyckad värvning. Från Posten kom Sture Lind som kvalitativt höjde ribban avsevärt samt med lätthet smält in i gänget. Härligt Sture!

Vid sidan om stafetter har även en del individuella lopp genomförts. Perra, Peter, Frank och Sten sprang Kälagätte där Perra kommer att jublera som 10-åring nästa år med en medaljsköld i släptåg hem.

Perra och Sten sprang även Offerdalsmilan. Sture var uppe i Rossön och sprang Bäverloppet med gott resultat.

P.A. körden igenom vintertriathlon i Strömsund där löpning ingick tillsammans med skidor och skridskor.

Sture och Frank har en kväll i veckan under sommaren haft friidrottsverksamhet för ungdom på Marievallen. P.g.a. den blöta sommaren har vissa övningar mer liknat vattenpolo än friidrott, men ungdomarna verkar ej beröras nämnvärt av detta. Dessutom tränade Sture och Frank upp sig i armarna med att dra hoppmattan in och ut i ladan.

I år liksom tidigare var vi medarrangör i Buvandringen som genomfördes i trakterna kring Ödesbodarna. Mycket folk och trevliga arrangemang tillsammans med den ständiga följeslagaren denna sommar, regnet.

Gymnastik

Barn och föräldragymnastiken har hand om barn upp till 5 år. I början var det väldigt få barn med men antalet har ökat med det dubbla. Man leker lekar och använder redskap och bollar. Barnen får lära sig att lyssna på vad ledare gör och säger som t.ex. att springa åt samma håll under uppvärmningen och göra de övningar som ledarna visar. Alla ska kunna göra kullerbytta och visa hänsyn till var-

andra och kunna vänta på sin tur vid olika övningar. Det märks att barnen har roligt. Ledare har varit Malin Gustafsson och Annelie Andersson.

5-6-åringarna startade våren -93 med samma grupp som ht -92 och fortsatte i samma anda.

Vi fick tillgång till en studsatta (som tillhör dagis) en för oss ny grej — och roligt! Efter barnens önskemål, så avslutade vi en kväll med ”mys” i bastun. Vi pratade på att spela pingis — både med ballonger och riktiga bollar.

Den stora överraskningen kom vid terminsavslutningen. Barnen och vi ledare hade ovetande om varandra bestämt oss för att överraska genom att komma utklädda till påskkärringar. Så när vi träffades på Marievallen för att åka stjärklapp, var vi alla påskkärringar. Nisse var med och videofilmade.

Hösten -93 gick vi ledare åter igen en gymnastikledarkurs, tvådagars, i Sporthallen i Östersund. Den här gången fick vi lära oss en hel del om redskapsgymnastik. Detta inspirerade oss till att under hösten använda våra redskap på andra sätt — och mer, än vi tidigare gjort, och kunnat. Väldigt roligt tyckte både barnen och vi! Vi körde under hösten mycket med redskapsstationer, där ett ”nytt” redskap presenterades varje gång.

Grundrörelserna åla—krypa, rulla—rotera, hoppa, balansera, och många flera, samt att utföra dessa högt—lågt, snabbt—långsamt, framåt—bakåt har vi tränat varje gång i samband med uppvärmningen. Höger—vänster har vi också tränat mycket på, vilken skillnad från det vi startade terminen till jullovet kom. Det satt till nästan 100 % hos barnen. KUL!

Vid uppropan har vi tränat på lite engelska. Barnen har fått svara med ett engelskt ord, yes, no, winter, Christmas m.fl.

En riktigt rolig hösttermin -93 tycker Elisabeth och Ruth.

Årskurs 1—3

Vår gymnastikgrupp består av barn från klass 1—3. Det här är vårt första år som gymnastikledare. Innan vi började leda kvällsgymnastiken gick vi en ledarkurs en helg under hösten -93. Där lärden vi oss att använda redskapen på ett bra och roligt sätt.

Före jul hade vi som mest 17 barn. Nu har antalet ökat till 21 st. om alla kommer. De är glada och pigga och oftast villiga att lära sig nya saker. Vi har prövat på de flesta reskapen, leker mycket lekar och försöker att variera kvällarna. Julavslutningen hade vi med gruppen 5–6-åringar. Grupperna visade varandra lite av vad de lärt sig under terminen. Efter det lekte vi lekar, åt godis och delade ut diplom. Vi hade jättetrevligt tillsammans. Det har varit ett jättebra år tillsammans med barnen tycker Marie, Mirja och Maria.

Årskurs 4

Gruppen för barn och ungdomar i 4:e årskurs och uppåt har hållit igång under ledning av Karina Pettersson och Malin Andersson vårterminen -93.

Ett stort och härligt gäng tjejer och killar i lite varierande åldrar motionerar på tisdagkvällar i skolans gymnastiksal till medryckande popmusik under ledning av Eivor Ranbrandt och från hösten även Ingrid Hallqvist-Nilsson.

Dans och rytmik

Eva Hemmingsson och Terese Petersen har fortsatt med rytmikgruppen. Gruppen bestod till största delen av tjejer som entusiastiskt gick in för sin träning.

Skidor

Skidsäsongen 1993 blev ganska lika de närmast föregående åren. Lite snö, mycket tö och därmed isigt vilket gjorde det svårt att hålla elljusspåret i åkbart skick. Däremot fanns mycket fina spår att åka i vid Stensänget Ski Center där Gunnar Ranbrandt tidigt på säsongen fick till sina spår till mångas glädje.

Kommunskidan hölls däruppe och Skidans dag kördes vid Svartsjöstugan.

Anita Jonsson, P.A. Råbock och Sten Eriksson åkte Valloppet och Ingrid Hallqvist-Nilsson åkte öppet spår.

Under verksamhetsåret bildades två nya sektioner, motorsektion och hästsportsektion. Verksamheten har där i huvudsak bestått i en kurs i förarbevis på skoter.

Basketsektionen

Spelåret 1993/94 har varit omfångsrikt. Över 50 spelare uppdelat på fem träningsgrupper/lag och med en tränarstab på nio personer! Säsongen startade redan i slutet av augusti -93 för att avslutas i april/maj -94.

Marieby har deltagit i följande seriespel: Div. IV Herrar, Div IV Damer, "Högstuds" Pojkar, "Ministuds" Pojkar/Mix. Dessutom har vi deltagit i turneringarna Sveg Open och BASCO-cup (Bräcke). Tre lag deltog också i Ungdoms-DM som Marieby GIF stod som arrangör för i samarbete med Gällö Basket.

Flickor åk 3-4

Tränare: Emma Abrahamsson, Karolin Lindberg.

Marieby basket har fått tillökning! Det är en grupp energiska tjejer, födda -83, -84, med den rätta kämparviljan och entusiasmen. Allt nyttigt är barnsligt enkelt för dessa snabblärdade, målmedvetna basketlirare. Tvåtaktarna sitter redan som de ska hos samtliga spelare i laget, och att de endast har tränat basket i en säsong kan ingen ana, då man ser dem skjuta, passa och dribbla. De lider varken brist på ork eller prat. Citat: "Kan vi inte hoppa över sommaren så att det är höst och basketsäsong igen direkt?"

Den här säsongen har träningstiden varit en timme på fredagar.

Marieby Mix (åk 5-6)

Tränare: Johan Ranbrandt.

Laget har tränat 2 ggr/vecka och spelat med i turneringen Ministuds, där de kom på en tredjeplats i konkurrens med hela nio lag.

Marieby Bulls (åk 6-7)

Tränare: Andreas Lindberg, Magnus Paulsson.

Denna säsong har blivit lite tuffare än vad föregående var. Den började med en cup i Sveg. Killarna var mycket målmedvetna och hungriga på att spela och mycket riktigt så vann de alla matcher utom en, nämligen finalen.

Nu så har det blivit ett blandat resultat av vinster och förluster och det är vi ganska nöjda med.

I det stora hela så har säsongen flutit på bra och vi ser redan framemot nästa.

Damlaget

Tränare: Anette Marklund, Marie Montén.

Mariebymissarna har blivit äldre och bildat damlag. Debuterade i år i div IV. Detta har inneburit osedvanligt många matcher och resor, både inom och utom länet. De har också haft nya tränare: Marie Montén och Anette Marklund från Brunflo, vilka har skött tränarsysslan på positivt och utvecklande sätt.

Trots att damlaget varit debutanter i seriesammanhang så har de inte varit någon sparv i tranedansen. Framför allt har lagspelet utvecklats i år.

Herrlaget

Tränare: Erik Abrahamsson och Sten Eriksson.

Andra året i div IV gav mittplacering i sluttabellen. Laget har aldrig haft så många spelare, men samtidigt brottats med problem att få en intakt laguppställning till vissa matcher.

Ett mål inför säsongen var att öka skottprocenten med 30 %. Generellt sett har detta uppfyllts.

Tjejmotion

Som mest var vi 15 st. men i genomsnitt kanske runt 8–10 st. tjejer som motionerade med lite olika sporter. Vi hade för avsikt att åka både skridskor och skidor men p.g.a. rådande vinter var det problem med underlaget och som alternativ till detta var vi inne i gymnastiksalen och hade gympa eller olika bollsporter. Vi simmade i Brunflo och fram på västkanten gav vi oss ut i skog och mark och sprang.

På höstterminen började vi med löpning så länge det kändes bra och i oktober, november simmade vi.

En helg i september gjorde vi två härliga dagsturer i fjällterräng.

Övriga aktiviteter

Badkväll på Storsjöbadet är en begivenhet som återkommer varje år och den uppskattas av väldigt många människor i olika åldrar, men kanske framförallt av småbarnsfamiljerna.

Under sommaren brukar vi alltid ordna med olika motionsevenemang, så också denna sommar. I år satsade vi på lite annorlunda grenar såsom: Gå och skjut, skjutning med luftgevär och luftpistol. Cykelns dag, terräng och teknikkbana samt utflykt. Tipspromenad. Buvandring, samarrangemang med hembygdsföreningen och kyrkan. Stor final med boule och boccia.

Brunflo kyrka i vinterskrud.

Hembygdsplan 1995

Inför 1995–2000 vill

- Hembygdsrörelsen lyfta fram hembygdens historia och evenemang i egen regi.
- Hembygdsrörelsen utifrån sin uppfattning om hembygdens bästa vara en aktiv och idégivande kraft i samhällsdebatten.
- Hembygdsrörelsen aktivera gentemot kommunerna beträffande den kommunala planeringsverksamheten för att kunna påverka hembygdens långsiktiga utveckling.

Hembygdsföreningen måste vara remissinstans.

- Heimbygda ta initiativ till att arangera seminarier med hembygdsföreningarna och kommunerna i planfrågor.
- Hembygdsrörelsen bevaka namngivningsfrågor.
- Hembygdsrörelsen delta i opinionsbildningen i aktuella frågor.
- Hembygdsrörelsen slå vakt om och stimulera byggnadskulturen. Det ger karaktär åt vår bygd.
- Hembygdsrörelsen stärka och bredda bokutgivningen.
- Hembygdsrörelsen slåss för dialektens överlevnad.
- Hembygdsrörelsen uppmuntra folkmusiken.

Skolan och ungdomen

Hembygdsrörelsen vill

- Öka ungdomars intresse och kunskap om sin hembygd.
- Göra ungdomar medvetna om kulturarvets roll och betydelse av att känna sina rötter.
- Skapa gemenskap och vi-känsla i den egna hembygden.
- Ge insikt om att vi som individer kan påverka vår bygd och dess framtid. Skapa en databas med länets historia.

Utställningar och studiedagar för lärare i samarbete med länets hembygdsföreningar.

Utskick till skolornas kulturråd och hembygdsföreningarna med förslag, råd och tips om/och utställningar.

Brunflobygden 1994 distribueras av

Bror Halvarsson, Jan Erik Norelius, Valter Hemå, Anna-Karin Skoglund, Ekonomi- och distributionskommittén för Brunflobygden.

Är Du intresserad av gamla årgångar, kontakta denna kommitté!

Köp Jämten —95!

Ni har väl de tidigare årgångarna av Jämten och Brunflobygden? Du kan komplettera din samling skrifter genom köp hos din hembygdsförening eller i bokhandeln. Brunflobygden kan också köpas genom Distributionskommittén, som har äldre årgångar av Brunflobygden. Kontakta Ebbe Stjärnefeldt eller pastorsexpeditionen. Brunflo hembygdsgård, som är öppen sommartid har även försäljning av äldre årgångar av krönikan.

Brunflo hembygdsförening har också en skriftserie med intressanta utgåvor om Brunflo.

Medlem i Brunflo hembygdsförening blir Du genom att kontakta något av föreningens byombud. Du kan också sätta in medlemsavgiften, som är 40 kronor/enskild medlem och 50 kronor/familj på postgiro 80 85 81-3, Brunflo Hembygdsförening, Grytan 2450, 834 00 Brunflo.

Bland de förmåner Du har som medlem ingår billig hyra av hembygdsgården, lägre pris på skrifter genom Hembygdsförbundet och ett lägre pris på JÄMTEN.

Som medlem köper Du JÄMTEN för endast 95 kronor exklusive föreningens avgift, men Du stöder också föreningens verksamhet. Varje medlem under 25 år ger föreningarna tio gånger i bidrag. Ange ålder på talongen!

Stöd Brunflo och Marieby hembygdsföreningar! Gå med som medlem! Välkommen! Kom gärna med ett bidrag till krönikan BRUNFLOBYGDEN! Besök Brunflo hembygdsgård, som är öppen sommartid! Se sommarprogrammet! Delta i föreningarnas aktiviteter!

1994/95 följer vi upp historiens år. Vi studerar bygdens historia i en torpcirkel. Välkommen som medlem i en studiecirkel om Brunflobygdens historia!

Kom med även Du. Delta i vår kamp för en levande kulturbygd! Brunflo är en av Storsjöbygdens äldsta kulturbygder!

Gynna Bygdens företag —

de gynnar oss genom att sälja hembygdsföreningens årsskrift:

ICA-Kastalen, Brunflo
Pressbyrån i Brunflo

ICA-Stuten, Torvalla

Konsum Jämtland i Torvalla och Brunflo (Prix)

Nisses Specerier, Bye, Marieby

Föreningsbanken — Nordbanken — Sparbanken

Hübenettes Bokhandel

Sedins Färg — Dicks Järn & Bygg

Gåvor till Brunflo hembygdsförening

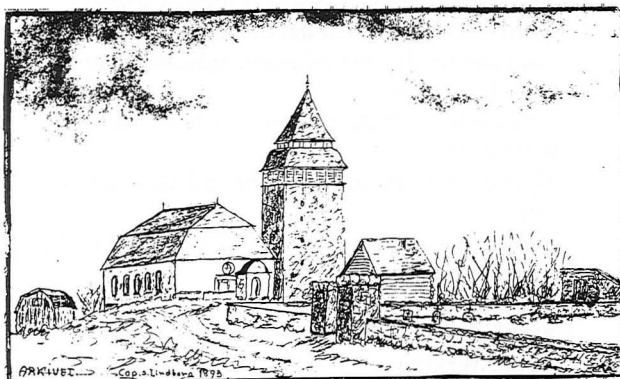
Till skolmuseet och lärarinnebostaden på Lövberget:

- Pettersson, Irmgard och Bengt Skåp, hörnbokhylla, mindre skåp, 4 stolar, skrivstall, bord, chiffonjé, kommod, skinn, värmekamin, hyvelbänk, matta
- Söderström, Eva och Göran Tavelfodral, porslinstallrikar och spillkum, bestick, gardinringar och gamla gardinstångsbestyr
- Schylberg, Anna-Lisa och Sven Skrivbord, dukar, 4 tavlor, Stern & Stern radio 1928, runt rottingbord med glasskiva, spegel, skrivbestick, skänk, lampa

Till hembygdsgården:

- Hedberg, Anders, Trutsgård 2953 Täljstensgryta med järnhandtag, ca 2 l.
Järngryta NQ 3 l med handtag och lock
Järngryta med handtag och tre ben
Träkagge för tjära, märkt IOS, med handtag, ca 5 l
Träsparkar, träkälke
Dragkärra med järnhjul och överrede
Hjul till träskottkärra, dragkärra
Plog av trä med järnbill
Två ålderdomliga rättfällor tillverkade av trädstam
Trätråg, gammalt ok av trä med snören
Brandspruta, pump och gummislang
3 sågar med trähandtag, barkspade
Kobetsel med kedja, kedjor, tøm
3 skärar, frösåningsmaskin, 2 spadar, skovel, 2 flåhackor, 2 yxor
Träbänkar för kardning
2 träklubbor, mått märkt I. Olsén, 3 spann
Lieorv, rödmålat med handtag och förkläde, använd för att slå linet på hembygdsgården av Karl Olof Johansson
2 trätunnor, tjärnholk, smörtjärna av trä, smörbytta av trä
Mycket stort trähjul, som hört till ålderdomlig svarv
Mjölkstava av trä, träkaggar; 10 l, 15 l, 30 l, 100 l.
3 små och 2 stora trätvingar
Tygpåse för vatten åt hästar
Vinklar av trä, trätving, verktygslåda med snickarverktyg

- Trämes, låda med järnborrar, kardstativ, gammal såg, sågar
Gamla snickarverktyg från 1800-talet, stämjärn, hyvlar, borrsväng och borrar, ritsmått, sylar, vattenpass, brynen
- Elgendahl, Stig, Optand
Jönsson, Jan-Erik, Lund
Karlsson, Sven, Rådhusgatan 28
- Näsström, Lars, Ringvattnet
- Rydham, Britta-Lisa och Ingemar
- Wiktorsson, Anders,
Storviksvägen 18, Brunflo
- Mocksterkärra
Slättermaskin och unik gammal gödselspridare
Bibel, 1780, förr tillhörig Petrus och Johannes Åhrberg, 8 gamla fotoalbum, tidningsklipp och dagboksanteckningar, 18 glasplåtar, 8 teckningar över Brunflo kyrka och kastal
- Taffel från 1850-talet märkt J.D. Rådecker, tillverkad i Lübeck. Taffeln kom till hans föräldrehem i slutet av 1800-talet, då den inlöstes på auktion i Alanäset av Olof Zackrisson. Tidigare ägare var John Salomonsson, tonsättare från Laxsjö. John Salomonsson, f. 16/1 1839 i Laxsjö, var son till Salomon Jönsson, elev till Lapp-Nils
- Svenska Turistföreningens alla årsskrifter fram till 1946, tidigare ägda av fotograf Axel Olsson, STF:s ombud i Brunflo till sin bortgång 1942
- Kruthorn av horn i 5 delar med metall och påse av läder med 7 kulor av bly. Metallknapp på påsen, pinne och krutmått

Gammal teckning föreställande Brunflo kyrka och kastal, skänkt av Sven Karlsson.

Hembygdsföreningarnas styrelser

Vill du ha kontakt med någon av oss i *Brunflo Hembygdsförening*, så kan Du ringa:

Ordförande Sven Schylberg, tel. 207 01
Sekreterare Kurth Malmberg, tel. 205 92
Kassör Bengt Pettersson, tel. 205 56

Marieby Hembygdsförening

Ordförande Nils Andreasson, tel. 363 16
Sekreterare Inger Öster-Abrahamsson, tel. 363 19
Kassör Anna-Karin Skoglund, tel. 363 70

Byombud för Brunflo Hembygdsförening

Torvalla	Lennart Palmquist
Ope	Elsa Hägg
Optand—Lund	John Ekberg
Grytan—Håkansta	Karl Erik Gälliner
Backen—Södergård	Helge Hemmingsson
Södergård	Olle Jönsson
Vamsta—Åkre—Gusta	Olle Rödén
Änge—Viken	Bengt Pettersson, Per Svanberg
Sörviken—Solberg	Eva Heijdenberg
Berge—Gärde	Kurth Malmberg
Lunne—Hälle	Margit Larm
Bodal—Slätte	Gunnel Jönsson
Svedje—Bjärte—Juriken	Tage Eriksson
Singsjön—Storåsen—Lundkålen	Olle Hansander

För vår fortsatta dokumentation av emigrationen från Brunflo, behöver vi kontakt med hemvändare och personer, som har kort och haft kontakt med emigranter, som utvandrade till USA, Canada och Australien. Kontakta Sven Schylberg!

Karta över historiska platser i Brunflobygden.

1. Hembygdsgården Lill Grytan. 13. Gustabrottet 1903-1909. 1:a Gustafabriken.

2. Gravhög på Håkansta 3:1 14. Odlingsskapskapet i Berge, 17-1800-talen.

3. Milhällavid Karls Johansvägen. 15. Gravfält på Änggard från 900-talet.

4. Härvoll'n från 1644 års strider. 16. Gravhögar på Änge ovan Gustafabriken.

5. Kopparvägen.

17. Den sista avrättningsplatsen i Brunflo.

6. Brunkullaäng på Södergård. 18. Gravfält på Störviken, 400-1000-talet.

7. Jungfrukullen från vikingatiden. 19. Gustabanan från Grabrottet till fabriken.

8. Blomster på Jungfrukullen, dikt. 20. Lindalen.

9. Skalgropar på lagmansgården. 21. Ärkebiskopsgården Södergård.

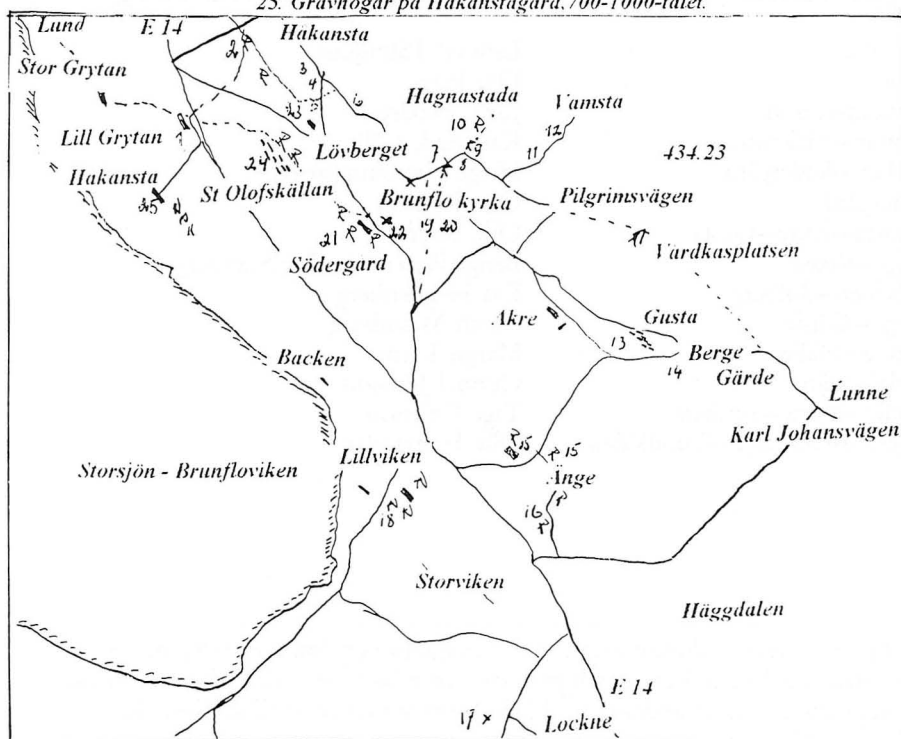
10. Lagmansgården Hagnastada. 22. Brunflo kyrka och kastal.

11. Järnframställning i Vamsta. 23. Lövbergets skola.

12. Ängshage på Vamsta.

24. St Olofskällan på Södergård.

25. Gravhögar på Håkanstagar, 700-1000-talet.

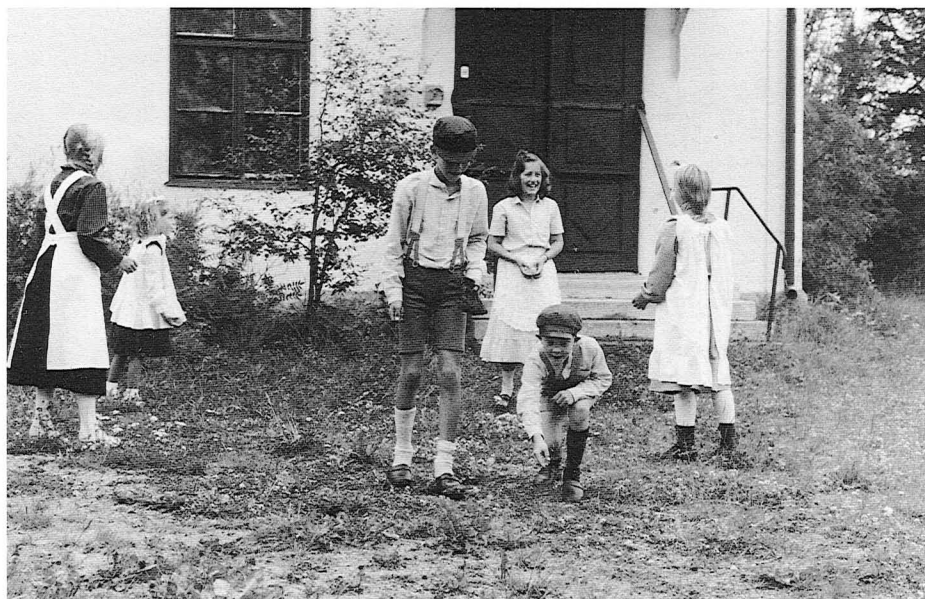

Bengt Pettersson marknadsförde Brunflo hembygdsförening vid Föreningsmarknaden 1994.

Ville Roempke och Hans-Erik Sundström kom ut med var sin dokumentär av två lämtländska spel­män — Lapp-Nils och Spelkvinnor i Jämtland. Här framträder de på hembygdsdagen i Brunflo 1994.

Brunflo hembygdsförening fick under 1994 sitt skolmuseum färdigt för invigning. Så här lekte man förr vid Löverbergets skola. Foto: Bror Halvarsson.

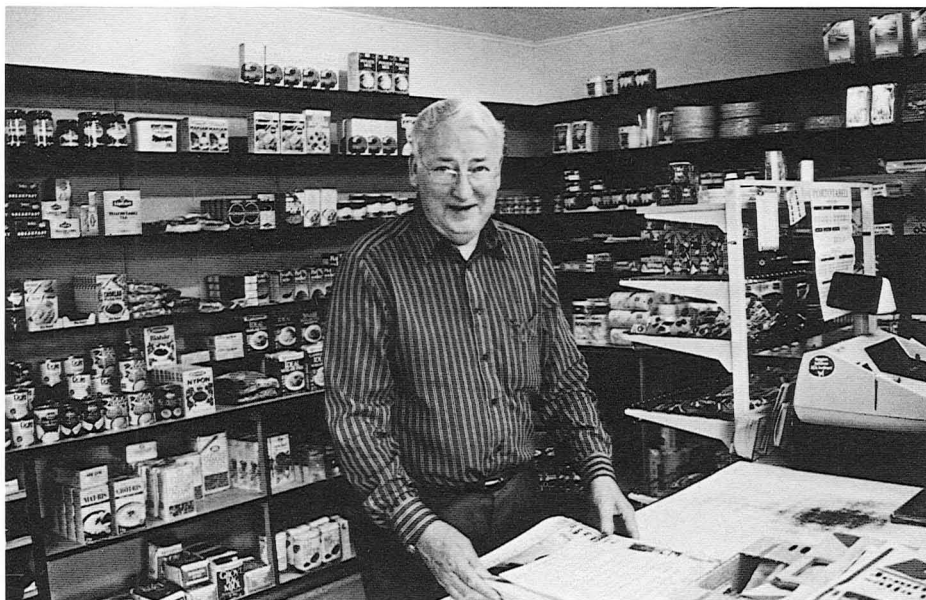

Länets släktforskarförening på studiebesök på skolmuseet. Foto: Bror Halvarsson.

Interiörbilder från lärarbostaden vid skolmuseet. Lärarinnebostaden på Lövberget har iordningställt av Irmgard Pettersson och Ellen Fluor, som också sytt gardiner. Målning av rummet på Lövberget har skett av Kurt Söderholm, som målat en stor del av skolan.

Ope Livs upphörde. Här poserar ägaren Ingmar Berg i affären sista dagen.

Torvallaskrotan flyttade 1994 till Lugnvik och heter numera Jämtlands Bildemontering AB.

Innehåll

Kära Vänner!	2
Från tanke till. . ., av Anne Marie Somberg	3
Sjong psalman på jamska, Lars Persson och Torsten Nilsson	7
Järnålderns Brunflobygden — en kontinuitetsstudie, av Sten Nyman	11
Ante Palmqvists dagböcker 1920, av Lennart Palmqvist	19
Från mjölkkrukornas tid, av Stig Eriksson	26
Sadelmakarna i Öd, av Helge Hemmingsson	28
Omnibuss och telefonväxel — En pionjärsats 1920, av Helge Hemmingsson .	34
Stenåldersmännen — Gubbarna på fabriken, av Kjell Stjernefeldt	44
Femtioöringen — Ett minne från den gamla onda tiden, av Kjell Stjernefeldt ..	55
Envisa svenskar startade den första postturen i Aitken, av Sven Schylberg	59
Kyrkoherde C.A. Skogs kritik av den romerska katolicismen, av Arne Palmqvist	65
Tidsbilder från gamla tider i Brunflobygden — Gamla tingsprotokoll och kyrkböcker berättar, av Sven Schylberg	83
Konsten i Torvalla — Sammanställd av Sven Schylberg	95
Vädret 1993, av Eva Heijdenberg	106
Färgstark musiker — ny kantor i Brunflo	108
Konfirmander och konfirmandjubiléer	109
Konfirmerade i annan församling	118
Vid livets början	118
Vigda — De nya hemmen	124
Födelsedagar	127
Efter slutat dagsverke	138
Folkmängden i Brunflo och Marieby församlingar	141
Församling och pastorat	143
Brunflokrönika juli 1993—juni 1994, av Helge Hemmingsson	146
Idrottskrönika, av John Ekberg	166
Hembygdsplan 1995	181
Skolan och ungdomen	181
Köp Jämten -95!	182
Gåvor till Brunflo Hembygdsförening	183
Hembygdsföreningarnas styrelser — Byombud	185
Karta över historiska platser i Brunflobygden	186
Det nya skolmuseet	188

Så här levde farfars farfars far

Glasmästaren Bror Halvarsson demonstrerar glasslipning på hembygdsgården i Brunflo.

Brunflobygden 1994 har människan i äldre tid i centrum. Människoöden och händelser möter oss i alltifrån tingsprotokollen från 1700-talet till utvandraröden från 1800-talets USA över Ante Palmqvists dagböcker från 1920-talet till omnibusstrafiken och sadelmakarna i Marieby till stenåldersmännen på Gusta och den onda tiden speglad i Femtioöringen. Sten Nyman tecknar järnålderns brunflobygd. Arne Palmqvist tecknar bilden av den romerska katolicismen. Torvallas konst presenteras.

Brunflos nye kantor och organist Imre Mocos är en färgstark musiker som Brunflo församling begåvats med hösten 1994. Imre Mocos är en ytterst kvalificerad musiker, pianist men även dirigent, som vi välkomnar till Brunflobygden. Församlingsassistenten Karin Eriksson höll helgmålsbön på jamska och Imre Mocos spelade skön musik sommaren 1994 på hembygdsgården.

Pris 90:—